

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI
NATIONAL ARCHIVES OF ROMANIA

ACCESUL LA ARHIVE

Manual de linii directoare
pentru implementarea
Recomandării Nr. R (2000) 13
privind o politică europeană
asupra accesului la arhive

Departamentul de Cultură și Patrimoniu
Editura Consiliului Europei

REVISTA ARHIVELOR
ARCHIVES REVIEW
LXXXIV (2007)
SUPLIMENT

ACCESUL LA ARHIVE

**Manual de linii directoare
pentru implementarea
Recomandării Nr. R (2000) 13
privind o politică europeană
asupra accesului la arhive**

Charles Kecskeméti, Iván Székely

Departamentul de Cultură și Patrimoniu

Editura Consiliului Europei

REVISTA ARHIVELOR
ARCHIVES REVIEW
LXXXIV (2007)
SUPLIMENT

ISSN 1453-1755

CUPRINS

Autorii.....	5
<i>Charles (Károly) Kecskeméti</i> – Cuvânt înainte la ediția în limba română	7
<i>Iván Székely</i> – Despre sistemul drepturilor informaționale	11
<i>Terry Davis</i> – Cuvânt înainte la ediția în limba engleză	17
<i>Bogdan-Florin Popovici</i> - Notă asupra traducerii	19
1. Introducere.....	31
1.1. Prezentare.....	31
1.2. Fundamentarea și semnificația Recomandării.....	32
2. Principii recomandate.....	35
2.1. Principii etice.....	35
2.2. Principii procedurale.....	38
2.3. Principii tehnice.....	40
3. Conformarea la prevederile Recomandării: principalele constatări rezultate din cercetările întreprinse în perioada 2000–2004	43
3.0. Introducere.....	43
3.1. Arhivele naționale.....	46
3.2. Cercetători academici	59
3.3. Organizații non-guvernamentale.....	62
3.4. Similarități și diferențe între răspunsurile date de utilizatorii din comunitatea academică și cei din afara acesteia.....	64
3.5. Legăturile dintre răspunsurile date de Arhive și de cele două comunități de utilizatori	69
4. Linii directoare generale pentru implementarea principiilor în cazul în care legislația națională și regulamentele nu corespund Recomandării.....	71
4.0. Observații preliminare	71
4.1. Măsuri practice și de reglementare care se află în competența autorității arhivistice naționale	72

4.2.	Inițiative luate de autoritatea arhivistică națională pentru implementarea treptată a Recomandării ...	73
4.3.	Inițiative luate de utilizatori și O.N.G-uri pentru implementarea Recomandării.....	74
4.4.	Inițiative luate de Consiliul Europei pentru armonizarea regulilor de acces la nivel european ...	75
5.	Linii directoare pentru implementarea Recomandării, articol cu articol	76
5.1.	Coerența instrumentelor juridice referitoare la accesul în arhive.....	76
5.2.	Aplicabilitatea regulilor de acces pe întreg teritoriul național	76
5.3.	Condiții de acces.....	76
5.4.	Taxe.....	77
5.5.	Perioada generală de protecție.....	78
5.6.	Perioade de protecție prelungite.....	79
5.7.	Declasificarea.....	81
5.8.	Instrumente de cercetare.....	82
5.9.	Autorizație specială pentru accesul la documente cu restricții.....	82
5.10.	Acces parțial.....	83
5.11.	Apelul.....	83
5.12.	Arhivele private (non-publice)	84
Apendice I:	Recomandarea Nr. R (2000) 13 privind o politică europeană asupra accesului la arhive.....	85
Apendice II:	Recomandarea Rec. (2001) 15 asupra predării istoriei în Europa secolului al XXI-lea	98
Apendice III:	Recomandarea Rec. (2002) 2 privind accesul la documentele oficiale	109
Apendice IV:	Alcătuirea chestionarelor.....	114
Apendice V:	Legislația arhivistică și conexă.....	115
Apendice VI:	Publicații recente ale Consiliului Internațional al Arhivelor privind problema accesului	146
Index:	Țări supuse cercetării.....	148

Autorii:

Charles (Károly) Kecskeméti, licențiat în Istorie și Arhivistică (Budapesta); doctor în Litere la Paris. Trăiește în Franța din noiembrie 1956. A condus Secretariatul Consiliului Internațional al Arhivelor în perioada 1962–1998. Autor de cărți și articole pe teme arhivistice și de istorie a Europei Centrale.

Iván Székely, specialist în protecția datelor, fost consilier șef al Parlamentului maghiar, comisar pentru protecția datelor personale și liberul acces la informațiile publice; în prezent, consilier la Arhiva Fundației pentru o Societate Deschisă (OSA) din cadrul Universității Central-Europene (CEU) și profesor asociat la Universitatea de Tehnologie și Economie din Budapesta.

CUVÂNT ÎNAINTE

LA

EDIȚIA ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Răsturnarea din 1989 s-a pregătit lent, timp de decenii, apoi, deodată, Europa s-a schimbat la față. Un trecut destinat în întregime să perpetueze rămânerea în urmă a țărilor din centrul și estul continentului s-a închis și a început o eră de speranță și de aspră ucenicie. Libertatea, responsabilitatea cetățenească, domnia legii și a respectului față de individ sunt valori pe care noi toți știm să le exprimăm, dar transformarea instituțiilor și comportamentelor pentru ca ele să se conformeze acestor valori necesită efort, răbdare și capacitatea de a nu te descuraja niciodată. Popoarele din Europa centrală știu că doar câteva momente sunt suficiente pentru a se instaura tirania, care se poate apoi menține timp de decenii. Experiența din ultimii 18 ani îi învață că această libertate se construiește zi de zi, cărămidă cu cărămidă.

Această carte, pe care cititorul român o ține în mână în al XVIII-lea an de libertate, are istoria sa. Imediat după schimbare, Consiliul Internațional al Arhivelor și-a impus, ca prioritate, să ajute comunitatea profesională și autoritățile din țările ieșite din sistemul Partidului-Stat să regândească, să reorganizeze și să modernizeze politica și practicile lor arhivistice. Scopul era clar: refacerea rolului clasic al Arhivelor în materie de garantare a drepturilor, de păstrare a memoriei colective și de susținere a căutării adevărului istoric într-un context metodologic și tehnologic înnoit. În 1992, Consiliul Europei a luat decizia de a se pune în fruntea mișcării pentru democratizarea și modernizarea arhivelor din lumea excomunistă și de a conduce acțiunea sa în acest domeniu în cooperare cu CIA. Opera a durat 8 ani și a dus la adoptarea *Recomandării R (2000) 13 a Comitetului de Miniștri ai Statelor membre privind politica europeană asupra accesului la arhive*.

După cum se subliniază și în preambulul Recomandării, Consiliul Europei a acționat ținând cont de interesul tuturor statelor sale membre, ale democrațiilor mai vechi sau mai noi. Textul normativ care urma să fie elaborat trebuia să prezinte principiile politicii de acces la arhive care trebuie urmate în secolul al XXI-lea, și, adăugăm noi, în orice țară din lume care ar dori să se inspire. Ar fi fost hazardat, dacă nu inutil, să se redacteze un asemenea text înainte de schimbarea din 1989, din două motive. La ce bun să redactezi un asemenea text dacă jumătate din Europa era în imposibilitatea de a-l folosi și cum să crezi un instrument pentru promovarea libertății de acces la arhive fără a cunoaște, în realitatea lor, mecanismele care trebuie demontate?

Deconstrucția sistemului restrictiv de acces la arhive a fost începută instantaneu în aproape toate țările ieșite din comunism. Chiar dacă Recomandarea Consiliului Europei nu a fost aplicată decât parțial, ici și acolo, în materie de acces la arhive, peisajul s-a modificat în noile democrații. Nu însă și în România, deși în anii 1990 personalități politice, specialiști și intelectuali au încercat în mai multe rânduri – am fost martor – să spargă regimul secretomaniei. Dar, pentru motive care rămân să fie elucidate de cercetătorii români, toate aceste tentative au eșuat. Cauza părea definitiv îngropată odată cu incredibilul *Regulament de acces al cercetătorilor la Arhivele Naționale ale României*, din martie 2003. Fiecare din articolele acestui text, adoptat într-un stat membru al Consiliului Europei, este diametral opus principiilor expuse în Recomandarea R(2000)13. În sfârșit, suntem în 2007, iar Arhivele din România tocmai au făcut pasul decisiv. Regimul secretomaniei și-a trăit vremea.

Opera care începe să se construiască va cere multă energie, expertiză și perseverență. Numeroase dificultăți previzibile și imprevizibile vor trebui depășite până la punerea în aplicare a unui regim de acces inspirat din Recomandare. Deși e inutil a face presupuneri asupra obstacolelor neprevăzute, este de-ajuns să te pregătești pentru a le face cu ajutorul unor proceduri adecvate, politice sau juridice, de mediere sau de arbitraj. În schimb, în lumina experienței altor țări din regiune, trebuie să se presupună existența unor obstacole previzibile, de patru tipuri.

De obstacolele financiare este vorba mai întâi. Serviciile de Arhive au nevoie de spații echipate corespunzător pentru a prelua cantitățile de documente care nu au putut fi preluate în ultimele decenii. Dacă

investițiile nu vor exista, accesul va fi imposibil, indiferent de reglementările în vigoare.

Urmează apoi obstacolele administrative. Conform unei culturi administrative destul de răspândite în Europa, ministerele și instituțiile de stat, în general, presupun că sunt obligate și îndreptățite să păstreze pe durată nelimitată, sub controlul lor, documentele pe care le-au creat. Noțiunea de memorie națională eliberată de tutela anumitor domenii nu se impune prin lege. Ea nu este acceptată de administrație decât dacă Arhivele de stat au statutul de autoritate însărcinată cu păstrarea acestei memorii, și au mijloace juridice, financiare și umane care să le permită exercitarea misiunii lor.

Trebuie să ne așteptăm, de asemenea, la obstacole psihologice și mediatic. Dorința de adevăr a populației din țările foste comuniste, traumatizată de zeci de ani de dictatură și obsedată de secretomania care a înconjurat puterea, se concentrează pe arhivele partidului comunist și ale poliției politice, și mai precis, pe dosarele care documentează represiunea. Această așteptare, legitimă în sine, odată dezvăluită către presă, riscă să oculte adevărata dimensiune a problemei: deschiderea spre cercetare a ansamblului fondurilor păstrate în Arhivele de stat, după modalitățile specificate în Recomandare. Nu trebuie să se piardă din vedere că politica restrictivă se aplica asupra izvoarelor de arhivă referitoare la toate epocile și că cercetarea adevărului istoric nu trebuie să se limiteze la a doua jumătate a secolului al XX-lea.

În fine, noua politică de acces nu ar putea fi aplicată, nici măcar elaborată, fără restructurarea culturii profesionale a arhiviștilor. În această nouă cultură, combinând realizările clasice ale arhivisticii erudite cu aporturile fabuloase ale revoluției informatice, arhivistul nu se va mai putea mulțumi cu rolul pe care i l-a rezervat statul totalitar. Nu se va mai putea considera un gardian al secretelor care nu mai sunt secrete și un supraveghetor auxiliar al ortodoxiei ideologice a cercetătorilor din sala de lectură. Filozofia culturii profesionale reînnoite, ca și etica profesională a timpurilor noastre atribuie, dimpotrivă, arhivistului misiunea de a facilita progresul cercetării și accesul cetățenilor la cunoașterea trecutului, mai apropiat sau mai îndepărtat.

În manualul pe care, împreună cu prietenul meu Ivan Székely, am avut bucuria de a-l pregăti pentru Consiliul Europei, ne-am propus să expunem direcțiile acestei misiuni, regulile libertății și limitele de

respectat ale libertății de acces. Sperăm că manualul va servi nu doar arhiviștilor din România, ci, de asemenea, legiuitorilor și altor decidenți politici, de care depinde locul pe care îl vor ocupa Arhivele în democrația românească.

Aceste câteva cuvinte nu angajează decât pe autorul lor, care păstrează în memorie clipele emoționante petrecute în România pentru a susține eforturile colegilor săi, de a dărâma jugul secretomaniei care înconjura arhivele.

Charles Kecskeméti

DESPRE SISTEMUL DREPTURILOR INFORMAȚIONALE

Accesul la arhive, recunoscut în democrațiile moderne ca un drept, nu ca un privilegiu, nu este decât unul dintre elementele cheie ale sistemului drepturilor informaționale. Noile democrații, neavând timp să dezvolte acest sistem de o manieră organică, au fost suficient de atente încât să introducă aceste noi drepturi în constituțiile lor, dar unele dintre ele au fost mai puțin înclinate să le codifice în legi specifice. Altele au codificat doar simple prevederi legale, izolate, pentru garantarea anumitor drepturi din zona informării și comunicării. Totuși, aceste drepturi constituie un sistem organic și deși ele se limitează organic unul pe celălalt, rolul lor comun este să limiteze crearea și supraviețuirea sistemului de monopol informațional și să întărească partea cea mai slabă – cetățeanul.

Două asemenea drepturi merită să fie menționate aici în mod special, deoarece joacă un rol semnificativ în constituirea dreptului și practicii accesului la arhive: libertatea de informare și protecția datelor.

Libertatea de informare (și conceptele sale înrudite, accesul la informațiile de interes public, accesul la documentele oficiale¹) este inclusă în constituțiile celor mai multe dintre noile democrații, și, datorită valului legislativ al noului mileniu, multe dintre aceste țări au codificat acest drept și prin lege. România aparține acestor țări. În conformitate cu principiile fundamentale ale libertății de informare, accesul la informațiile de interes public este un drept al fiecăruia, indiferent de cetățenie, naționalitate sau interese juridice. Ca sens, informațiile sau datele de interes public reprezintă orice informație procesată de un organ sau o persoană în îndeplinirea unei funcții publice, cu excepția cazurilor în care acestea intră în sfera datelor personale. Legile moderne ale libertății de

¹ Vezi Recomandarea R(2002)2 asupra accesului la documentele oficiale, în Apendice III. În momentul redactării, Consiliul Europei pregătește, de asemenea, o Convenție europeană asupra accesului la documentele oficiale, a cărei adoptare oficială de către Comitetul de miniștri s-ar putea produce la începutul lui 2008.

informare statuează caracterul public ca fiind regula, iar secretul ca fiind întotdeauna o excepție, însă întotdeauna excepția trebuie justificată.

Libertatea de informare înseamnă însă nu doar dreptul de a avea acces la *informație*, ci de asemenea și accesul la *documente*, deci oamenii au dreptul să solicite și copii ale documentelor respective. Aceste documente, din punct de vedere arhivistic, fac parte din arhiva de registratură sau cea de depozit (intermediară), deci cele pe care agențiile creatoare le păstrează pentru nevoile proprii. În general, aceste documente sunt păstrate la organizațiile creatoare și nu la Arhive și țin mai degrabă de activitatea *records manager*-ilor (persoanelor care se ocupă de arhivă la organizațiile creatoare sau deținătoare) decât de cea a arhiviștilor. În plus, solicitarea unor documente separate diferă semnificativ de efectuarea unor cercetări într-un fond arhivistic ordonat și inventariat. Cineva poate gândi că aceste documente, prin urmare, nu au nici o semnificație pentru arhive. Totuși, în unele cazuri, aceste documente au implicații arhivistice: de pildă, documentele care au fost accesibile în virtutea prevederilor legii libertății de informare nu pot avea un acces restricționat după transferul la Arhive, chiar dacă perioada generală de protecție (arhivistică) nu a expirat. Un alt exemplu vine din zona documentelor electronice, unde granița între documentele curente și cele „de arhivă” se estompează, lărgind pe mai departe rolul arhivelor moderne.

Celălalt drept informațional fundamental este reprezentat de protecția datelor (și conceptele sale înrudite, protecția datelor personale, caracterul privat al informației), care, în schimb, afectează substanțial activitatea Arhivelor care se ocupă de istoria trecutului recent. Din perspectiva accesului la arhive, unde regula principală este accesibilitatea la documente, protecția datelor apare ca o excepție, o restricție în efectuarea de cercetări. Totuși, din perspectiva protecției datelor, unde regula principală este protecția datelor personale (sau, în unele țări, așa-numita „decizie proprie asupra informațiilor”, adică dreptul de a exercita control asupra datelor proprii), apare ca o excepție tocmai posibilitatea de a efectua cercetări arhivistice.

Prevederile referitoare la protecția datelor, în conformitate cu directivele UE² care au putere în toate statele membre, se aplică tuturor

² Vezi Directiva nr. 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 asupra protecției persoanelor cuprivate la procesarea datelor personale și a liberei circulații a acestor date.

datelor personale, adică orice informație referitoare la o persoană naturală, identificată sau identificabilă – altfel spus, la orice individ în viață. Documentele referitoare la trecutul recent conțin numeroase astfel de date personale. Legile arhivelor trebuie să trateze problema prin restricționarea accesului la documentele conținând date personale prin definirea unei perioade generice de protecție. Adesea, cercetătorii consideră că aceste perioade de protecție au o durată exagerată, limitând posibilitățile lor de a dezvălui evenimente, sisteme politice sau istorii de familie din trecutul recent. Ei consideră că orice fel de restricție exterioară, sau auto-restricție a cercetătorului, poate fi introdusă doar în cazul unor informații personale extrem de delicate, cu scopul de a proteja persoanele implicate. Cu toate acestea, reglementările UE și legile naționale subsecvente de protecție a datelor personale se aplică pentru *orice* date personale, nu doar pentru cele delicate. Evident, este posibil să se efectueze cercetări și în documente anonimizate, dar mulți cercetători privesc soluția ca o piedică în înțelegerea faptelor și a contextului lor.

În consecință, principii și prevederi care sunt legitime în sine pot cauza conflicte în însăși practica arhivistică. Asemenea conflicte, combinate cu lipsa unor reglementări și implementări detaliate, pot conduce la abuzuri. Pe de o parte, anumiți cercetători pot privi viețile persoanelor incluse în documente ca simple date brute pentru nobila lor obligație de a deschide trecutul recent și ei cred că nu e nevoie să ia deloc în considerare personalitatea și drepturile acestor persoane. Pe de altă parte, oamenii și organizațiile pentru care accesul public la documentele referitoare la activitățile lor trecute poate fi stânjenitor, încearcă să prevină acest lucru prin falsa invocare a clauzelor de protecție a datelor personale. O problemă în mod special delicată, caracteristică noilor democrații în țările din fostul bloc socialist, este reprezentată de accesibilitatea documentelor referitoare la activitățile persoanelor care au colaborat cu serviciile secrete ale regimurilor comuniste. Interesele acestor persoane sunt evident în conflict cu cele ale publicului. În mod similar, unii funcționari publici tind de o manieră nelegală să blocheze accesul, dacă documentele pe care le-au întocmit sau semnat pot fi stânjenitoare pentru ei sau le-ar prejudicia reputația.

Toate aceste ciocniri între drepturi și interese conflictuale pot avea oare o soluție? Răspunsul este pozitiv, cel puțin conform sistemului modern de drepturi informaționale. O cheie importantă în rezolvarea

problemelor protecției datelor și a accesului la documentele conținând date personale este *funcția publică*. Accesibilitatea datelor persoanelor care îndeplinesc funcții publice, date care se referă la activitățile acelor persoane desfășurate în virtutea funcției, se supun regulilor libertății de informare și nu regulilor de protecție a datelor personale sau propriei dorințe a celui vizat. Activitățile oficiale ale unui funcționar public, ale unui polițist sau a unui politician nu aparțin sferei lor private. Datele despre asemenea activități rămân private, *per definitionem*, dar regula de bază care se aplică este deschiderea.

Apartenența la fostele servicii secrete reprezenta o funcție publică, deoarece agenții nu erau angajați pentru o activitate privată. Cu toate acestea, nici majoritatea celor vizați, nici așa-numiții „terți” (prieteni, colegi, membri ai familiilor) nu îndeplineau o funcție publică, și ca urmare datele lor trebuie protejate. Acest set special de probleme este în general reglementat în legi specifice în majoritatea noilor democrații europene, inclusiv în România. Limitele accesului și protecția unor asemenea documente sunt reglementate în aceste legi specifice.

Serviciile secrete există și astăzi, și existența lor este un element legitim al noilor democrații. Se poate întâmpla ca publicarea unor documente referitoare la activitățile organizațiilor care le-au precedat – chiar dacă aceste activități sunt condamnate atât de regimul politic, cât și de societatea de astăzi – să aibă un efect negativ asupra activităților lor prezente și prin urmare, ele pot pretinde protecția acestor documente. Se poate întâmpla, dar numai excepțional, de vreme ce, cum am spus mai sus, deschiderea este principala regulă, iar secretul este excepția în domeniul informațiilor de interes public, domeniu la care aparțin informațiile despre operațiunile trecute ale serviciilor secrete.

Nici arhiviștii și nici legiuitorii nu au o sarcină ușoară în acest domeniu, atât de complex. Unde există o persoană însărcinată cu protecția datelor personale, sau o persoană responsabilă de libertatea informării, ori instituții similare — în special acelea cu atribuții combinate — ele pot dezvolta un corpus de legi specifice, ca instrument în domeniul drepturilor informaționale și a excepțiilor ce se impun. Arhivele însele pot contribui la acest proces, prin sugerarea de soluții la problemele lor în domeniul accesului și protecției.

Sunt convins că în momentul istoric actual, prin care trece țara, grevat de moștenirea trecutului recent, România va fi capabilă să dezvolte

pe mai departe sistemul noilor drepturi informaționale și să le armonizeze cu reglementările și practica arhivistică; va fi capabilă să găsească echilibrul constituțional între drepturile referitoare la deschiderea trecutului, efectuarea de cercetări științifice, accesarea informațiilor de interes public și protecția datelor personale. Sper, de asemenea, că atunci când va fi dezvoltat, acest sistem coerent de legi detaliate și reglementări, nu va rămâne doar o simplă literă de lege, ci va deveni o parte a cunoașterii și așteptărilor publicului, o preocupare a administrației și o abordare a comunității arhiviste deopotrivă.

Iván Székely

CUVÂNT ÎNAINTE LA EDIȚIA ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Cunoașterea trecutului este un drept cultural al omului. În consecință, nicio restricție asupra accesului la arhive, în numele protejării intereselor publice sau private, nu poate fi impusă fără o limită de timp. În iulie 2000, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat primul standard interguvernamental privind politica și practica accesului la arhive în Europa. Acest standard, cunoscut ca Recomandarea Nr. R (2000) 13, subliniază importanța rolului pe care-l joacă arhivele în procesul de revigorare a identității culturale, diversității și democrației și cheamă la elaborarea unei politici europene privind accesul în arhive. Izvoarele istorice, care ne dau posibilitatea să avem o perspectivă cât mai obiectivă asupra trecutului, ne ajută să înțelegem prezentul și să luăm decizii bine gândite pentru viitor. În acest fel, este mult mai greu să se manipuleze istoria și să se folosească prejudecăți neîntemeiate pentru a semăna dușmănie între oameni. A face documentele arhivate cât mai accesibile este o modalitate, printre altele, de a preveni conflictul intercultural și inter-religios și de a întări coeziunea socială.

Acest Manual este rezultatul unei cercetări europene întreprinsă timp de 4 ani cu sprijinul Consiliului Internațional al Arhivelor și al Arhivei Fundației pentru o Societate Deschisă (OSA). Este una dintre cele mai largi analize ale politicii din acest domeniu, care a implicat nu numai autoritățile arhivistice naționale, ci și cercetători academici și organizații non-guvernamentale din 48 de state ale Convenției Culturale Europene a Consiliului Europei. Atât timp cât contextul legislativ, istoric și cultural privind accesul la arhive diferă de la o țară la alta, intenția noastră nu este să impunem în Europa o politică-model de acces și reguli uniforme. Obiectivul nostru este să încurajăm elaborarea politicilor de acces în toate Statele membre, în concordanță cu valorile democratice, drepturile omului și ale statului de drept. Astfel se explică faptul că acest Manual oferă nu numai o privire generală asupra situației țărilor europene în domeniul accesului la arhive, ci și linii directe pentru implementarea principiilor conținute în Recomandare.

Terry Davis

Secretar General al Consiliului Europei

NOTĂ ASUPRA TRADUCERII

Traducerea lucrării *Accesul la arhive*, editată de Consiliul Europei, este, în primul rând, o necesitate profesională. Deși au trecut mai bine de 6 ani de la adoptarea Recomandării R(2000)13, în ciuda faptului că existența ei nu a fost necunoscută corpului profesional al arhiviștilor, în ciuda faptului că în acest interval de timp s-a adoptat și un nou regulament pentru cercetarea documentelor în cadrul Arhivelor Naționale ale României, dezbaterile pe marginea drepturilor și limitărilor cercetătorilor în problema accesului la documente au rămas aprinse în țara noastră. Iată de ce, o lucrare care să dezvolte și să explice principiile enunțate de Recomandarea sus-menționată nu poate fi decât binevenită. Se creează astfel premise pentru înțelegerea mai limpede a ceea ce Recomandarea a urmărit și a solicitat, se pot crea bazele unei discuții profesionale mai profunde și, dacă este cazul, se pot identifica măsurile necesare pentru alinierea la cerințele acestui document, parte a concepției europene asupra politicii arhivistice. Prin urmare, este un document pe care România (și implicit Arhivele Naționale) trebuie să îl ia în considerare, ca stat membru al Uniunii Europene¹.

Lucrarea a fost tradusă, într-o primă formă, de către Mihaela Tănăsescu, consilier în cadrul Compartimentului Integrare Europeană, iar traducerea primară a fost revizuită și completată de Bogdan-Florin Popovici (D.J.A.N. Brașov), căruia îi aparține și prezenta *Notă asupra traducerii*. Problemele apărute în cadrul activității noastre impun precizări preliminare asupra acestei ediții în limba română.

¹ Trebuie precizat însă că, în conformitate cu *Îndrumar stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunitar*, București, 2002, p. 23, „recomandarea și avizul nu au forță de constrângere și nu sunt izvoare de drept comunitar în adevăratul sens al cuvântului. Sunt instrumente foarte utile de orientare a legislațiilor, fiind o sursă indirectă de apropiere a legislațiilor naționale”.

Sarcina traducătorului a fost una extrem de dificilă, principala problemă fiind aceea de a aduce *litera* și *spiritul* textului englez în limba română. Desigur, aceasta este sarcina oricărui traducător, dar în cazul de față (și în altele similare) avem de-a face cu o combinație de text științific, text profesional, text juridic; în această situație, nuanțele contează foarte mult și mai cu seamă contează termenii folosiți. Astfel, am întâmpinat două situații, despre care există, de altfel, referiri în literatura internațională de specialitate. În primul rând, termenii profesionali au o echivalență relativă. După cum remarca Eric Ketelaar, „*Orice discurs presupune inteligibilitate și înțelegere. Se poate înțelege, într-adevăr, un străin, fie el un vorbitor dintr-o altă disciplină, sau un vorbitor dintr-o altă țară, chiar dacă limba vorbitorului este o formă standardizată de engleză? O limbă nu este doar expresia unei culturi. Limba este condiționată de cultură. Traducând un cuvânt, o expresie, un termen într-o limbă străină, încercăm să transmitem un înțeles cultural mai adânc, dar echivalentul poate fi o reproducere exactă a originalului doar dacă cele două culturi sunt congruente. Dar există culturi congruente?*”². Din păcate, evoluția diferită, la nivel de cultură socială și politică, între România (ca parte a Estului Europei) și Vestul continentului, a creat premisele unei diferențe de înțelegere a conceptelor și abordărilor; este sarcina noastră, a românilor, în general, și grija celor care traduc texte redactate în spiritul „Vestului”, să încerce să explice și să aducă în textele traduse și ceva din cultura care a generat anumite abordări, anumite reguli, anumite proceduri. Iată de ce, traducerea unui astfel de text nu este și nu poate fi o reprezentare *mot-à-mot* a discursului autorilor, ci trebuie să medieze între viziunea autorilor și publicul-țintă al traducerii.

Pe de altă parte, dificultatea traducerii a rezidat într-o lipsă de terminologie profesională. Acesta era și unul dintre aspectele (generale) sesizat de către Theodore Schellenberg acum 5 decenii: „*Principiile și practicile care au fost dezvoltate de arhiviști în diferite țări se referă toate la condițiile specifice în care ei preiau documentele publice. De vreme ce aceste condiții variază de la o țară la alta, principiile și practicile profesiei arhivistice variază de asemenea; și bibliografia de specialitate dintr-o anumită țară care se referă la asemenea principii și practici este*

² Eric Ketelaar, *The Difference Best Postponed? Cultures and Comparative Archival Science*, în „Archivaria”, 44 (1997), p. 142-148.

*frecvent ne-inteligibilă pentru arhiviștii din alte țări, dacă nu sunt înțelese condițiile în care documentele publice au fost păstrate în mod obișnuit*³. Ca traducători, ne-am străduit să echivalăm cât mai fidel nucleul dur al conceptelor folosite; în unele cazuri însă, am fost nevoiți:

a) fie să reactivăm concepte mai vechi, utilizate periferic în vocabularul arhivistic actual, dar care nu au alți termeni echivalenți (de pildă, *arhivalii*⁴);

b) fie să clarificăm sensurile unor concepte deja existente (informații sensibile/*informații secrete*);

c) fie să introducem termeni noi, care nu sunt consacrați în limbajul profesional (*blanking/acoperire*).

Deoarece, pe de o parte, nu considerăm că deținem adevărul absolut, iar pe de altă parte, credem că se impune o justificare a unor alegeri terminologice pe care le-am făcut, am apreciat ca fiind necesar să explicăm aici o serie de sensuri și semnificații pe care le-am atribuit unor cuvinte. În cazul în care dezbateră profesională (care sperăm că va urma) va constata că acești termeni au fost nefericit aleși și se va identifica varianta corectă pentru traducere, o viitoare ediție ar putea îmbunătăți textul lucrării.

Pentru traducere, ca material auxiliar, au fost utilizate următoarele lucrări:

Angelika Menne-Harritz, *ICA Dictionary of Archival Terminology*, ms. versiunea III.

Dicționar englez-român, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004.

Dictionary of Archival Terminology, München, 1988.

Elsevier's Lexicon of Archives Terminology, Amsterdam, Elsevier, 1964.

Îndreptar stilistic de traducere în limba română pentru uzul traducătorilor acquis-ului comunitar, București, 2002.

Merriam-Webster Dictionary, versiune electronică, 2000.

³ Theodore Schellenberg, *Modern Archives*, Chicago, 1956, p. 26–27.

⁴ *Arhivalii* = materiale arhivistice constituite organic și păstrate ca atare (*Dicționar al științelor speciale ale istoriei*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 32).

Maygene F. Daniels, *Introduction to Archival Terminology*, 1984.

Richard Pearce-Moses, *A Glossary of Archival and Records Terminology*, 2004.

Vladimir Hanga, *Dicționar juridic englez-român*, București, Editura Lumina Lex, 1998.

Dicționar al științelor speciale ale istoriei, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

Precizăm și faptul că, pentru explicarea unor termeni, am beneficiat și de sprijinul direct al autorilor, domnii Charles Kecskeméti și Iván Székely, care au răspuns cu amabilitate întrebărilor noastre.

acces to archives = deși prepoziția englezească *to* poate avea în limba română mai multe sensuri, semnificația expresiei este de „acces LA arhive”, și nu „în arhive”, „spre arhive” etc. Motivarea vine din faptul că nu este vorba de problema accesului ÎN clădirea Arhivelor, ci LA arhive, văzute ca ansamblu de fonduri și colecții. Așadar, am folosit forma ***acces la arhive***.

Act on Copyright and Neighboring Rights = Legea dreptului de autor și a drepturilor conexe (Legea nr. 8/1996, modificată și completată prin Legea nr. 285 din 23 iunie 2004 și Ordonanța de Urgență 123 din 1 Septembrie 2005)

anonymisation, blanking, extract = în contextul teoriei accesului la arhive, se prevede posibilitatea de a acorda unui solicitant dreptul de consultare a unui document clasificat/confidențial/cu acces restricționat. Concepția de la care pleacă acordarea acestui drept rezidă în faptul că, deși vorbim despre „document”, nu trebuie să pierdem din vedere natura duală a acestuia: informație și suport. Or, este evident că deși însemnele indicând natura clasificării informației sunt marcate pe suport, subiectul clasificării nu este documentul, ci anumite date/informații incluse în document; „mascarea” acestor date/informații confidențiale ar putea permite accesul la restul datelor/informațiilor cuprinse în respectivul document. În astfel de cazuri, se poate practica una din variantele

anonimizare, acoperire, extras. În cazul **anonimizării**, pe o copie a documentului sunt acoperite porțiunile care cuprind nume de persoane, protejând astfel identitatea acestora (este frecvent folosită în cazul documentelor conținând date personale); în cazul **acoperirii**, o propoziție, un paragraf etc. dintr-un document este (pe copie) acoperit (de obicei, cu o foaie albă, și de aici termenul *blanking*) și cititorul va putea lectura doar porțiunile neacoperite din respectivul document; **extrasul** presupune selectarea, din document sau din dosarul dat spre cercetare, a unor părți care nu vor fi accesibile lectorului.

appendix = conform *Îndrumător stilistic...*, p. 31, „este documentul care completează o anexă”, și se traduce sub forma **apendice**.

blanking = vezi *anonymisation*

closed/open archives = termenii de „arhivă închisă/deschisă” au în arhivistică o serie de conotații specifice (vezi „fond închis/deschis”). Se poate însă remarca faptul că, în terminologia arhivistică internațională, termenii „deschis/închis” au căpătat și un al doilea sens, secundar, care se referă la acces: „arhivă deschisă/închisă”, „deschiderea/închiderea arhivelor”. **Arhiva deschisă** (se folosește chiar formularea de „dosar deschis”!) este cea care conține fonduri/colecții/documente fără restricții în materie de acces, liber accesibile (**comunicabile**) cercetătorilor de orice categorie; evident, **arhivele** (dosarele/fondurile) **închise** sunt cele care impun limitări ale accesului (documente **ne-accesibile**, **ne-comunicabile**). „Deschiderea arhivelor” presupune eliminarea clauzelor care limitau accesul, în timp ce „închiderea arhivelor” implică introducerea unor clauze restrictive.

(general) closure period = perioadă de protecție. Este vorba de perioadele de timp în care documentele, pe baza prevederilor unor acte normative, nu sunt date în cercetare. *General closure period* se referă la perioada generală în care documentele nu sunt accesibile publicului (nu se referă la documentele clasificate!). Nu cunoaștem un echivalent românesc în limbajul profesional, deși termenul

există (conform Legii 16/1996, această perioadă este de 30 de ani). Am optat pentru varianta **perioadă generală de protecție** (la fel ca în varianta franceză), deoarece unul din scopurile acestei limite de timp este acela de a asigura o protecție a activităților administrative, reflectate în documente. Pe de altă parte, într-o abordare teoretică, această perioadă ar trebui folosită și pentru prelucrarea arhivistică a documentelor, astfel încât, la expirarea acestei perioade, documentele să devină liber-accesibile⁵.

closure/disclosure = protecție/accesibilizare. Considerăm că termenul *accesibilizare* exprimă cel mai bine în limba română realitatea definită de „disclosure”, anume acțiunea de a face documentele liber accesibile pentru cercetare. Diferența față de un termen apropiat (*declassification* – declasificare) rezidă în faptul că acesta din urmă reprezintă o acțiune oficială, prin care o agenție (care a clasificat inițial documentele) „ridică” statutul de clasificare. În logica autorilor prezentei lucrări, „aceasta înseamnă că doar organizațiile de stat sunt îndreptățite să „clasifice” și să „declasifice” documente, în toate celelalte cazuri (de pildă, anularea restricțiilor de tipul „secretului de afaceri”) trebuie să fie denumit altfel” (Iván Székely)⁶.

confidential documents = documente confidențiale; vezi *restricted documents*.

Data Protection Act = echivalentul Legii pentru protecția datelor personale (Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în Monitorul Oficial nr. 790 din 12 decembrie 2001. Poate cunoaște ca forme: protecția datelor

⁵ Remarcăm faptul că, dacă la nivelul legislației arhivistice, transferul la Arhive al documentelor se produce după 30 de ani, momentul transferului coincide cu perioada generală de protecție. În măsura în care dezideratul teoretic (al arhivelor prelucrare corespunzător la organizația creatoare) nu este atins, preluarea arhivelor de la creatori nu va coincide cu accesibilizarea documentelor preluate, ceea ce mărește perioada de neaccesibilitate.

⁶ Vezi mai jos, *restricted documents*.

personale și protecția datelor personale în contextul prelucrării electronice; legea română acoperă ambele aspecte). În democrațiile constituționale moderne, regulile aplicabile prelucrării datelor personale sunt fundamental diferite de cele aplicabile altor tipuri de date. Accesibilitatea datelor personale nu este definită de organizația care controlează datele sau le prelucrează; aceste date sunt supuse așa-numitei autodeterminări informaționale (în țările urmând modelul german) sau prevederilor legii privind protecția datelor personale. În țările UE, toate statele membre trebuie să emită astfel de legi. Pe de altă parte, doar persoanele în viață pot avea date personale, în sensul strict al terminologiei. Astfel, date personale ale unei persoane decedate nu sunt protejate de regula „protecției datelor personale”, ci de așa-numita „protejarea memoriei persoanei decedate”. Această a doua regulă se reflectă în prevederile legilor arhivelor, care restricționează accesul la documentele conținând – termen generic – „date personale”. Deoarece data morții persoanelor ale căror date sunt incluse în documentele de arhivă sunt în general greu de aflat, necesitând un efort deosebit de documentare, există anumite perioade „standard” de restricție, stipulate în Legile arhivelor. Aceste perioade pot avea în vedere un număr de ani de la moartea persoanei; dacă nu se cunoaște data decesului, un număr de ani de la data nașterii; iar dacă nici data de naștere, nici cea de deces ne sunt cunoscute, se aplică o perioadă de timp de la deschiderea dosarului în cauza (Iván Székely).

disclosure = vezi *closure*

extract = vezi *anonymisation*

Freedom of Information Act = Legea libertății de informare. În SUA se numește „libertatea de informare”, iar în Europa, „accesul la informațiile publice”, „accesul la informațiile de interes public” sau „accesul la documentele oficiale”.

guidelines = linii directoare

holdings = în limba engleză, acest termen acoperă totalitatea fondurilor și colecțiilor deținute într-un anume depozit. Termeni apropiați ar fi cei de *arhivă*, *transporturi* etc. Termenul românesc cel mai apropiat ca sens considerăm a fi însă cel de *arhivalii*, așa cum este el definit în *Dicționar al științelor speciale ale istoriei*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.

reader's card = deși expresia *permis de cercetător* este consacrată în limba română, pierzându-și de mult sensul etimologic, se poate remarca faptul că termenul *permis* cuprinde, în sine, o nuanță de autoritate. Or, în spiritul Recomandării și al lucrării de față, accesul la arhive este un drept, care se sustrage *autorizării*. Altfel spus, dreptul unei persoane de a cerceta documentele în arhivă nu poate fi supus acordării *permisiunii*, ci *legitimării*, cu scop de identificare a persoanei, din motive evidente de securitate (vezi 2.1.1.). De aceea, luând în considerare atât termenul englez, cât și cel francez (*carte de lecteur*), am folosit în limba română ***legitimație de cititor***.

regulation = după Merriam Webster, semnifică regula oficială care se ocupă de detalii sau de proceduri; echivalentul românesc folosit a fost ***regulament***.

regulatory = de reglementare

restricted documents = documente restricționate. Terminologia folosită de autori pentru desemnarea documentelor cu acces limitat a determinat o serie de neclarități, iar aspectele nu au putut fi lămurite decât în urma unor discuții cu autorii înșiși. Astfel, textul (atât varianta engleză, cât și cea franceză) folosește expresii precum: *restricted document/document avec diffusion restreinte* respectiv *confidential documents/document confidentiel*. Or, conform Hotărârii 585/2002 privind informațiile clasificate, această terminologie are echivalente în limba română mai precise decât simplele *document restricționat/document confidențial*; echivalența este următoarea:

Categorie secret	Terminologie românească	Terminologie NATO	Terminologie ⁷ SUA	Terminologie Franța
Secret de stat	Strict secret de importanță deosebită	NATO top secret	top secret	Très secret
	Strict secret	NATO secret	secret	Secret défense
	Secret	NATO confidential	confidential	Confidentiel défense
Secret de serviciu	Secret de serviciu	NATO restricted	restricted	Diffusion restreinte

De aici ar putea rezulta o traducere care să facă referire la documente secrete/documente secret de serviciu. Contextul folosirii acestor termeni în *Manual* nu coincidea însă întotdeauna cu semnificația din limba română, fapt determinat, după cum am aflat în final, de concepția diferită de la care autorii au plecat în abordarea problemei accesului la arhive.

Regula fundamentală, a statului democratic modern, de tratare a tuturor datelor — exceptând datele personale — aflate în posesia organizațiilor de stat și a altor persoane și organisme îndeplinind funcții publice este libera accesibilitate sau deschidere, regulă ce servește unui singur scop și anume garanția transparenței și răspunderii Statului⁸. Așadar, ca idee generală se poate vorbi despre *documente publice*, liber accesibile.

În afara acestor documente, există unele calificate, în limbajul de zi cu zi, drept „secrete”, de pildă secretul de afaceri, secretul bancar, secretul profesional (medical) etc. „Un grup important de astfel de secrete este format din așa-numitele «informații clasificate», a căror principală caracteristică este că doar organizațiile de stat le pot crea, în majoritatea cazurilor sub forma datelor incluse în documentele din arhiva curentă și

⁷ Pentru terminologia SUA și Franța și pentru alte țări, vezi www.wikipedia.com, sub voce *classified information*.

⁸ Vezi, în acest sens, lucrarea *Access to Official Documents and Archives*. Report from an EU-Conference on Access to Official Documents and Archives in Lund, Sweden, 5-6 April 2001.

intermediară” (Iván Székely)⁹. Aceste documente „secrete” constituie o excepție iar „după expirarea perioadei de clasificare sau când condițiile legale de păstrare ca secrete a acestor informații își pierd efectul, aceste secrete se vor întoarce în bazinul informațiilor liber accesibile” (Iván Székely).

Pe baza celor constatate cu ocazia întocmirii lucrării, autorii consideră că, în general, arhivele publice nu păstrează în arhivaliile lor documente din stadiile de arhivă curentă și intermediară care pot conține informații clasificate. Prin urmare, în practica arhivelor publice, documentele conținând informații clasificate pot fi găsite doar în mod excepțional. Dacă organizațiile de stat doresc să clasifice documentele pentru o perioadă mai lungă de timp (de pildă, 50-80 de ani), în general nu transferă aceste documente la arhive, ci le păstrează în custodia lor. Din acest motiv, Charles Kecskeméti a accentuat că „nivelul de secretizare (strict secret, secret etc.) nu are nici un fel de semnificație arhivistică directă, și nu determină automat restricțiile de acces care vor fi aplicate”.

Ca urmare, cuvântul „confidențial” poate fi folosit în câteva contexte. Pe de o parte, este una din categoriile cuprinsă în cele patru nivele de clasificare, pe de altă parte este de asemenea folosit (mai ales în domeniul afacerilor) pentru informații pe care custodele sau procesorul informației le-a primit sub *clauză de confidențialitate*. Acest ultim sens

⁹ Trebuie să remarcăm faptul că viziunea autorului, având ca punct de pornire teoria și practica europeană, nu coincide cu realitatea românească. Prin Legea nr. 182/2002 și celelalte acte conexe, Statul român, prin forul său legislativ, consideră că documentele clasificate sunt constituite din secrete de stat și secrete de serviciu, iar toate aceste informații clasificate pot exista și la organizații *private*; acestea din urmă sunt obligate să respecte reguli privind protecția secretelor *de stat*, iar serviciile secrete pot controla, pe linia protejării secretului *de stat*, orice organizație *privată* sau publică, de pe teritoriul României. Pe de altă parte, există în practică „informații confidențiale” în raporturile economice, secret bancar, secret medical etc., pe care cei implicați nu le consideră ca fiind aflate sub incidența legii informațiilor clasificate (vezi de pildă formulările din Legea nr. 677/2001). Legea 544/2001 a mărit și mai mult confuzia, astfel încât a apărut o tendință la nivelul unor structuri ale statului de a asimila tot ce nu este public (deci sub incidența Legii 544/2001) cu documentele clasificate, și de a le plasa sub incidența Legii 182/2002. Opinia autorilor și spiritul lucrării întocmite de aceștia delimitează însă net informațiile secrete de stat (de natură în principal militară – vezi echivalențele NATO, a căror dezvăluire ține de legea penală) de alte tipuri de informații „secrete”, ce țin mai mult de legea civilă.

este folosit în lucrarea de față: confidențialitate (și *document confidențial* etc.) „înseamnă că documentul conține informații de o natură confidențială” (Charles Kecskeméti). De o manieră similară, cuvântul „restricționat” poate fi folosit în câteva contexte diferite, de vreme ce și el desemnează una din cele patru categorii de clasificare ale organizațiilor de stat. În Arhive însă, și ca urmare în lucrare, „*document restricționat*” este un termen general folosit pentru documentele care nu sunt deschise/accesibile cercetătorilor indiferent de motivație („accesul la document este supus unei permisiuni speciale” — Charles Kecskeméti). Așadar, documentele confidențiale sunt toate documente restricționate, pe durata stabilită juridic a regimului confidențialității. Pe de altă parte, un document confidențial pe o durată de 5 ani poate să își piardă confidențialitatea, dar în același timp să fie restricționat, în baza perioadei generale de protecție.

rule = într-o traducere liberă, poate semnifica regulă, normă, sentință etc. Remarcăm însă faptul că, la traduceri efectuate din franceză în română, *norme* = standard. A traduce *rule* cu *norme* poate conduce de aceea la confuzii: după Merriam Webster, *rule* = o ghidare pentru acțiune sau comportare; *norm* = un standard oficial; model; principiu de acțiune corespunzătoare, care se referă la membrii unui grup sau ai unui serviciu, cu scop de a ghida, controla sau de a asigura un comportament corespunzător și acceptabil. Având în vedere aceste definiții, echivalentul românesc pe care l-am folosit a fost *regulă*.

sensitive information = deși apare frecvent tradus sub forma de „informații sensibile”, consultarea unor referințe (vezi, de pildă, *sub voce*, www.wikipedia.com) indică clar faptul că termenul se referă la informații secrete (cu termen generic) sau clasificate. Forma folosită de noi a fost deci cea de *informații secrete*.

Secrecy Act = echivalentul *Legii informațiilor clasificate* (Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, dezvoltată în Hotărârea de Guvern nr. 585/2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România).

survey = *cercetare științifică*, anchetă sociologică

user = traducerea poate suporta mai multe sinonime în limba română (utilizator, beneficiar, cel care folosește etc.). Dat fiind faptul că în științele informației din România s-a impus termenul de **utilizator**, am adoptat și noi această traducere. **Academic user** = în sensul limbii engleze, „academic” nu este sinonim cu „scientific”. Ca urmare, nu se poate traduce forma *academic user* cu românescul „cercetători științifici”. Nuanța limbii engleze, mai puțin pregnantă, este totuși sesizabilă și în limba română. De pildă, un arhitect, cadru universitar, care face o cercetare, nu este *cercetător științific* (arhitectura nu e o știință), dar totuși, prin nivelul studiilor și scopul cercetării, este *cercetător din comunitatea academică*. Aceste motive ne-au condus la traducerea *utilizator din comunitatea academică*, *utilizator de nivel academic* sau, mai simplu, *utilizator academic*. **Civil user** = opus *utilizatorului din comunitatea academică* asimilează celelalte categorii de utilizatori ai arhivelor, care au un interes *civic*. Ei acoperă o plajă foarte largă, de la genealogiști, istorici locali, istorici familiari sau pur și simplu petenți. Pentru aceștia, în spiritul celor precizate la *academic user*, traducerea folosită este de *utilizatori de nivel non-academic*, sau *utilizatori non-academici*.

Bogdan Florin Popovici

1. Introducere

1.1. Prezentare

1.1.1. Scopul acestui *Manual* este de a aduce la cunoștința publicului semnificația morală și politică a Recomandării Nr. R(2000)13 asupra unei politici europene privind accesul la arhive, aprobată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la Strasbourg pe 13 iulie 2000 și implementarea acesteia de către Statele membre. Recomandarea nu solicită deschiderea nerațională a arhivelor, ci legi bune și stricta aplicare a acestora. Prin urmare, publicul țintă *cuprinde*:

- (i). funcționari publici și personal politic responsabili pentru problemele arhivistice;
- (ii). autorități arhivistice și organizații profesionale ale arhiviștilor;
- (iii). comunitatea științifică și organizații civile implicate în cercetarea trecutului.

1.1.2. În conformitate cu Recomandarea, acest *Manual* se ocupă doar de accesul la arhivaliile aflate în custodia Arhivelor publice, atât naționale, cât și locale. Este de dorit totuși ca autoritățile competente din Statele membre să încurajeze *instituțiile private deținătoare de arhive* să urmărească aceleași principii în politica și practica lor de acces la documente.

1.1.3. *Manualul* explică principiile recomandate, rezumă principalele constatări ale unei cercetări pan-europene asupra problemei accesului, întreprinsă între 2003-2004, din perspectiva acestor principii, și formulează un set de linii directoare pentru implementarea Recomandării.

1.1.4. *Manualul* se limitează la a explica și comenta principiile și procedurile legate direct de problematica accesului la arhive, așa cum au fost menționate în Recomandarea Nr. R (2000) 13. În consecință, *Manualul* nu acoperă următoarele aspecte:

- (i). probleme legislative conexe, cum ar fi dreptul persoanelor de a cere corectarea documentelor oficiale și problematica efectelor comerciale colaterale rezultate din publicarea documentelor.

(ii). probleme tehnice conexe, cum ar fi genurile de instrumente de cercetare ce trebuie întocmite, programele de microfilmare și digitalizare, prelucrarea și folosirea arhivelor electronice, restricțiile determinate de starea de conservare a documentelor.

- 1.1.5. Apendicele conține textul integral al Recomandării Nr. R(2000)13 și expunerea sa de motive, Recomandarea Rec. 15(2001) asupra predării istoriei în Europa secolului al XXI-lea, Recomandarea Rec. 2(2002) privind liberul acces la documentele oficiale, conținutul chestionarelor care au fost folosite în efectuarea cercetării, o prezentare generală a legislației arhivistice în vigoare și a celei conexe în Statele membre ale Consiliului Europei și o listă cu publicațiile recente ale Consiliului Internațional al Arhivelor referitoare la probleme de acces.

1.2. Fundamentarea și semnificația Recomandării

Principala misiune a Consiliului Europei constă în consolidarea democrației, a drepturilor omului și a statului de drept în întregul spațiu al Statelor membre. Implicarea Consiliului în activități arhivistice are scopul de servi acestei misiuni. Statul de drept nu se poate impune fără un sistem arhivistic bine pus la punct, deoarece protecția drepturilor persoanelor cere ca documentele care conțin dovezi referitoare la aceste drepturi să fie păstrate în siguranță, pe termen lung. În anii '90, arhivele au jucat un rol cheie în re-impunerea statului de drept în Europa Centrală și de Est, eliberând zeci de mii de copii autentice de pe documentele care atestau abuzurile produse în timpul regimului comunist, dând astfel posibilitatea victimelor să obțină compensații. Arhivele contribuie în mod direct la apărarea și promovarea drepturilor omului:

- (i). prin păstrarea mărturiilor evoluției sau violării lor;
- (ii). prin desfășurarea activității în conformitate cu idealul de transparență a Statului, a cărui recunoaștere ca drept al omului este în prezent analizată de Consiliul Europei.

În 1992, Consiliul Europei, a hotărât că democratizarea și modernizarea arhivelor în fostele țări comuniste meritau să aibă întâietate în programul său și că accesul la arhive era o problemă-cheie care trebuia rezolvată în acest context, deoarece în toate statele controlate de Partidul-

Stat¹ fusese impus un sistem de secretizare a arhivelor. Mai multe State membre ale Consiliului Europei au trecut prin perioade întunecate, mai lungi sau mai scurte, după 1914. Cercetarea în arhive pentru a documenta aceste tragedii europene trebuie să fie încurajată și sprijinită, ca o modalitate de prevenire a unor posibile conflicte viitoare.

Din 1994 până în 1998, o serie de întruniri pan-europene și sub-regionale, la care au participat arhiviști, istorici și juriști din țările occidentale, precum și din noile democrații, au procedat la o analiză cuprinzătoare a problemei accesului la arhive în Europa și au identificat principiile care trebuie să fie urmărite de țările democratice pentru a crea condiții de acces. Pe temeiul acestei munci pregătitoare intense, a fost elaborat încă din 1997 un proiect de Recomandare, care a fost transmis autorităților competente ale Consiliului Europei. Activitatea s-a finalizat în 13 iulie 2000, când Comitetul de Miniștri a adoptat *Recomandarea Nr. R (2000)13 privind o politică europeană asupra accesului la arhive*.

Recomandarea face parte dintr-o serie de documente oficiale, elaborate și adoptate de Consiliul Europei, pentru încurajarea transparenței și promovarea încrederii între oameni, prin predarea unei istorii curățate de falsificare și manipulare ideologică. Cele trei documente adoptate, Recomandarea Nr. R(2000)13 privind accesul la arhive, Recomandarea Rec. (2001)15 privind predarea istoriei în Europa secolului XXI și Recomandarea Rec. (2002)2 privind accesul la documentele oficiale conțin un set coerent de principii pe care Statele membre sunt invitate să le urmărească în practica lor legislativă și administrativă. Prin Rezoluția Res. (2001)6 adoptată în 12 iunie 2001 aceste principii au putut fi aplicate pentru accesul la documentele Consiliului Europei.

Recomandarea Nr. R(2000)13 este primul și singurul standard internațional în domeniu. Deoarece obiectivul declarat al acesteia este promovarea armonizării politicilor și practicilor de acces, Consiliul Europei a considerat că este fundamental să verifice compatibilitatea principiilor enunțate în Recomandare cu legislația, regulamentele și

¹ Cercetarea cu privire la *Accesibilitatea documentelor de arhivă în țările din Europa Centrală și de Est*, întreprinsă între 2002–2003 de dna Daria Nalecz, Director General al Arhivelor Statului din Polonia, subliniază progresul obținut din 1989, precum și nevoia de reforme viitoare. Din cele 20 de țări supuse investigației, 14 lucrau la elaborarea de noi texte legislative sau de amendamente la legislația existentă. După cum a subliniat dna Daria Nalecz, „Dacă legea provine dintr-un trecut mai îndepărtat, aceasta poate da naștere la consecințe care cu greu pot fi acceptate”.

practicile în vigoare din țările membre. S-a putut anticipa totodată că, într-un număr de țări, reexaminarea regulilor privind accesul cere timp și, în consecință, se impune necesitatea unor acțiuni de monitorizare.

Imediat după adoptarea Recomandării a fost întreprinsă o cercetare de verificare cu o arie de acoperire limitată. În 2003-2004, s-a desfășurat o cercetare comprehensivă, care a implicat autoritățile arhivistice naționale, cercetători de nivel academic și organizații non-guvernamentale pentru apărarea drepturilor omului și de comemorare a faptelor trecutului. Au fost elaborate linii directoare în vederea implementării Recomandării pentru acest *Manual*, luându-se în considerare și rezultatele cercetării.

Consiliul Europei nu urmărește să impună o uniformitate în ceea ce privește regulile de acces la arhive în Statele membre. Această uniformitate nu poate fi atinsă, deoarece contextul legislativ, istoric și cultural care influențează problema accesului la arhive, precum și posibilitățile financiare ale instituțiilor de arhivă diferă de la o țară la alta. Este posibil ca sistemul Arhivelor publice să fi fost înființat la începutul secolului al XIX-lea sau după 1945. Creatorii de arhivă pot efectua predări regulate către Arhive sau își pot păstra documentele pentru o perioadă lungă de timp. Arhivele naționale pot sau nu să aibă jurisdicție asupra arhivelor Parlamentului, structurilor de Apărare și Afaceri Externe; pot sau nu să își exercite autoritatea asupra arhivelor teritoriale (provinciale, regionale sau locale). În plan guvernamental, sistemul Arhivelor publice poate aparține de Interne, Cultură, Învățământ, Justiție sau de o autoritate inter-ministerială. Angajarea ca profesionist poate sau nu să fie condiționată de urmarea unor studii universitare specializate și a unor cursuri de formare.

Reglementarea accesului la arhive este o problemă juridică foarte complexă, cu care guvernele trebuie să se confrunte în epoca democrației. Consiliul Europei s-a străduit să elaboreze un set de principii în acord cu valorile democratice, pe care se pot pune bazele unei politici de acces la arhive în toate Statele membre. Pregătirea temeinică a Recomandării a oferit garanția că principiile pe care le conținea documentul erau compatibile cu ordinea constituțională a tuturor Statelor membre. Această compatibilitate a fost confirmată de cercetarea cuprinzătoare, desfășurată simultan cu redactarea acestui *Manual*.

Convingerea etică ce motivează această Recomandare este aceea

că „a cunoaște trecutul” este un drept al omului și că într-o țară cu adevărat democratică fiecare dintre locuitorii ei are posibilitatea unui acces la o prezentare nepărtinitoare a istoriei sale. Recunoașterea acestor drepturi este o pre-condiție a prevenirii unei eventuale renașteri a acelor ideologii care au condus la violări masive ale drepturilor omului în secolul al XX-lea.

2. Principii recomandate

Legislația și regulamentele referitoare la accesul la arhive, precum și implementarea lor, trebuie să aibă la bază principii etice, procedurale și tehnice.

2.1. Principii etice

2.1.1. *Accesul la arhivele publice este un drept*

Începând cu deschiderea sălilor de studiu ale arhivelor în secolul al XIX-lea, accesul în arhive a fost în mod obișnuit supus autorizării administrației arhivistice competente sau a altei administrații care avea atribuții în acest sens. În a doua jumătate a secolului al XX-lea, țările democratice au abandonat complet această practică sau au înlocuit-o cu eliberarea unei legitimații de cercetător considerată necesară din motive de securitate, în timp ce regimurile dictatoriale au întărit regulile de secretizare. Condiționarea accesului de o autorizare este atât de puternic înrădăcinată în tradiția arhivistică a Europei Centrale și de Est – s-a remarcat acest lucru înainte de episodul totalitar – încât cele câteva legi arhivistice aprobate în noile democrații de după 1990, în loc să anuleze regulile de secretizare moștenite din perioada comunistă, le-au menținut.

Conform răspunsurilor primite de la cercetătorii de nivel academic și de la O.N.G.-uri, accesul la documentele fără restricții este supus autorizării în 10 țări (vezi mai jos 3.4.3), deși 39 din 41 rapoarte primite de la serviciile de Arhive naționale declară că accesul la arhive este recunoscut ca un drept. Evident, Arhivele naționale din câteva țări consideră eliberarea autorizației drept o formalitate respectată pentru a implementa dreptul de acces la arhive. Țările care condiționează încă în mod oficial accesul de autorizare trebuie încurajate să modifice această nouă rutină în termenii legalității și în spiritul politicii arhivistice

democratice din secolul al XXI-lea, să legitimeze recunoașterea dreptului de acces la arhivele publice.

2.1.2. Dreptul de a avea acces la arhive trebuie să fie aplicabil tuturor utilizatorilor

În câteva țări europene s-au impus, într-o lungă tradiție arhivistică două criterii de discriminare:

- (i). cercetătorii de nivel academic se bucură de un tratament preferențial; și
- (ii). cetățenii străini care solicită acces la arhive sunt supuși unei verificări speciale și, uneori, unor restricții speciale.

În timp ce doar trei instituții de arhivă au răspuns că aplică măsuri discriminatorii cetățenilor străini, cercetătorii de nivel academic continuă să se bucure de un statut privilegiat în 7 state membre ale Consiliului Europei. Această a doua discriminare, justificată de regulă prin fragilitatea foarte mare a documentelor, poate aduce prejudicii în special cercetării fără scop academic, în domeniul genealogiei, istoriei locale și a comunităților. Acest al doilea principiu etic, care interzice discriminarea între utilizatori, decurge din primul, tratat mai sus, în paragraful 2.1.1. Implementarea primului principiu (accesul în arhive este un drept) nu este posibilă fără a se conferi acest drept tuturor utilizatorilor.

2.1.3. Restricțiile asupra accesului sunt necesare pentru protejarea intereselor publice

Regulamentele de acces trebuie să trateze cu aceeași grijă cerințele contradictorii ale transparenței și secretului. Recomandarea subliniază:

- (i). documentele care pot fi consultate în organizația creatoare, în baza Legii libertății de informare sau a unei legi similare, trebuie să rămână accesibile și după depunerea lor în custodia Arhivelor.
- (ii). o perioadă generală de protecție de 20-30 de ani poate fi aplicată, în mod automat, documentelor preluate de Arhive, a căror deschidere către public, după o astfel de perioadă, nu mai poate afecta interesele statului sau ale persoanelor.

Trebuie să se aibă în vedere faptul că unele restricții, impuse de Legea libertății de informare sau de legea similară privitoare la accesul la documentele oficiale, sunt imediat anulate după expirarea perioadei de

protecție aplicată de Arhive. În fapt, după 25-30 de ani de la crearea lor, cele mai multe documente și dosare care conțin informații despre natura autorităților publice, despre inspecția, controlul și supravegherea efectuate de acestea, despre politicile economică, monetară și a ratelor de schimb desfășurate de autoritățile de stat și dezbaterile care au loc în interiorul sau între autorități, în timpul pregătirii interne a unui subiect își pierd caracterul de confidențialitate.

2.1.4. *Restricțiile sunt necesare pentru a proteja persoanele fizice*

Necesitatea de a proteja intimitatea și interesele personale, împotriva pătrunderii fără drept a organismelor publice, presei și cercetărilor individuale, a condus, în ultimele trei decenii, la o dezvoltare spectaculoasă a textelor normative internaționale și a legislației naționale².

Legislația și regulamentele privind accesul la arhive trebuie să fie în acord cu aceste texte, prin precizarea unor perioade de protecție variabile (de ex. 10 până la 70 de ani de la închiderea dosarului sau 100 până la 120 de ani de la nașterea persoanei vizate) pentru dosarele și documentele care conțin informații medicale, judiciare sau alte informații secrete referitoare la impozite precum și viața familială și personală.

În ceea ce privește accesul la documentele care conțin date personale (accesul persoanelor în cauză sau al reprezentanților lor autorizați), Arhivele trebuie să aplice dispozițiile prevăzute de legislația asupra libertății de informare și a protecției datelor personale. Dacă astfel de reguli nu au fost stabilite, trebuie urmată procedura aplicabilă de acordare a unei autorizații speciale de acces.

2.1.5. *Toate secretizările trebuie să fie limitate în timp*

Conform răspunsurilor primite de la Arhivele Naționale, documentele pot fi clasificate *sine die* în 12 țări, dintre care 5 sunt noi democrații, unde

² Articolul 8 al Convenției Europene privind Drepturile omului garantează dreptul de respectare a vieții personale și familiale, înțelegându-se că oficialii care acționează în calitatea funcției lor nu intră, în principiu, sub incidența acestor limitări. Protejarea și accesul la datele personale din arhive vor fi conforme prevederilor din *Convenția Consiliului Europei pentru protecția persoanelor, în legătură cu prelucrarea automată a datelor personale* din 28 ianuarie 1981 (ETS No.108) și de Directiva Nr. 95/CE, Articolul 6, a Parlamentului European și a Consiliului Europei din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor, în legătură cu prelucrarea și libera circulație a datelor personale.

această practică a fost impusă (înainte de căderea regimului dictorial) unei părți importante din documentele oficiale, create de autoritățile politice și publice. Această practică, incompatibilă cu valorile democrației, trebuie în mod explicit interzisă în legislația privind accesul la arhive.

Dacă organizația creatoare nu cere prelungirea perioadei de protecție în baza unei justificări fundamentate, declasificarea trebuie să se producă de la sine, la sfârșitul perioadei de protecție hotărâte de lege.

2.1.6. *Condițiile privind accesul la documentele cu restricții trebuie să fie aceleași pentru toți utilizatorii*

Autorizațiile speciale de acces la documentele cu restricții (vezi mai jos paragraf 2.2.4. și paragraf 5.9) pot fi acordate în conformitate cu două proceduri diferite: *ad actum*, prin declasificarea documentelor cerute sau *ad personam*, prin acordarea autorizației speciale unui utilizator individual. Dacă este urmată cea de-a doua procedură, o atenție specială trebuie acordată pentru a evita aplicarea unui tratament pârținitor diferiților solicitanți. Cel de-al șaselea principiu etic derivă din cel de-al doilea (tratat mai sus în paragraful 2.1.2), care cere ca tuturor utilizatorilor să li se recunoască drepturi egale.

2.2. Principii procedurale

2.2.1. *Toate textele legislative și normative privitoare la accesul la arhive trebuie puse în acord*

În majoritatea statelor membre ale Consiliului Europei, pe lângă Legea Arhivelor există și alte texte legislative (Legea privind arhivele fostului serviciu secret, Legea liberății de informare, Legea informațiilor secrete, Legea privind protecția datelor personale, Legea dreptului de autor) și instrucțiuni de aplicare care au în vedere accesul la arhive. Responsabilitatea pentru asigurarea coerenței diverselor texte aparține Guvernului, Parlamentului și Curților Supreme sau Constituționale. În caz de neconcordanțe, prevalează cel mai recent text.

2.2.2. *Accesul la arhivele publice trebuie să se supună aceluiași reguli pe teritoriul unei țări*

Dreptul la transparență și la cunoașterea istoriei sunt valori care cer

o aplicare identică a regulilor privind accesul la arhivele publice pe întreg teritoriul național. Dacă, prin prevederile constituționale, autoritatea asupra arhivelor de nivel inferior guvernului central (incluzând autoritatea asupra politicii și regulilor privind accesul) cade în competența statelor constituente ale federațiilor sau a altor autorități autonome, este sarcina acestor state și autorități să aprobe texte legislative și regulamente care să conțină prevederile enunțate în Recomandarea Consiliului Europei.

Instituțiile arhivistice naționale coordonatoare pot contribui la uniformizarea implementării acestor principii la nivel național.

2.2.3. Toate restricțiile privind accesul trebuie să aibă o bază legală

Politica de acces la arhive are la bază, de regulă, consensul organismului legislativ, astfel încât să poată fi evitate reorientările periodice ale noilor guverne. Toate restricțiile existente în țările fără o perioadă generală de protecție și toate excepțiile de la perioada generală de protecție trebuie să aibă o bază legală. Aceste restricții pot fi specificate în Legea Arhivelor sau în alte texte legislative, ca de exemplu Legea informațiilor secrete sau Legea privind protecția datelor personale. Categoriile de informații protejate și perioada de protecție pentru fiecare în parte trebuie stabilite prin lege. De asemenea, legea trebuie să fixeze responsabilitatea pentru decizia de clasificare sau declasificare pentru documente sau grupele de documente. De obicei responsabilitatea revine organizației care a creat documentul sau administrației care o controlează. Responsabilitatea pentru accesibilizare poate reveni prin lege autorității arhivistice.

2.2.4 Utilizatorii au dreptul să solicite autorizație specială pentru accesul la documentele cu restricții și de asemenea să facă apel în caz de respingere a cererii lor

Aplicarea unei perioadei generale de protecție și restricțiile pentru perioade mai lungi impuse documentelor, clasificate deoarece conțin informații care nu trebuie divulgate (pentru a proteja interesele publice și personale), nu trebuie să însemne că accesul la documente, înainte de expirarea perioadei generale sau speciale de închidere, este interzis sistematic. Așa cum s-a specificat mai sus (paragraf 2.1.4.), persoanele fizice, moștenitorii lor și reprezentanții lor legali trebuie să aibă dreptul de

a cere autorizație specială pentru a cerceta documentele care se referă la ei în mod direct. Cercetătorii trebuie să aibă dreptul de a cere autorizație specială pentru acces total sau parțial la dosarele și documentele aflate în legătură cu tema lor de cercetare.

Interesul crescând al publicului asupra istoriei recente și sistemul actual ce oferă protecție unui număr mare de date personale dau naștere unui număr crescând de cereri pentru acces, printr-o autorizație specială, la materiale cu restricții. Conform răspunsurilor primite de la utilizatorii de nivel academic și O.N.G.-uri, aproximativ o treime din solicitările pentru autorizații speciale sunt respinse.

Atât persoanele fizice care cer acces la documentele referitoare la ele sau la familiile lor, cât și utilizatorii de nivel academic trebuie să aibă dreptul să facă apel împotriva respingerii cererilor lor.

2.2.5 Orice respingere a cererii de acces sau a autorizației speciale pentru acces trebuie făcută în scris

Comunicarea scrisă a respingerii cererii de acces la documentele fără restricții sau a autorizației speciale pentru consultarea documentelor și dosarelor cu restricții este esențială pentru a se da posibilitatea persoanei care a solicitat accesul sau autorizație specială să facă apel împotriva deciziei negative.

2.3. Principii tehnice

2.3.1. Nu trebuie percepute taxe pentru consultarea documentelor publice și a instrumentelor de cercetare

De vreme ce accesul la arhive este parte a funcției serviciilor de arhive publice, libertatea de a cerceta documentele și instrumentele de cercetare, fără perceperea unei taxe în contul serviciului sau instituției respective, reprezintă un principiu de bază. Credibilitatea și autoritatea morală a instituției de arhivă publică depinde și de aplicarea acestui principiu.

Deși Recomandarea nu face nici o referință la instrumentele de cercetare introduse pe *website*-uri, este logic și de dorit de a aplica și în cazul acestora regula de acces gratuit.

2.3.2. Toate instrumentele de cercetare trebuie să fie accesibile în totalitate utilizatorilor

Dreptul de acces în arhivele publice presupune dreptul de a consulta gratuit toate instrumentele de cercetare create atât de organizația creatoare (registre și index, evidențe de depunere – dacă depunerea nu a fost urmată de reordonare, selecționare și recotare –, cât și de către instituțiile arhivistice (ghiduri, cataloage, inventare, liste pe categorii, fișe tematice, baze de date etc.). Indicarea existenței documentelor cu restricții (chiar fără descriere de conținut) este esențială pentru a se da în acest fel posibilitatea utilizatorului să solicite autorizație specială pentru a le consulta.

2.3.3 Instituțiile arhivistice nu trebuie să refuze accesul la documentele fără restricții pe care ele le consideră irelevante pentru tema de cercetare declarată de utilizator

În regimul de secretizare care a existat în statele cu partid unic din Centrul și Estul Europei, instituțiile de arhivă erau autorizate să verifice conținutul documentelor cerute de utilizator și să refuze cercetarea lor în sala de studiu, dacă le considerau irelevante pentru tema de cercetare sau dacă documentele contraziceau tezele istorice oficiale.

Accesul la arhivele publice fiind un drept trebuie, așadar, ca această practică să fie înlăturată. Conform cercetării noastre, această practică nu a dispărut până acum din regulamentele a 10 țări.

2.3.4 Utilizatorii trebuie înștiințați în cazul în care le-a fost acordat doar un acces parțial

Ca și în cazul regulilor de acces la documentele publice oficiale, accesul parțial la documentele cu restricții prin tehnica acoperirii sau prin realizarea de extrase poate fi acordat prin autorizație specială. Deoarece, prin acoperire și prin extras, se poate împiedica o înțelegere completă a documentului, utilizatorul trebuie să primească o indicație clară care să explice natura parțială a accesului acordat, incluzându-se numărul și locul paginilor lipsă și motivele pentru secretizarea părților din dosarul sau documentul cerut. Se poate chiar refuza accesul dacă lipsurile induc în eroare sau fac documentul de neînțeles.

2.3.5 Trebuie făcute eforturi ca regulile privind accesul la arhivele private să fie aduse la același nivel cu cele ale accesului la arhivele publice

Patrimoniul arhivistic național al unei țări include, pe lângă arhivele publice create la toate nivelurile administrației, și o categorie largă de arhive private create și păstrate de familii, corporații, asociații, biserici etc. Interesul științific pentru aceste arhive este din ce în ce mai mare, deoarece ele conțin fapte, idei și date care lipsesc din arhivele publice și pot oferi o percepție alternativă asupra evenimentelor și acțiunilor guvernului decât cea existentă în arhivele publice. Conform informațiilor primite din 41 de țări, în numai 15 state membre ale Consiliului Europei autoritatea arhivistică națională sau un alt organism ad-hoc are sarcina de a acorda sprijin pentru păstrarea arhivelor private și de a-i încuraja pe proprietari să le deschidă pentru cercetarea istorică și non-istorică.

Autoritățile arhivistice naționale, asociațiile de arhiviști și de istorici și O.N.G-urile, implicate în cercetarea trecutului, trebuie să facă cunoscută Recomandarea Nr. R(2000)13 și proprietarilor de arhive private și să-i invite să adere la principii și proceduri și să adopte regulile pe care aceasta le recomandă.

POSSIBILITĂȚI FURNIZATE DE TEHNOLOGIILE INFORMAȚIEI

Progresul constant al tehnologiilor informației ajută cu succes la îmbunătățirea condițiilor de acces la instrumentele de cercetare și la fondurile arhivistice, atât în sălile de studiu cât și on-line. Păstrarea în siguranță a originalelor poate fi asigurată de accesul prin intermediul computerelor la copiile digitale ale categoriilor de documente frecvent consultate și ale documentelor fragile. Sunt în curs îmbunătățiri radicale, cum este de pildă multiplicarea website-urilor arhivistice, bogate în informații. Această tendință va cunoaște o dezvoltare accelerată, în special în domeniul unor activități cum ar fi predarea istoriei în școli, expoziții on-line și elaborarea de CD-ROM-uri pentru public. Până acum, această direcție a inovației tehnologice nu a intrat în conflict cu cele 16 principii etice, procedurale și tehnice identificate mai sus.

3. Conformarea la prevederile Recomandării: principalele constatări rezultate din cercetările întreprinse între 2000-2004

3.0. Introducere

3.0.1. Proiectul de monitorizare

Recomandarea Nr. R (2000)13 a fost aprobată de Consiliul Europei la 13 iulie 2000. După publicarea Recomandării, unitatea organizațională competentă a Direcției Culturale a Consiliului Europei a lansat un proiect de monitorizare pe mai mulți ani, urmărind examinarea gradului de conformare al Statelor membre la prevederile Recomandării, proiect pe care au fost numiți să îl conducă, din punct de vedere profesional, dr. Charles Kecskémeti, fost secretar general al Consiliului Internațional al Arhivelor și dr. Iván Székely, consilier la Arhiva Fundației pentru o Societate Deschisă (OSA).

3.0.2. Cercetările

Prima cercetare a fost realizată în 2000. Chestionarele au fost trimise la Arhivele Naționale din 13 țări: Austria, Bulgaria, Estonia, Franța, Germania, Ungaria, Polonia, Rusia, Slovacia, Spania, Suedia, Elveția, Marea Britanie, dintre care 11 au înapoiat chestionarele completate, alcătuind astfel primul eșantion pentru analiza conformării Arhivelor la prevederile Recomandării. Analiza a arătat că, la nivel general, cele mai multe țări se conformează la cele cuprinse în Recomandare, această situație fiind susținută de convergența juridică ce are tradiție în țările Europei. Diferențele (și, în același timp, obstacolele accesului la arhive) rezidă în detalii, în prevederile speciale din regulamente, în implementarea regulilor și în practicile Arhivelor. Rezultatele cercetării au dezvăluit existența unor tradiții arhivistice și administrative fundamentale, precum și faptul că opiniile funcționarilor și ale cercetătorilor pot fi, în anumite cazuri, destul de diferite.

La sfârșitul anului 2002, experți avizați și Secretariatul Consiliului Europei s-au arătat mulțumiți de felul cum a fost condusă cercetarea și de rezultatele ei și „au pledat în favoarea începerii unei noi cercetări, care să acopere toate țările membre ale Consiliului Europei și părțile componente

ale statelor federale, conform Convenției Culturale Europene din 1954. La fel ca și cercetarea preliminară, această nouă cercetare se va baza pe informațiile provenite de la departamentele arhivistice naționale, dar va include totodată și o componentă constând din aprecierile și observațiile făcute de asociații de cercetători și O.N.G-uri³.

Noua cercetare pan-europeană, pe mai multe eșantioane, a început în 2003 și primele ei rezultate au fost prezentate la Strasbourg la sfârșitul lui noiembrie 2003. Încă o dată, Secretariatul și experții s-au declarat mulțumiți de rezultate, dar s-au arătat îngrijorați că prea puține rapoarte au fost primite de la cercetătorii de nivel academic și O.N.G.-uri și au căzut de acord că era nevoie de o ultimă campanie pentru completarea culegerii de informații de la aceste grupuri țintă. Ultima fază a anchetei a fost întreprinsă în cea de-a doua jumătate a anului 2004. Constatările prezentate în acest *Manual* au la bază informații rezumate și analiza răspunsurilor primite în timpul celor patru ani cât a durat proiectul de monitorizare.

3.0.3. Alegerea eșantionului și a grupurilor-țintă

În conformitate cu hotărârea experților internaționali și a Secretariatului, câmpul de desfășurare a anchetei s-a extins la 45 membri ai Consiliului European, la care s-au adăugat trei țări semnatare ale Convenției Culturale și trei grupuri țintă în fiecare țară. Primul grup țintă era format din instituțiile arhivistice naționale (Arhivele naționale, direcțiile de arhive, serviciile centrale de arhivă). Al doilea grup se compunea din organizații care îi reprezentau pe cercetătorii de nivel academic (asociații de istorici, instituții academice, departamente universitare etc.), cum este de exemplu comunitatea profesională a utilizatorilor arhivelor. Al treilea grup s-a compus din organizații non-guvernamentale (O.N.G.-uri), în special din două subgrupe: societăți genealogice și O.N.G.-uri care tratau subiecte ale trecutului recent. Al patrulea grup țintă era reprezentat de comunitatea utilizatorilor fără scopuri academice (cu interese cetățenești) ai arhivelor.

În timp ce o singură organizație poate reprezenta instituția arhivistică națională a unei țări, în unele cazuri a trebuit să fie introduse în eșantion mai

³ Raport *Activitatea Arhivelor: colocviul experților*, 25-26 Noiembrie, Comitetul director pentru cultură, DGIV/CULT/ ARCHIVES (2002), Strasbourg, 6 ianuarie 2003.

mult de o singură organizație importantă de cercetători de nivel academic. În ce privește O.N.G.-urile, este mult mai dificil să găsești doar o singură organizație care să reprezinte sectorul intereselor cetățenești (non-academice) dintr-o țară, astfel încât au fost selectate 2 până la 5 organizații non-guvernamentale pe fiecare țară. În consecință, au fost contactate, din cele 48 de țări europene, 47 de instituții arhivistice naționale, 52 de organizații de utilizatori de nivel academic și 85 de organizații de utilizatori non-academici, toate împreună formând 184 de organizații partenere.

În plus, instituțiilor arhivistice naționale contactate li s-a cerut să completeze chestionarul cercetării nu numai în temeiul regulamentelor și practicii propriilor instituții, ci luând în considerare și regulamentele și practica altor arhive publice din țările respective. În mod similar, respondenților din comunitatea academică, cât și din cea non-academică li s-a cerut să completeze chestionarele nu numai în temeiul experienței personale, ci luând în considerare, de asemenea, părerile și experiența altor utilizatori, academici sau non-academici, ai arhivelor publice din țările lor.

3.0.4. Conținutul chestionarelor

Au fost alcătuite trei chestionare diferite pentru cele trei grupuri țintă. Cele trei chestionare aveau o structură similară și conțineau întrebări diferite, dar cu legătură între ele (vezi tabelul comparativ cu principalele capitole în apendice).

Cele trei chestionare conțineau împreună mai mult de 500 de întrebări, întrebări secundare și întrebări cu mai multe răspunsuri. În orice caz, ele au fost făcute astfel încât să fie cât mai ușor de completat. Întrebări care intrau în detalii privind legislația au fost incluse numai în chestionarul destinat Arhivelor; Arhivelor li s-a cerut să ofere o descriere amănunțită a instrumentelor legislative și normative în apendicele la chestionarul Arhivelor. Ținându-se cont de nivelul presupus diferit de înțelegere a limbii engleze în spectrul larg al potențialilor respondenți din cele trei grupuri țintă, precum și de posibila absență a unei înțelegeri uniforme a terminologiei arhivistice, cele trei chestionare și apendicele au fost traduse în patru limbi: engleză, franceză, germană și rusă.

3.0.5. Rata de răspuns

La sfârșitul anului 2003, trei pătrimi dintre instituțiile arhivistice naționale, 34 din 47, au trimis chestionarul completat și apendicele lui. În

ce privește utilizatorii de nivel academic și organizațiile non-guvernamentale, rata de răspuns a fost mult mai scăzută: răspunsurile au fost primite de la organizațiile academice din 8 țări și de la 13 organizații non-guvernamentale.

Ca rezultat al campaniei desfășurate în 2004, când au fost contactate în mod repetat 101 de organizații din 40 de țări, 42 de instituții arhivistice naționale au răspuns din 47 contactate (reprezentând o rată de răspuns de 90%), precum și 30 de organizații academice și 21 de organizații non-guvernamentale – ambele conținând subgrupe și date rezumate – au trimis răspunsurile lor.

3.0.6. Considerații metodologice

Eșantionul relativ mic – în termeni sociologici, grupurile țintă diverse și numărul mare de întrebări aduc în atenție probleme de aplicabilitate a metodelor statistice. Totodată, este dificil să evaluezi corect nivelul de reprezentativitate, în termeni de opinii luate în considerare la completarea chestionarului. În consecință, concluziile finale se trag pe baza unei analize atât cantitative, cât și calitative, în care micile diferențe aflate în larga distribuție a răspunsurilor nu pot fi interpretate în sine. În orice caz, marile diferențe în distribuție, mai ales atunci când sunt amestecate cu variabile indicând tradițiile arhivistice sau democratice ale țărilor respective, duc la elaborarea unor concluzii controlabile chiar și în termeni statistici.

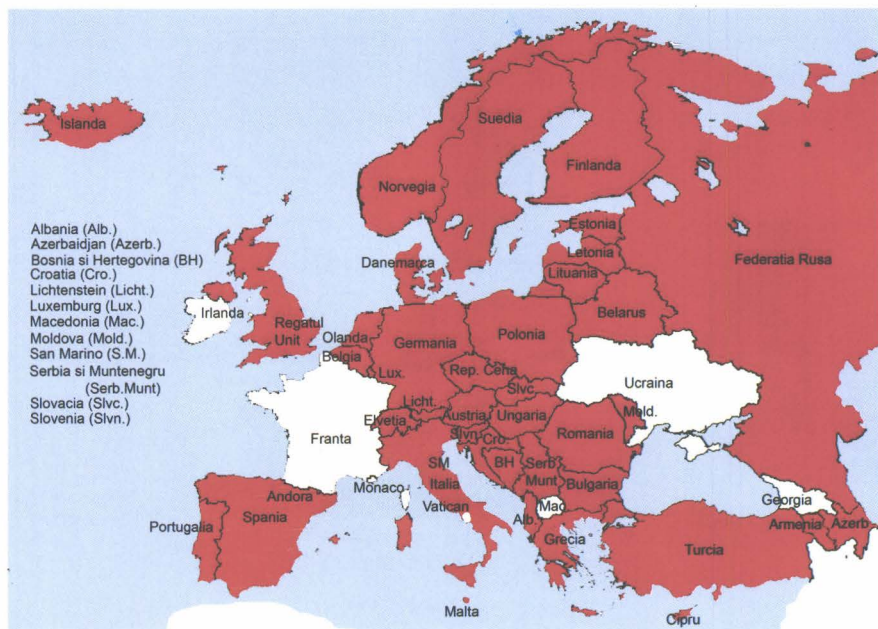
Prelucrarea și analiza cantitativă a datelor au fost făcute cu ajutorul pachetului software SPSS. Numerele variabilelor incluse în analiză au fost: Arhive: 207, Cercetători academici: 101; O.N.G.-uri: 113.

3.1. Arhivele naționale

Constatarea prezentate mai jos se bazează pe răspunsurile date de instituțiile arhivistice naționale (Arhivele naționale, direcțiile de arhivă, serviciile arhivistice centrale) din 41 de țări. (vezi harta nr. 1)⁴.

⁴ Lista completă a țărilor acoperite de anchetă este prezentată în Index. Țările care sunt colorate în alb pe hartă indică faptul că în aceste țări organizațiile nu au răspuns la chestionare.

Arhive Naționale respondente

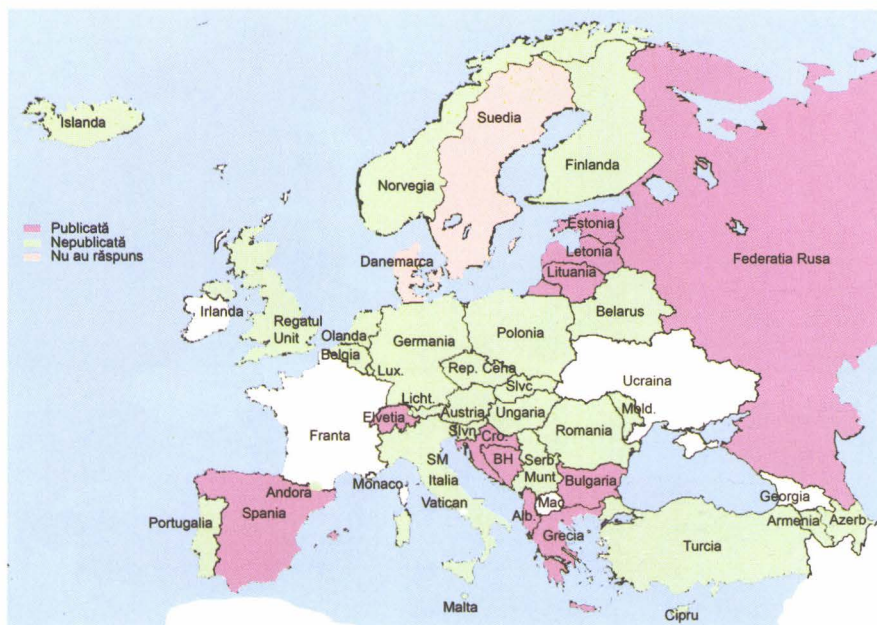

harta nr. 1

3.1.1. Cunoaștere și compatibilitate

Conform răspunsurilor, Recomandarea R (2000)13 a fost publicată în 10 țări europene: Albania, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Letonia, Lituania, Rusia, Spania și Elveția (vezi harta nr. 2).

Publicarea Recomandării

harta nr. 2

Aproape jumătate dintre cei care au răspuns anchetei, 22 de instituții arhivistice naționale, au declarat că legislația lor națională era în întregime compatibilă cu Recomandarea, 12 au răspuns că legislația lor era compatibilă cu câteva excepții și 4 că legislația lor era doar parțial compatibilă. Nici unul din respondenți nu a declarat că legislația națională din țările lor era incompatibilă cu Recomandarea.

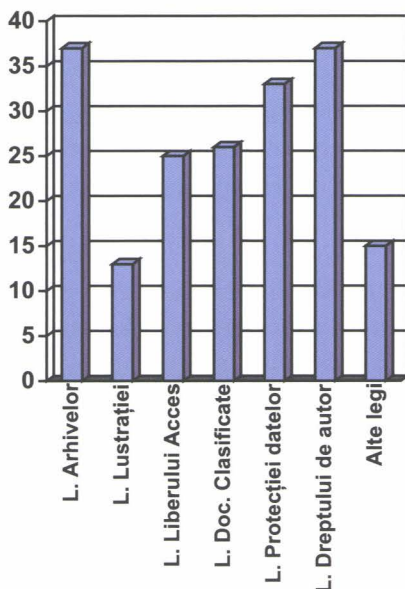
În 10 țări se intenționa o revizuire pentru a armoniza legislația cu Recomandarea.

În ciuda înaltului nivel de compatibilitate legislativă, o treime din țări au răspuns că au existat dificultăți la implementarea Recomandării. În 11 țări principalele motive au fost resursele inadecvate (personal, resurse financiare, echipament etc.), în 7 țări necunoașterea Recomandării, în 6 țări privatizarea în masă, în 5 țări întârzierile în ordonarea și descrierea documentelor din instituțiile de arhivă.

3.1.2. Legislația

Așa cum se arată în graficul nr. 1, în majoritatea țărilor care au răspuns există o Lege a Arhivelor în vigoare (în 38 de țări) și o Lege a dreptului de autor (în 38 de țări). În 34 de țări există o Lege a protecției datelor personale și două treimi din țări au adoptat o Lege a libertății de informare sau o lege similară (25 de țări). Douăzeciși șapte de țări au o Lege a informațiilor secrete în vigoare. 14 țări au adoptat legi referitoare la arhivele fostelor servicii secrete (legile lustrației) și 15 instituții arhivistice naționale au indicat existența altor legi relevante pentru accesul la arhive în țările respective (informații amănunțite despre legislație – furnizate de respondenți în apendicele chestionarului pentru instituțiile naționale de arhivă – pot fi găsite în anexa acestui *Manual*).

graficul nr. 1

3.1.3. Regulamente

Instrucțiuni de aplicare a Legii Arhivelor sunt în vigoare în 27 de țări, adică în mai mult de două treimi din țările în care o astfel de lege a fost adoptată; instrucțiuni ministeriale au fost emise în 19 țări, regulamente

generale sau reguli operaționale pentru arhive în 27 de țări, coduri profesionale în 19 țări. Printre regulamentele interne sau speciale emise de organizațiile respondente, regulamente ale sălilor de studiu sunt în vigoare în 37 de țări, în timp ce un regulament special de acces la documentele cu restricții este aplicat în 12 țări. Ite texte normative există în 10 țări.

3.1.4. Instituții exceptate de la regulile generale de acces

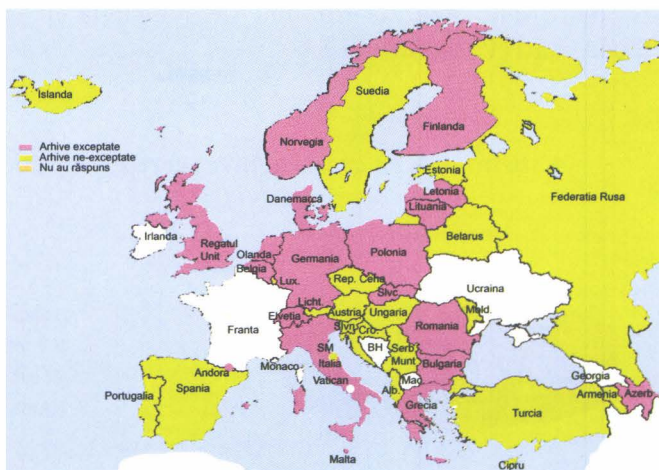
Jumătate dintre respondenți au declarat că există instituții de arhive publice (sau organizații ce păstrează arhivele publice) care sunt exceptate de la regulile generale de acces — stabilite în Legea Arhivelor sau în alte legi (vezi harta nr. 3). Seria instituțiilor este mare; mai mult de o singură astfel de instituție a putut fi indicată în chestionar. Instituțiile publice de arhivă indicate în numărul cel mai mare de răspunsuri au fost arhivele parlamentului (9 țări), arhivele fostelor servicii secrete sau ale fostei poliții politice (9 țări) și starea civilă (8 țări). Instituțiile naționale de arhivă din 10 țări au răspuns că accesul la dosarele fără restricții din aceste Arhive sunt supuse unei autorizări speciale. Cu toate acestea, așa cum se va discuta în secțiunea următoare, aproape toate instituțiile de arhivă naționale au declarat că în țările lor accesul la arhive era considerat un drept în legislația referitoare la acest aspect. În consecință, răspunsurile sunt fie contradictorii, fie reflectă o posibilă neînțelegere, anume că administrația arhivistică este de părere că autorizația de acces este doar o cerință oficială, dar în fapt accesul este întotdeauna acordat. Experiența practică sprijină această interpretare; în orice caz, chiar și această tradiție formală nu corespunde prevederilor și spiritului Recomandării Nr. R (2000)13.

Sunt numai 6 țări în care nu pot fi obținute autorizațiile speciale pentru cercetarea dosarelor cu restricții în Arhivele menționate mai sus (care sunt exceptate de la accesul general); în 28 de țări este posibil să se obțină aceste autorizații.

3.1.5. Valabilitate pe plan național

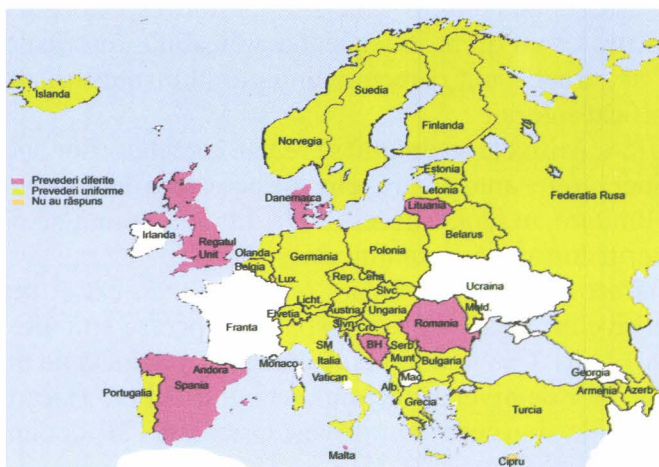
În majoritatea țărilor, prevederile referitoare la acces sunt uniforme sau echivalente la nivelul central (federal) al statului, regional (stat component) și al administrației locale; altfel spus, aceste prevederi sunt uniforme sau echivalente în cadrul teritoriului statului în 29 de țări. Pe teritoriul a 20 de țări, prevederile asupra accesului sunt, totuși, diferite (vezi harta nr. 4).

Instituții de arhivă publică exceptate

harta nr. 3

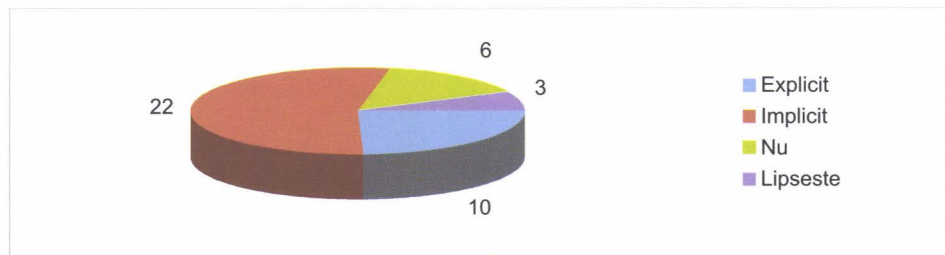
Prevederi de acces asemănătoare sau diferite

harta nr. 4

Legislația în vigoare în 10 țări interzice explicit crearea și păstrarea arhivelor secrete (a căror existență nu este dezvăluită) de către organizațiile publice. Acest lucru este interzis implicit de legislația în 22 de țări și neinterzis deloc în 6 țări (vezi graficul 2.).

Este interzis să crezi arhive secrete?

graficul nr. 2

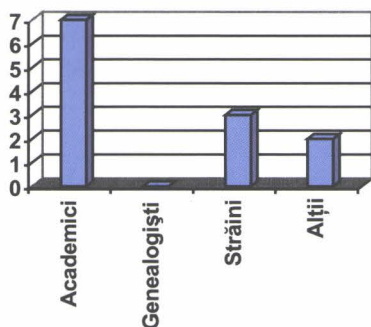
3.1.6. Condiții de acces

Pare a exista un consens general al țărilor respondente că accesul la arhive este privit ca un drept în legislația aplicabilă. În orice caz, termenii „autorizare” și „drept” sunt oarecum ambigui în răspunsurile a 10 țări, așa cum s-a specificat anterior.

În 10 țări, Arhivele au dreptul să refuze cercetătorilor documentele pe care le consideră irelevante pentru tema de cercetare declarată, o practică ce constituie o limitare, în fapt, a accesului la întregul volum de documente pe care cercetătorul dorește să-l examineze.

Există semne de discriminare (atât pozitivă, cât și negativă) între utilizatorii arhivelor: se aplică reguli specifice pentru anumite categorii de utilizatori, în 12 țări. Cea mai întâlnită categorie distinctă de utilizatori este cea a cercetătorilor de nivel academic (vezi graficul nr. 3), care au anumite privilegii speciale în ceea ce privește accesul la documente, altfel neaccesibile publicului larg.

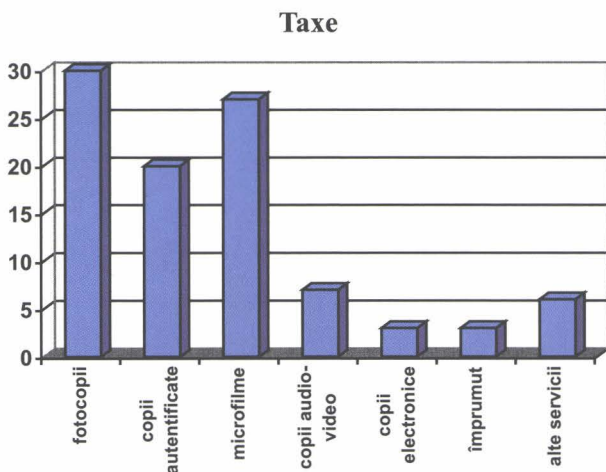
Reguli specifice aplicabile pentru utilizatori

graficul nr. 3

3.1.7. Taxe

Nivelul de bază al accesului, adică accesul la documentele pe suport hârtie și la copiile lor microfilmate și digitalizate – ca regulă principală definită prin lege – este gratuit în 33 de țări. În mod similar, eliberarea legitimației de cercetător este gratuită în mai mult de două treimi din țările respondente (29 de țări). Cu toate acestea, taxele percepute pentru servicii arhivistice speciale sunt mai mari decât costurile reale ale acestor servicii în majoritatea țărilor, cum se arată în graficul nr.4.

graficul nr. 4

3.1.8. Perioada generală de protecție

Cum e arătat în harta nr. 5, în 14 țări nu este specificată în legislația arhivistică, perioada generală de protecție a documentelor predate la Arhive, pentru păstrare permanentă. În acele țări în care o astfel de perioadă există, durata acesteia variază: în majoritatea, durata perioadei generale de protecție este de 30 ani (20 de țări), în câte o singură țară perioada specificată în legislație este de 10, respectiv 20, 40 sau 100 de ani. Conform răspunsurilor instituțiilor de arhivă naționale, Arhivele din 11 țări deschid sistematic, în fiecare an, documentele care nu se mai află sub perioada generală de protecție.

Practic, în fiecare țară în care Legea libertății de informare sau o lege similară este în vigoare (independent de existența perioadei generale de protecție), Arhivele păstrează caracterul deschis al accesului la acele documente care au fost accesibile în baza acestei legi și în perioada în care erau deținute de organizația creatoare (în 26 de țări).

Perioadă generală de protecție

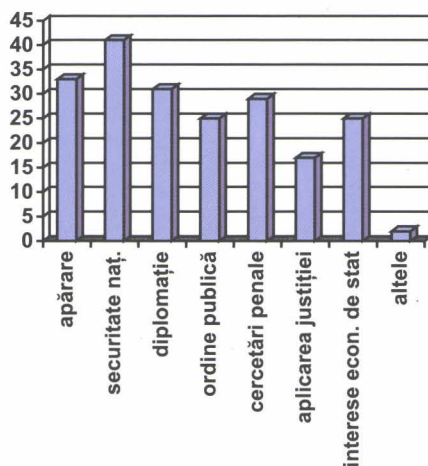
harta nr. 5

3.1.9. Protecție și accesibilizare

Recomandarea precizează faptul că excepțiile de la regula generală de acces pot fi necesare pentru protecția intereselor publice (apărare națională, politică externă, ordine publică) sau protecția persoanelor împotriva scurgerii de informații privitoare la viața lor privată. Conform răspunsurilor, în majoritatea țărilor există și alte criterii pentru stabilirea unor excepții de la regula generală de acces, cel mai frecvent criteriu fiind interesele economice private (în 23 de țări); secretele stabilite prin lege limitează accesul în arhive în 16 țări și documentele în lucru sau cele pregătitoare sunt exceptate de la regula generală de acces în 14 țări.

În cazul excepțiilor necesare pentru protejarea intereselor publice, criteriile de clasificare a documentelor (în secrete sau neaccesibile publicului) care funcționează în majoritatea țărilor sunt securitatea națională (în 36 de țări) și apărarea (în 33 de țări) (vezi graficul nr. 5).

Criterii de secretizare

graficul nr. 5

În 33 de țări există o restricție generală pentru protecția datelor personale din documentele de arhivă; acest număr se corelează cu cel al țărilor unde legea de protecție a datelor personale este în vigoare.

În majoritatea țărilor deciziile, privind clasificarea documentelor cu restricții, din alte motive decât protecția datelor personale, se iau de către organizația creatoare (35 de țări). În 9 țări, astfel de decizii se iau de către o agenție națională sau comisie (în unele țări există ambele posibilități).

În 22 de țări, însemnând jumătate dintre respondenți, există prevederi pentru re-examinarea periodică a documentelor clasificate. Cu toate acestea, în 21 de țări (suprapunându-se doar parțial cu cele unde există prevederi pentru re-examinarea periodică) este nevoie de o procedură oficială de declasificare, la expirarea perioadei de protecție. Grupul acestor din urmă țări este prezentat pe harta nr. 6. Totuși, trebuie remarcat că 12 țări au răspuns că unele documente sunt clasificate pe o perioadă nedeterminată.

În cele mai multe dintre cazuri, originea prevederilor pentru clasificare este Legea informațiilor secrete (în 24 de țări), dar în 12 țări aceste prevederi sunt incluse chiar în Legea Arhivelor.

Procedura de declasificare

harta nr. 6

3.1.10. Instrumente de cercetare

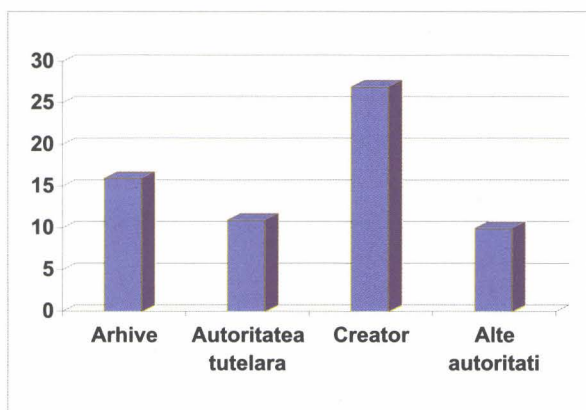
Conform informațiilor furnizate de Arhivele naționale, în 16 țări Arhivele nu elaborează instrumente de cercetare care să descrie arhivaliile cu restricții și în 6 țări aceste instrumente de cercetare sunt oferite numai în anumite cazuri. Cincisprezece țări au răspuns că pregătesc regulat instrumente de cercetare și în 14 țări aceste instrumente de cercetare sunt accesibile fără restricție.

3.1.11. Autorizații speciale

În majoritatea țărilor, utilizatorii arhivelor pot solicita autorizații speciale de acces la documentele cu restricții sau neaccesibile. Utilizatorii pot solicita acces pe motive de cercetare științifică în 33 de țări, pe motive juridice private în 30 de țări și pentru anchetă jurnalistică în 21 de țări.

Distribuția instituțiilor împuternicite să acorde astfel de autorizații se poate vedea în graficul nr. 6. În cele mai multe dintre țări, aceste autorizații speciale sunt acordate pentru cercetare individuală. Numai în două țări, Germania și San Marino, aceste autorizații sunt acordate prin declasificarea documentelor de interes. Unsprezece țări (Armenia, Azerbaidjan, Republica Cehă, Germania, Letonia, Lituania, Polonia, România, Rusia, Serbia, Slovacia și Muntenegru) au răspuns că există reguli de acces la documentele din Arhivele constituite pentru păstrarea documentelor privitoare la fostele organizații represive.

Autorizații speciale acordate de:

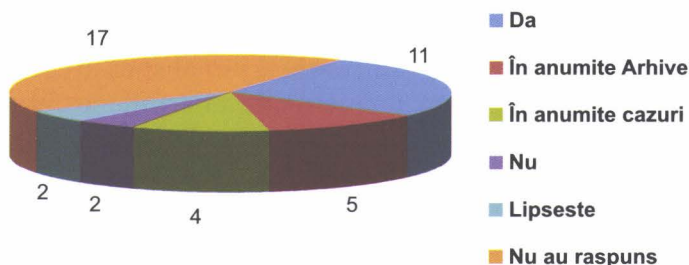

graficul nr. 6

3.1.12. Accesul parțial

În jumătate din țările care au răspuns există prevederi referitoare accesul parțial la documentele cu restricții (separarea unor părți din document, anonimizare, acoperire etc.). Cu toate acestea, numai Arhivele din 11 țări au personal necesar, cunoștințe și resurse pentru implementarea accesului parțial, în 5 țări acesta este implementat numai în anumite Arhive, iar în 4 țări numai în anumite cazuri, după cum e arătat în graficul nr. 7.

Pot Arhivele introduce un acces parțial?

graficul nr. 7

3.1.13. Respingeri – apeluri

Într-o majoritate semnificativă de țări (33) există prevederi pentru comunicarea obligatorie, în scris, a respingerii cererilor de acces; numai 7 țări au raportat absența unor astfel de prevederi. În mod similar, în majoritatea țărilor, în cazul respingerii unei cereri de acces, există posibilitatea de a face apeluri administrative (33 de țări) sau apeluri în instanțe (35 de țări). Alte posibilități de acțiune juridică, cum ar fi înaintarea plângerii către un Avocat al poporului sau către un Comisar de informații, există în 21 de țări, adică în jumătate dintre țările respondente.

3.1.14. Arhive private

Prevederi juridice, financiare și de altă natură, destinate să încurajeze accesul la arhivele private, există doar în 15 țări, după cum reiese din harta nr. 7. În aceste țări există un registru al arhivelor private

protejate sau unul al arhivelor private deschise publicului și este alocat chiar un buget special pentru subvenționarea arhivelor private; cu toate acestea, o autoritate sau un serviciu care să ofere asistență arhivelor private există în numai 8 țări.

Prevederi care încurajează accesul la arhivele private

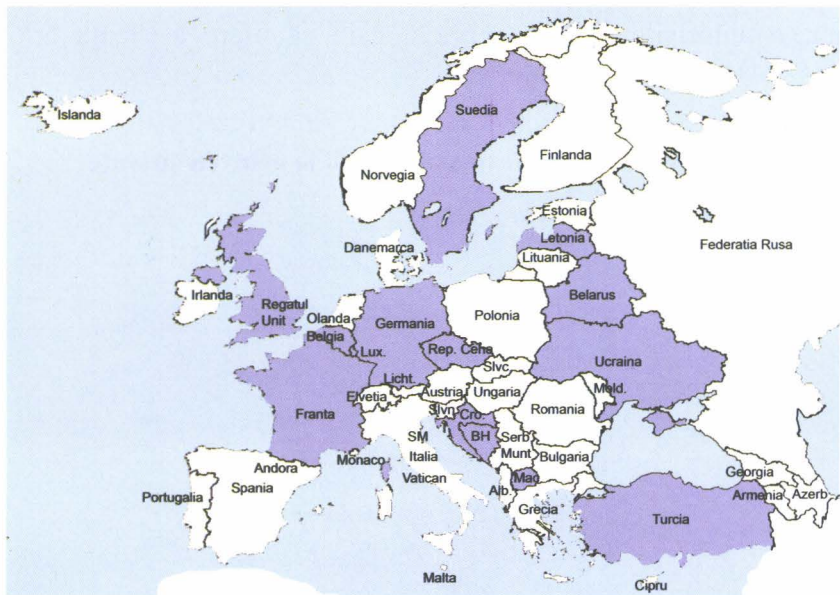

harta nr. 7

3.2. Cercetători academici

Răspunsurile date de către 30 de cercetători și organizații (asociații de istorici, instituții academice, facultăți etc.), reprezentând comunitatea profesională de utilizatori ai arhivelor din 16 țări europene (vezi harta nr. 8), sunt rezumate în secțiunile următoare. Din considerentele metodologice discutate anterior, 19 respondenți independenți au alcătuit ultimul eșantion de cercetători academici.

Instituții academice respondente

harta nr. 8

3.2.1. Informarea

Două treimi dintre respondenți, 11 organizații, au declarat că Recomandarea era practic necunoscută comunităților academice din țările lor. Șapte respondenți au afirmat că în țările lor erau unii cercetători care aflaseră despre existența Recomandării și nici unul dintre respondenți nu a declarat că Recomandarea era binecunoscută în țările lor. Singura sursă de cunoaștere, după cum au indicat răspunsurile, erau informațiile primite de la alți colegi.

3.2.2. Legislația

O treime dintre respondenți au arătat că au întâmpinat obstacole la cercetarea documentelor dinainte de 1950, din cauza prevederilor legislative și aproape o jumătate din respondenți au menționat dificultăți

similare la cercetarea documentelor de după 1950. Pentru ambele perioade, principalele surse ale obstacolelor legislative au fost Legea Arhivelor și Legea protecției datelor personale, în timp ce Legea dreptului de autor a fost un obstacol clar pentru documentele de după 1950.

Două treimi dintre respondenți au întâmpinat obstacole în cercetare din cauza interpretării restrictive a legislației și numai 5 respondenți (reprezentând cercetători de nivel academic din Belgia, Germania, Liechtenstein și Suedia) nu au menționat asemenea obstacole.

3.2.3. Accesul la documente cu restricții

Gradul de informare al comunității academice, asupra restricțiilor specifice de acces, care se aplică documentelor privind anumite perioade și aspecte de istorie națională, va fi discutat comparativ cu gradul de informare al utilizatorilor non-academici.

Cinci respondenți de nivel academic (reprezentând utilizatori profesioniști ai arhivelor din Belgia, Croația, Germania și Marea Britanie) au răspuns că, în aceste țări, comunitatea academică a fost consultată de Arhive cu privire la prioritățile de declasificare.

3.2.4. Instrumentele de cercetare

Potrivit răspunsurilor date de cinci parteneri respondenți, există instrumente de cercetare, pentru documentele fără restricții din țările lor care nu sunt accesibile deloc utilizatorilor. Șase parteneri respondenți au declarat că există instrumente de cercetare, pentru documentele fără restricții, care sunt accesibile doar cu autorizație specială. Totuși, jumătate dintre respondenți au declarat că instrumentele de cercetare, pentru materiale cu restricții, erau accesibile utilizatorilor arhivelor din țările lor.

3.2.5. Arhive private

Jumătate din cercetătorii și organizațiile respondente, reprezentând comunitatea academică din Albania, Belgia, Croația, Germania, Liechtenstein, Suedia, Elveția, Turcia și Marea Britanie, au arătat că guvernele lor sau autoritățile arhivistice naționale au urmat o politică de promovare a accesibilității arhivelor private pentru cercetarea academică.

3.3. Organizații non-guvernamentale

În această secțiune, sunt prezentate cele mai caracteristice răspunsuri date de 21 de organizații non-guvernamentale, reprezentând utilizatorii non-academici (cu interese cetățenești) ai Arhivelor, din 16 țări europene.

Organizații respondente non-guvernamentale

harta nr. 9

3.3.1. Informare

Mai puțin de jumătate din organizațiile civice, anume opt respondenți, au declarat că Recomandarea era practic necunoscută O.N.G.-urilor din țările lor. Majoritatea respondenților au menționat că în țările lor erau câteva organizații non-guvernamentale care aveau cunoștința de existența Recomandării. Ca și în cazul instituțiilor academice, nici unul dintre respondenți nu a declarat că Recomandarea era binecunoscută în sectorul civic al acestor țări.

Spre deosebire de comunitățile academice, sursele de informare privind existența Recomandării au fost variate. Cele mai importante au fost conferințele, website-ul Consiliului Europei și informațiile date de alte O.N.G.-uri și activiști au fost de asemenea importante pentru cunoașterea Recomandării.

Aproape o treime din organizațiile care au răspuns participaseră într-o campanie (sau au știut de o astfel de campanie civică în țările lor) de promovare a accesibilității arhivelor. Aceste campanii au fost organizate în special prin lobby, dar au fost aplicate și alte metode, cum ar fi campaniile în presă și printre alte organizații civice.

3.3.2. Legislație

Majoritatea respondenților au fost de părere că legislația actuală nu asigură condiții adecvate de cercetare în arhive și mai puțin de jumătate din O.N.G.-uri au considerat legislația respectivă ca fiind adecvată din acest punct de vedere. Printre obstacole, organizațiile respondente au dat o listă întreagă de legi; principalul obstacol indicat de respondenți au fost legile lustrăției sau legile privind arhivele fostelor servicii secrete.

3.3.3. Acces parțial

Opt organizații respondente au declarat că în țările lor Arhivele acordă acces parțial la documentele cu restricții prin acoperire, anonimizare sau furnizarea parțială de documente. Șapte organizații au considerat accesul parțial ca fiind folositor și șase organizații au folosit deja această oportunitate în cursul cercetărilor.

3.3.4. Cercetarea în străinătate

Condițiile de cercetare în care utilizatorii din afara comunității academice ai respectivelor țări au acces la Arhivele din alte țări erau mai bune decât cele din țara lor din perspectiva a jumătate dintre respondenți. O treime au declarat că în străinătate condițiile de cercetare erau aceleași ca și în propriile țări și numai doi respondenți au fost de părere că în străinătate condițiile de cercetare erau mai rele decât în țările proprii.

O majoritate semnificativă dintre respondenți a declarat că, totuși, condițiile în care utilizatorii din comunitatea non-academică din alte țări

pot avea acces la arhivele din țara respondenților erau identice cu acele condiții acordate utilizatorilor din propria țară. Patru organizații au declarat că cercetătorii străini au găsit condiții de cercetare mai rele și doi subiecți au răspuns că au fost acordate condiții de cercetare mai bune cercetătorilor străini.

Majoritatea ONG-urilor nu au nici un fel de experiență în ceea ce privește cercetarea în arhivele organizațiilor supranaționale sau interguvernamentale.

3.4. Similarități și diferențe între răspunsurile date de utilizatorii din comunitatea academică și cei din afara acesteia

După cum se arată în tabelul care prezintă structura și conținutul celor 3 chestionare (vezi apendicele), în câteva cazuri au fost incluse întrebări pe același subiect (care aveau fie aceeași formulare, fie o formulare diferită), atât în chestionarele pentru utilizatorii academici, cât și în chestionarele pentru ceilalți utilizatori ai arhivelor. Alăturarea câtorva dintre răspunsurile primite, de la cele două grupuri țintă, ajută la înțelegerea problemelor (graficele nr. 8).

graficele nr. 8

3.4.1. Regulamente

Utilizatorii academici și non-academici împărtășesc aceleași opinii cu privire la regulamentele interne și procedurile din Arhive referitoare la condițiile de cercetare: două treimi din ambele comunități de utilizatori au fost de părere că organizarea și regulamentele interne ale sălilor de studiu din Arhive nu erau satisfăcătoare.

3.4.2. Valabilitatea pe plan național

O treime dintre respondenții din comunitatea academică au fost de părere că cercetarea era împiedicată de diferite reguli de acces, existente la diverse niveluri ale administrației și în diversele regiuni sau state componente ale federațiilor (mai exact Belgia, Bosnia-Herțegovina, Republica Cehă, Elveția, Turcia și Marea Britanie). Totuși, din punct de vedere al utilizatorului, două treimi din organizațiile non-guvernamentale care au răspuns chestionarului au declarat că există diferențe tipice, în ceea ce privește oportunitățile de acces pentru utilizatorii non-academici la documentele de arhivă, în funcție de nivelul administrației și/sau de regiuni sau state componente ale țării unde au efectuat cercetări.

3.4.3. Condiții de acces la materialele fără restricții

Aproape jumătate dintre cele două grupuri de utilizatori au arătat că o pregătire academică sau sprijinul acordat de instituțiile academice erau condiții necesare pentru efectuarea cercetărilor în anumite arhive sau în unele cazuri. Într-adevăr, jumătate din organizațiile academice respondente au declarat că prezentarea nivelului de pregătire academică sau recomandarea din partea unei instituții academice era necesară pentru accesul la documente fără restricții, în timp ce jumătate din O.N.G-urile respondente au declarat că organizațiile civice sau utilizatorii non-academici aveau nevoie de sprijinul instituțiilor academice sau de cercetare, pentru a obține autorizație de a efectua cercetare în arhive.

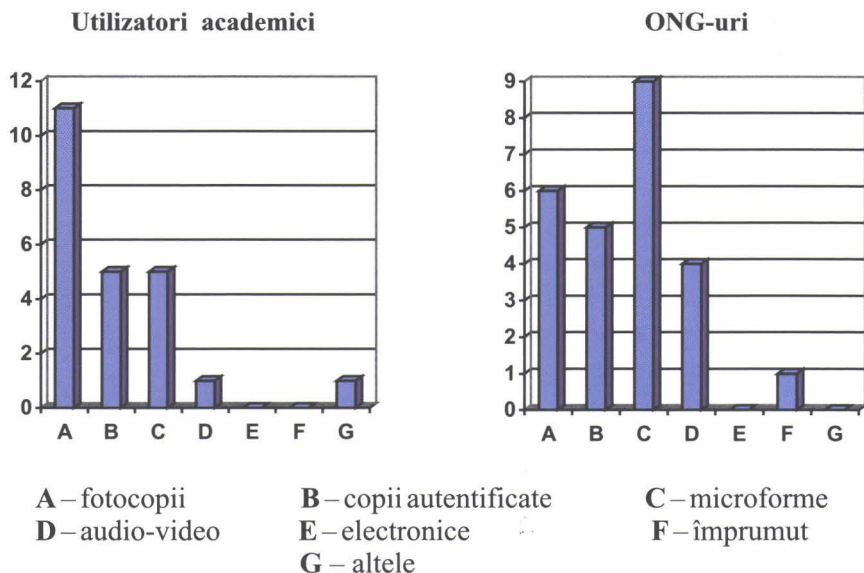
3.4.4. Taxe

Cel mai mare grup, provenit din ambele comunități de utilizatori, care și-a exprimat opinia a declarat că, acolo unde eliberarea legitimației de cercetător nu era gratuită, taxa pentru eliberarea acesteia era rezonabilă și numai o minoritate provenită din cele două grupuri a declarat că taxa era exagerat de mare. Este important de spus că numărul de răspunsuri lipsă este în mod semnificativ mai ridicat, în cazul grupului de utilizatori academici.

În cele două grupuri țintă pot fi observate nivele diferite de sensibilitate la preț: în ceea ce privește serviciile valoare adăugată oferite de arhive, structura setului de servicii pentru care respondenții considerau

taxele exagerat de mari era diferită la cele două comunități de utilizatori, după cum se arată în graficele nr. 9. În timp ce utilizatorii academici se refereau în primul rând la costul ridicat al fotocopiilor, ceilalți utilizatori se simțeau afectați de costul microformelor, dar costul pentru alte servicii, incluzând accesul la documentele audiovizuale, era de asemenea considerat exagerat în acest grup, lucru ce reflectă, de asemenea, diferite modele de folosire a materialului arhivistic.

Taxe nerezonabil de mari

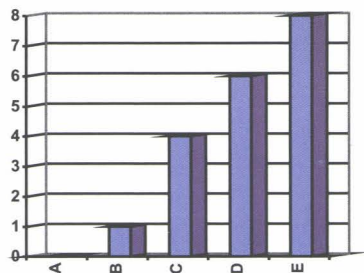
graficele nr. 9

3.4.5. Accesul la documentele cu restricții

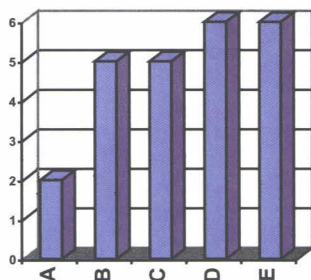
Ambele grupuri de utilizatori cunosc restricțiile specifice, privitoare la accesul la documente, din anumite *perioade* ale istoriei naționale ale țărilor lor. Utilizatorii academici au precizat că documentele cu restricții sunt cu atât mai numeroase cu cât sunt mai recente, în timp ce O.N.G-urile au identificat sau întâmpinat restricții comparabile, la documentele din aproape toate perioadele istoriei naționale (vezi graficele nr. 10).

Restricționări pentru anumite perioade

Utilizatori academici

ONG-uri

A – înainte de 1920

B – interbelic

C – al doilea război mondial

D – postbelic

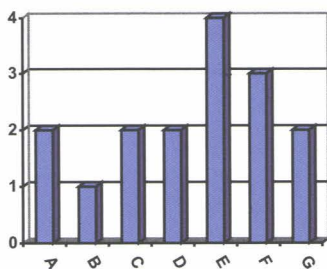
E – după 1980

graficele nr. 10

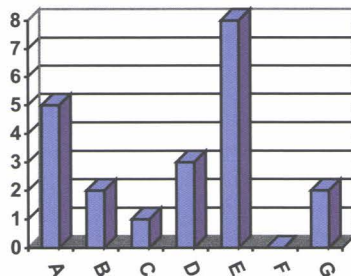
În ceea ce privește restricțiile specifice asupra accesului aplicate la documentele reflectând anumite *subiecte* ale istoriei naționale, situația este contrară: utilizatorii academici au identificat un set echilibrat de subiecte, în timp ce O.N.G-urile au indicat ca subiecte preponderente represiunea și persecuția, urmate de conflictele naționale, după cum se arată în graficele nr. 11:

Restricționări pentru anumite aspecte

Utilizatori academici

ONG-uri

A – conflicte naționale

B – ocupație militară

C – decolonizare

D – conflicte social-politice

E – represiuni

F – schimbări de sistem

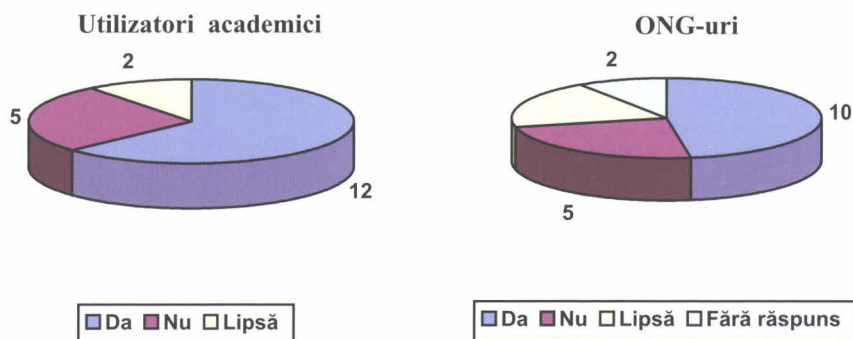
G – altele

graficele nr. 11

3.4.6. Instrumente de cercetare

Utilizatorii academici par a fi mult mai critici (sau au mai multe cunoștințe) referitor la absența instrumentelor de cercetare. Două treimi dintre respondenții academici au vorbit despre arhivaliile, altele decât cele depuse recent la Arhive, care nu erau accesibile din cauză că instrumentele de cercetare lipseau. În cazul celorlalți utilizatori, numărul lor este mai scăzut, dar totuși semnificativ: jumătate dintre subiecți au amintit despre asemenea arhivalii inaccesibile (vezi graficele nr. 12).

Neaccesibile din cauza absenței instrumentelor de cercetare?

graficele nr. 12

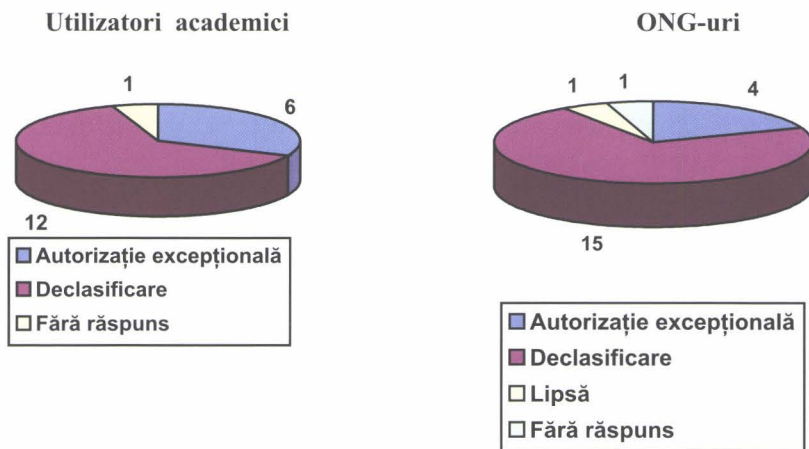
3.4.7. Autorizație excepțională

În privința autorizațiilor speciale, cele două comunități de utilizatori au, mai degrabă, păreri similare. Majoritatea din ambele grupuri a menționat existența, pentru utilizatori, a posibilității de a solicita autorizație excepțională de acces la documentele cu restricții sau neaccesibile. Jumătate din respondenții ambelor grupuri au fost în situația ca cererile pentru o autorizație excepțională să le fi fost aprobate, în mod obișnuit.

După cum se vede în următoarele două grafice (graficele nr. 13), o majoritate chiar mai extinsă de subiecți, din ambele comunități de utilizatori, și-a exprimat părerea că era preferabil să se declasifice și să se

deschidă dosarele pentru cercetare, fiind astfel împotriva soluției de acordare a autorizațiilor excepționale, pe cazuri individuale.

Autorizații speciale: Pe criteriu individual sau prin declasificare?

graficele nr. 13

3.5. Legăturile dintre răspunsurile date de Arhive și de cele două comunități de utilizatori

Cele trei grupuri țintă incluse în anchetă și distribuția pe aceeași structură conceptuală a răspunsurilor date la chestionare au revelat atât similarități cât și discrepanțe între răspunsuri, dintre care unele sunt prezentate mai jos.

3.5.1. Autorizare versus drept de acces

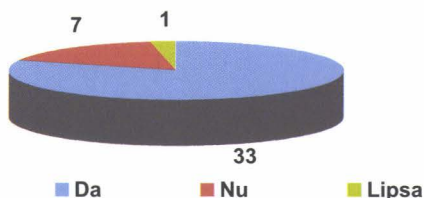
După cum s-a observat mai devreme, majoritatea autorităților arhivistice naționale care au răspuns (36 de subiecți) au declarat că accesul la arhive era un drept și numai doi subiecți au dat un răspuns negativ la această întrebare, ceea ce, probabil, reflectă o interpretare ambiguă a acestui drept. Utilizatorii academici și non-academici au arătat că sesizează diferența dintre dreptul de acces și autorizarea de acces la

arhive: o treime din respondenții de nivel academic au declarat că accesul la arhive presupunea autorizarea și jumătate din organizațiile civice au declarat că autorizarea era necesară pentru efectuarea cercetării în arhivele publice.

3.5.2. Accesul la documentele originale, pe suport convențional

Rapoartele Arhivelor naționale și cele ale utilizatorilor de nivel academic sunt de aceeași părere în ceea ce privește accesul la documentele originale pe suport convențional, în vreme ce comunitatea de utilizatori non-academici au exprimat o opinie diferită, după cum se arată în graficele nr.14. Trei sferturi din Arhive (33 din cele 47 de Arhive naționale care au răspuns) au declarat că accesul la documentele originale, pe suport convențional și la copiile lor microfilmate sau digitalizate – în principal definite de lege – era gratuit. Aceeași majoritate a instituțiilor academice respondente a declarat că în țările lor nu existau Arhive care să perceapă o taxă pentru accesul la documentele originale, pe suport convențional sau la copiile lor (în afară de taxa pentru eliberarea legitimației de cercetător). Spre deosebire de această situație, mai mult de jumătate dintre respondenți provenind din comunitatea non-academică au menționat existența unor Arhive unde era percepută o taxă, pentru accesul la astfel de documente.

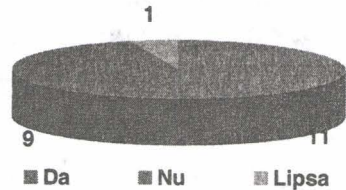
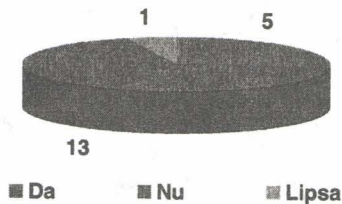
Este accesul gratuit?
(Arhivele naționale)

Se solicită taxe?

(Utilizatori academici)

(ONG-uri)

graficele nr. 14

4. Linii directoare generale pentru implementarea principiilor în cazul în care legislația națională și regulamentele nu corespund Recomandării

4.0. Observații preliminare

În cele mai multe țări europene, regulile care dirijează problemele de bază, cum ar fi restricțiile pentru protejarea intereselor publice, protecția datelor personale, durata perioadelor de restricție, declasificarea și accesibilizarea, autorizațiile speciale de acces la documentele cu restricții și procedurile de apel împotriva refuzului de acordare a accesului sunt stabilite prin lege și instrucțiuni de aplicare a legii. Decizia în privința acestor probleme nu aparține, de regulă, Arhivelor, ci altor autorități.

Revizuirea și amendarea instrumentelor juridice existente sunt în sarcina Guvernului și a Parlamentului. Jurisdicția autorității arhivistice centrale variază de la țară la țară și depinde de structura, sistemul juridic și tradițiile administrative ale statului, și, în mod asemănător, variază și competența în interpretarea legii și a regulamentelor.

Arhivele au totuși posibilitatea de a urma spiritul Recomandării în ceea ce privește principiile etice și aspectele tehnice, chiar dacă legislația nu este în acord cu toate principiile recomandate.

4.1. Măsuri practice și de reglementare care se află în competența autorității arhivistice naționale

4.1.1. Relațiile cu utilizatorii

Administrațiile arhivistice naționale sunt responsabile pentru implementarea regulilor de acces specificate de lege. Ele nu pot autoriza ceea ce este interzis prin lege (ca de exemplu accesul fără autorizație specială la dosarele cu restricții), dar pot da normelor juridice o interpretare care să fie apropiată de principiile recomandate, ca de exemplu, să răspundă sistematic, în mod pozitiv, la cererile pentru consultarea dosarelor fără restricții.

Utilizatorii, fie cercetători din lumea academică, genealogiști sau istorici amatori, merită aceeași primire prietenoasă și deservire amabilă.

4.1.2. Prelucrarea arhivistică a arhivaliilor

În conformitate cu răspunsurile transmise de către două treimi dintre utilizatorii de nivel academic și O.N.G-uri, există arhivalii, altele decât cele transferate recent la Arhive, care rămân inaccesibile din cauză că instrumentele de cercetare lipsesc (vezi mai sus 3.4.7). De vreme ce instituțiile arhivistice nu dispun de mână de lucru nelimitată, nu pot fi prelucrate toate documentele preluate, imediat după sosirea lor în custodia Arhivelor. Este, prin urmare, esențial ca atunci când se stabilesc prioritățile pentru ordonare, descriere și operațiuni de depozitare, să fie luate în considerare tendințele de cercetare exprimate în cererile utilizatorilor.

4.1.3. Regulamentele sălii de studiu și condițiile de lucru

Conform Legii Arhivelor și instrucțiunilor de aplicare, autoritățile arhivistice pot întocmi proiecte și, dacă se impune, amenda sau reface reguli interne de activitate și regulamente ale sălii de studiu.

Alături de condițiile de acces stabilite prin lege, aceste regulamente specifică măsurile de securitate care trebuie respectate de către utilizatori și limitele în deservirea acestora la sala de studiu, cum ar fi: numărul maxim de piese pentru un utilizator într-o zi, accesul la copii în locul originalelor în stare proastă de conservare, întârziere între data înaintării

cererii și aducerea documentului în sala de studiu etc. Dacă nu sunt implementate cu flexibilitatea necesară, aceste limite pot deveni obstacole serioase în cercetare și, cu siguranță, vor fi considerate de către utilizatori drept hărțuiri birocratice (vezi mai sus, 3.4.7).

Dacă Arhivele au resurse umane și financiare adecvate, atunci ele pot ține seama de dorințele utilizatorilor în ceea ce privește programul sălii de studiu, pot crea condiții de lucru atractive, incluzând instalarea de prize pentru laptopuri, și pot accelera programele de ordonare, descriere și digitalizare.

4.2. Inițiative luate de autoritatea arhivistică națională pentru implementarea treptată a Recomandării

4.2.1. Inițiative luate de autoritatea arhivistică națională pentru armonizarea regulilor de acces pe plan național

În țările federale și descentralizate din punct de vedere constituțional, păstrarea documentelor și accesul la arhivele create la niveluri inferioare celui al guvernului central sunt puse sub autoritatea părților constitutive ale federației sau statului descentralizat (landuri, cantoane, comunități autonome etc.). Armonizarea regulilor de acces poate fi realizată prin crearea unui organism consultativ permanent, format din conducerea administrațiilor arhivistice ale statului federal și ale părților sale constitutive¹.

Armonizarea normelor de acces aplicate de Arhivele autonome la nivel central, federal (Parlament², departamente guvernamentale scutite de

¹ Astfel de organisme coordonatoare există în Germania și în Marea Britanie. În Germania, Conferința Șefilor Administrațiilor Arhivistice Federale și de Stat (*Konferenz der Archivreferenten bzw. Leiter der Archivverwaltungen des Bundes und der Länder-Archivreferentenkonferenz*) are loc în mod regulat din 1952. În Marea Britanie, Comitetul Arhivistic Interministerial, înființat în 1956, activează în calitate de organism coordonator care se ocupă de probleme de politică arhivistică. Se compune din reprezentanții Arhivelor Naționale din Marea Britanie, Arhivelor Naționale ale Scoției, Arhivelor Publice din Irlanda de Nord și diferite organisme guvernamentale din Marea Britanie, Scoția și Țara Galilor.

² În câteva țări, statutul independent al Arhivelor Parlamentului este impus de decizia constituțională care interzice controlul Guvernului asupra organului legislativ.

obligăția de a-și preda documentele la Arhivele Naționale) poate fi atinsă, de asemenea, prin crearea unui organism consultativ sau de supraveghere.

Pentru a se asigura condiții de acces armonizate, conform legii, în toate instituțiile arhivistice publice dintr-o țară, trebuie ca autoritatea arhivistică națională să se implice, din oficiu, în formularea și revizuirea regulamentelor interne de acces ale Arhivelor specializate autonome (cum sunt de exemplu: Biroul de Statistică, Academia de Științe etc.).

4.2.2. Inițiative luate de autoritatea arhivistică națională pentru asigurarea coerenței între textele juridice și de reglementare care se referă la accesul în arhive

La modul ideal, autoritatea arhivistică națională trebuie să fie implicată în elaborarea tuturor instrumentelor juridice și de reglementare, care afectează accesul la arhive. Dacă, totuși, se aprobă texte care sunt incompatibile cu Legea Arhivelor, atunci instituția arhivistică națională poate face apel la Guvern, prin autoritatea sa tutelară, pentru a restabili coerența instrumentelor juridice.

4.3. Inițiative luate de utilizatori și O.N.G-uri pentru implementarea Recomandării

4.3.1. Inițiative pentru revizuirea legislației

Cercetarea arată că, în câteva țări, implementarea Recomandării ar necesita o revizuire a legilor existente (Legea Arhivelor, Legea liberului acces la informațiile de interes public, Legea protecției datelor personale, Legea informațiilor secrete). Recomandarea invită statele membre să adopte legislația asupra accesului la arhive inspirată de principiile schițate în cadrul ei sau să aducă legislația existentă în acord cu aceste principii. Dacă guvernul unei țări, în care politica de acces nu este în conformitate cu Recomandarea, nu reușește să ia inițiativele necesare, acțiunea pentru obținerea revizuirii legii poate fi făcută de asociațiile de utilizatori sau de O.N.G-uri. Un guvern care reacționează pozitiv la astfel de cereri va autoriza autoritatea arhivistică națională să examineze problema și să pregătească proiectul reformei, sub controlul ministerului tutelar și în cooperare cu alte ministere (Interne, Justiție).

4.3.2. Inițiative pentru înlăturarea obstacolelor interne din calea accesului

Dacă regulile interne de activitate ridică în calea cercetării obstacole fără o bază legală, atunci utilizatorii au dreptul să propună măsuri de remediere. În funcție de natura obstacolelor pe care le întâmpină, ei pot iniția o campanie pentru creșterea resurselor umane și financiare pentru Arhive sau pot întreprinde acțiuni de protest pentru a obține înlăturarea regulilor necorespunzătoare.

4.4. Inițiative luate de Consiliul Europei pentru armonizarea regulilor de acces la nivel european

4.4.1. Monitorizare și acțiuni suplimentare

Cercetarea arată că politica de acces urmată în câteva state membre ale Consiliului Europei se abate de la standardul recomandat. Monitorizarea periodică și aplicații suplimentare, ca de ex.: anchetele totale sau parțiale, seminare de informare și conferințele consultative pot fi, acolo unde este necesar, instrumente de aliniere a politicilor de acces la spiritul Recomandării.

4.4.2. Evaluarea efectelor protecției datelor personale asupra cercetării istorice

Protecția datelor personale ridică o serie de probleme juridice, conceptuale și tehnice care ar necesita un efort european special, la modul ideal un efort comun din partea Uniunii Europene și a Consiliului Europei. Legislația specială, asupra protecției datelor personale, a fost introdusă în practica statelor relativ recent. Acum poate fi întreprinsă o evaluare a efectelor acestei legislații, în special asupra practicii arhivistice și cercetării istorice. De asemenea, o astfel de evaluare poate facilita armonizarea la nivel european.

5. Linii directoare pentru implementarea Recomandării, articol cu articol

5.1. Coerența instrumentelor juridice referitoare la accesul în arhive (Articolul 3 al Recomandării)

Asociațiile profesionale ale arhiviștilor pot lua, cu siguranță, inițiative folositoare, în colaborare cu asociațiile de utilizatori (istorici, genealogiști) și O.N.G-urile create pentru comemorarea trecutului, pentru a stabili coerența instrumentelor juridice referitoare la accesul la arhive și pentru a observa incoerențele care interferează cu politica de acces la arhive (recomandată de Consiliul Europei) și îngreunează cercetarea istorică.

5.2. Aplicabilitatea regulilor de acces pe întreg teritoriul național (Articolul 4 al Recomandării)

Vezi mai sus 4.2.1.

5.3. Condiții de acces (Articolul 5 al Recomandării)

5.3.1. Accesul la arhivele publice este un drept

Dacă, în conformitate cu Legea Arhivelor sau cu alte instrumente juridice sau normative, consultarea documentelor fără restricții este supusă în prezent autorizării din partea Arhivelor, o politică de acordare sistematică a unei astfel de autorizări (excepție făcând materialele care au nevoie de protejare a integrității lor fizice) este un pas important pentru implementarea Recomandării. Eliberarea oficială a legitimației de cercetător poate înlocui procedura autorizării. Dacă accesul la orice arhivă publică într-o țară este supus autorizării din partea unei autorități centrale, trebuie să se ia inițiativa modificării legii.

5.3.2. Tratatment egal pentru toți utilizatorii

Dacă, conform legislației în vigoare, cetățenii străini sunt supuși unor reguli de autorizare specială și unor limitări speciale în ceea ce

privește accesul la documente, trebuie făcute eforturi pentru ca această situație să fie înlăturată. Cât privește utilizatorii din cadrul respectivei țări, intră în competența Arhivelor de a acorda tratament egal tuturor, atunci când este vorba de documentele fără restricții.

Se poate întâmpla ca instrumentele juridice, instrucțiunile de aplicare sau interpretările instanțelor juridice asupra Legii Arhivelor să condiționeze *dreptul* de consultare a arhivelor de un statut științific recunoscut. Dacă există acest caz, Arhivele sunt libere să recunoască nivelul de pregătire științifică a utilizatorilor care solicită accesul.

Excluderea din sala de studiu trebuie să fie limitată la cei care comit furturi și vandalisme.

5.3.3. Dosare considerate nerelevante pentru tema de cercetare

Sunt țări în care utilizatorul este obligat să-și dezvăluie tema de cercetare pentru a obține acces la documente. În alte țări nu există o astfel de obligație. Dacă această obligație slujește unor scopuri intelectual-statistice, cum este direcționarea programelor de ordonare, descriere și digitalizare, atunci ea este compatibilă cu Recomandarea. În câteva țări, Arhivele au dreptul să refuze să dea documente, altfel fără restricții, pe care le consideră nerelevante temei de cercetare indicate de utilizator. Indiferent dacă este autorizată sau nu de Legea Arhivelor sau de instrucțiunile de aplicare a acesteia, o astfel de practică reprezintă o negare a drepturilor utilizatorului și o nerecunoaștere a competenței științifice a acestuia. Această practică este total incompatibilă cu Recomandarea și trebuie abandonată, chiar dacă hotărârea care autorizează acest tip de control din partea Arhivelor nu este abrogată oficial.

5.4. Taxe (Articolul 6 al Recomandării)

5.4.1. Acces gratuit la instrumentele de cercetare și la arhivalii

Libertatea de a consulta fără plată, în sediul Arhivelor, instrumente de cercetare și documente, inclusiv fotocopii, microforme, copii digitalizate și (dacă nu sunt exceptate printr-o regulă specială de la accesul gratuit) documente electronice constituie un principiu de bază, care sprijină orice politică privitoare la accesul la arhive. Se pare că și acele Arhive care se află în situație bugetară dificilă pot adera la acest principiu,

de vreme ce venitul provenit din astfel de taxe este nesemnificativ în comparație cu bugetul lor operațional.

Arhivele publice, ca și bibliotecile naționale și publice, au dreptul să ceară plata unei taxe modice pentru eliberarea legitimației de cercetător.

5.4.2. Servicii cu valoare adăugată

Perceperea plăților și taxelor pe serviciile cu valoare adăugată, cum sunt eliberarea de copii, certificate, producerea de microforme și copii (pe suport de hârtie), vizionarea filmelor și închirierea unor dispozitive sau echipamente, este considerată compatibilă cu Recomandarea. Cu toate acestea, este în interesul progresului științific ca plățile și taxele să fie compatibile cu venitul financiar mediu al cercetătorilor și să se evite astfel apariția unui nou tip de discriminare.

SERVICIILE DE INTERNET

În prezent (2004), sute de biblioteci și instituții de arhivă din Europa se orientează spre programe dinamice de Internet, introducând și apoi extinzând accesul online la instrumentele lor de cercetare și la colecțiile lor de cărți rare, la manuscrise și la fondurile arhivistice. Consultarea online gratuită a cataloagelor, ghidurilor și inventarelor constituie o practică larg răspândită. Referitor la lipsa taxelor sau la consultarea online, cu plata unei taxe, a imaginilor digitalizate ale materialelor tipărite, manuscrise sau iconografice, fiecare instituție păstrătoare își hotărăște politica în funcție de constrângerile financiare proprii.

5.5. Perioada generală de protecție (Articolul 7 al Recomandării)

5.5.1. Accesibilizarea automată la expirarea perioadei generale de protecție

Dacă, potrivit legii, există o perioadă generală de protecție, Recomandarea susține accesibilizarea automată a documentelor la expirarea acestei perioade.

Implementarea practică a regulii propuse depinde de capacitatea instituției de arhivă de a finaliza prelucrarea la timp a arhivaliilor respective (ordonare, descriere, introducere în mijloace de protecție și numerotare)

pentru a le face accesibile. Din acest motiv tehnic, nu se poate evita întotdeauna o întârziere în accesibilizarea documentelor, în special atunci când este vorba de ultimele documente predate de către organizația creatoare.

5.5.2. Liste cu arhivaliile recent deschise accesului

În mod ideal, publicarea, la intervale regulate, a listelor cu arhivaliile recent deschise accesului trebuie să însoțească ridicarea restricțiilor, pentru a se veni în ajutorul planurilor de cercetare ale universităților, institutelor științifice și utilizatorilor individuali.

5.6. Perioade de protecție prelungite (Articolele 7.1. și 7.2. ale Recomandării)

5.6.1. Monitorizarea problemelor controversate

Evident, accesul la arhive trebuie să fie în acord cu legislația și regulamentele existente, dar experiența poate duce la (și noi nevoi pot impune) amendarea regulilor stabilite anterior. Autoritatea arhivistică națională poate fi autorizată sau invitată de ministerul tutelar să întocmească un raport, asupra problemelor controversate, legate de perioadele prelungite de protecție, pentru a fi supuse atenției autorităților competente. În acest sens, trebuie observat, că durata excesivă a unor perioade de protecție este discutabilă, din perspectiva dreptului posterității de a cunoaște trecutul. La fel, interdicția legală, care este în vigoare în anumite țări, în ceea ce privește clasificarea perpetuă a unor informații (ca de ex. secrete bancare sau material statistic de bază) este în conflict cu principiul general, care interzice legi imuabile.

5.6.2. Probleme speciale referitoare la protecția datelor personale

Indiferent de cât de bogate în detalii sunt regulamentele care controlează accesul la datele personale ale indivizilor la care se referă, al moștenitorilor lor sau al reprezentanților lor legali, ele nu pot anticipa toate cererile și motivele din spatele cererilor. Mii de cereri de acces sunt și vor fi motivate, în deceniile viitoare, de tragediile individuale sau familiale iscate de crimele în masă comise de statele dictatoriale în Europa

secolului al XX-lea. Luarea de decizie în fiecare caz are nevoie de un studiu foarte atent, astfel încât să reflecte spiritul legislației aplicabile.

Accesul la arhivele organizațiilor de poliție politică, ale fostelor regimuri represive, ridică o serie de probleme etice (ca de pildă denunțurile din partea rudelor sau a prietenilor). Au fost înființate instituții speciale de păstrare în nouă țări, care să administreze aceste arhive. Regulile care dirijează accesul la aceste arhive, care au în vedere interesul utilizatorului (persoana interesată, cercetător, jurnalist), sunt aduse la cunoștința publicului.

În majoritatea țărilor care au suferit regimuri represive, arhivele fostei poliții politice au rămas în custodia autorității guvernamentale succesoare, responsabilă cu ordinea publică și securitatea națională. Aceste instituții trebuie încurajate să adopte și să publice reguli asupra accesului la dosarele pe care ele le păstrează, referitoare la represiunea și supravegherea populației sub fostul regim.

5.6.3. Informații personale protejate despre cetățenii străini

Arhivele celor mai multe țări europene dețin mari cantități de documente care conțin informații personale, aflate sub protecție, despre indivizi și familii de naționalitate străină, la baza existenței acestora fiind motive diverse ca:

- (i). războaiele și măsurile de represiune în masă ale secolului al XX-lea (lagăre de concentrare, muncă forțată, expulzări în masă).
- (ii). supravegherea de către poliție a cetățenilor străini și schimburi de informații între instituțiile de poliție politică.
- (iii). mobilitatea crescută a persoanelor în Europa Unită, globalizare economică, dezvoltarea sistemului de studii în străinătate.
- (iv). modificarea frontierelor și dezintegrarea statelor federale.

Protecția și accesibilizarea unor astfel de documente sunt de obicei reglementate de instrumentele juridice în vigoare în țările care le dețin, instrumente care pot fi diferite de cele din țara persoanei sau familiei în cauză.

Un efort pan-european pentru armonizarea regulilor și coordonarea practicilor referitoare la acest aspect ar fi, fără îndoială, în acord cu spiritul Recomandării.

5.6.4. Documente confidențiale interguvernamentale

Statele membre au obligația să respecte normele interne ale organizațiilor interguvernamentale, care se referă la confidențialitatea documentelor create de sau pentru aceste organizații. În mod similar, organizațiile interguvernamentale, care hotărăsc singure regulile care să dirijeze accesul la arhivele proprii, au obligația să respecte normele naționale care se referă la confidențialitatea documentelor primite de la statele membre.

5.7. Declasificarea (Articolul 7.2. al Recomandării)

5.7.1. Declasificarea automată la expirarea perioadei de protecție

Declasificarea documentelor cu restricții trebuie să se producă automat, la sfârșitul perioadei de protecție. Dacă există motive legale, care fac necesară o amânare a deschiderii dosarelor cu restricții, autoritatea care este responsabilă cu clasificarea lor (de regulă, organizația creatoare) trebuie să inițieze procedura de prelungire a clasificării dosarelor, pentru o perioadă determinată. Durata maximă a perioadei de protecție, pentru diversele tipuri de informații clasificate, trebuie hotărâtă prin lege. Perioadele de clasificare trebuie făcute publice, pentru a ajuta astfel utilizatorii de nivel academic și non-academic.

5.7.2. Declasificarea în bloc

Clasificarea în bloc, fără o limită de timp și fără a se baza pe criterii bine stabilite, care să justifice secretizarea, era o practică obișnuită a regimurilor comuniste. Se poate întâmpla uneori și în statele non-dictatoriale. Dacă se are în vedere politica viitoare de acces, continuarea sau reluarea acestei practici trebuie interzisă prin lege, fiind incompatibilă cu Recomandarea.

Cât privește cantitățile de documente clasificate acumulate, moștenite din trecut, experiența câștigată în câteva dintre noile democrații pledează pentru o abordare dinamică, bazată pe eficiență, ca de ex.: stabilirea unui termen final organizațiilor creatoare și succesoare, până la care acestea pot să reclasifice dosarele avute în evidență, pentru o perioadă

determinată. După trecerea termenului final, documentele care nu au fost reclasificate sunt supuse, în mod automat, declasificării.

Dacă nu este creat un filon special în bugetul național, care să acopere costul declasificării în bloc, responsabilitatea financiară pentru revizuirea documentelor clasificate cu scopul unei posibile reclasificări revine organizației creatoare sau succesorului ei.

5.8. Instrumente de cercetare (Articolul 8 al Recomandării)

Toate instrumentele de cercetare, atât cele întocmite de organizațiile creatoare, cât și cele întocmite la Arhive, sunt imediat puse la dispoziția utilizatorilor, în majoritatea țărilor europene. În țările în care, potrivit legii, accesul la instrumentele de cercetare referitoare la materialele cu restricții este interzis sau necesită autorizație specială, utilizatorii și O.N.G-urile sunt cei care trebuie să inițieze acțiuni pentru revizuirea legii.

5.9. Autorizație specială pentru accesul la documente cu restricții (Articolul 9 al Recomandării)

Potrivit răspunsurilor primite de la Arhivele naționale, utilizatorii academici și O.N.G-urile pot obține autorizație specială pentru acces la documentele cu restricții, aflate în custodia arhivelor, în 33 de țări europene. Majoritatea țărilor acordă autorizații personale (decizie *ad personam*), iar 2 țări au în vedere declasificarea documentelor atunci când acordă prima autorizație specială (decizie *ad actum* sau *ad rem*). Răspunsurile de la utilizatorii academici și O.N.G-uri pledează pentru generalizarea procedurii de declasificare. Dacă se acordă autorizație pentru acces, utilizatorilor li se poate cere să semneze o declarație în care să-și ia angajamentul de a nu face publică nici o informație care ar prejudicia, într-un fel sau altul, interesele publice sau individuale.

Deși, prin această declarație, utilizatorul acceptă să-și asume întreaga responsabilitate în caz de dispută juridică, valoarea ei juridică rămâne la latitudinea instanțelor.

În acele țări în care accesul la documente, înainte de expirarea perioadei generale de protecție și la documentele clasificate, este interzis prin lege, autoritatea arhivistică națională poate atrage atenția ministerului

tutelară că această regulă prohibitivă nu este compatibilă cu Recomandarea Nr. 8(2000)13 a Consiliului European. Asociațiile profesionale și O.N.G-urile pot face demersuri pentru a obține abolirea acestei reguli, prin modificarea legii.

5.10. Acces parțial (Articolul 10 al Recomandării)

După cum s-a menționat mai înainte (paragraf 2.3.4.), Recomandarea cere ca utilizatorul să fie informat, în cazul în care i se acordă doar acces parțial, deoarece extrasele sau acoperirea parțială a textului original reduce exactitatea și inteligibilitatea informațiilor cuprinse în dosar. Trebuie observat că acordarea accesului parțial (ca de ex. prin anonimizare, care face posibilă cercetarea statistică chiar și pe probleme delicate cum este delincvența juvenilă) poate impune ore de muncă în plus, pe care Arhivele au totdeauna posibilitatea de a le asigura. Acordarea accesului la copii digitale, în loc de originale, este cea mai eficientă metodă pentru anonimizarea în masă.

În acele țări în care instrumentele juridice și de reglementare nu autorizează arhivele să acorde acces parțial la dosare și documente, autoritatea arhivistică națională poate propune ministerului tutelar să aibă în vedere introducerea acestei practici, datorită importanței sale științifice. De asemenea, asociațiile profesionale și O.N.G-urile pot avea inițiativa în acest sens.

5.11. Apelul (Articolul 11 al Recomandării)

Recomandarea insistă asupra importanței acordării, în egală măsură, tuturor utilizatorilor (inclusiv cetățenilor străini), a dreptului de a face apel, împotriva refuzului de acordare a unei autorizații speciale de acces la dosarele cu restricții. Procedurile de apel, fie la autorități administrative superioare, fie la tribunal, sunt în conformitate cu Recomandarea. Transmiterea preliminară a problemei către Avocatul poporului sau către un organism consultativ poate ajuta la clarificarea problemei respective și la evitarea unui apel oficial administrativ sau juridic.

De regulă, apelurile au succes în aproximativ o treime din cele 27 de țări acoperite de răspunsurile primite de la utilizatorii de nivel

academic și O.N.G-uri. În țările în care nu există în prezent posibilitate de apel, autoritatea arhivistică națională, asociațiile profesionale și O.N.G-urile trebuie să ia inițiativa implementării articolului 11 al Recomandării.

5.12. Arhivele private (non-publice) (Articolul 12 al Recomandării)

Statul de drept exclude coerciția pentru a se obține deschiderea arhivelor aflate în proprietate privată. Rezultate semnificative pot fi obținute în diferite țări prin măsuri ca înregistrarea arhivelor private protejate sau acordarea unui statut special arhivelor private, care sunt deschise cercetării, împreună cu sprijinul tehnic și financiar.

În acele țări în care nici un organism *ad hoc*, nici autoritatea arhivistică națională nu sunt investite cu responsabilitatea întreținerii legăturilor cu acele componente private ale patrimoniului arhivistic național și nu este prevăzută nici o sumă de la buget, pentru păstrarea arhivelor private, trebuie să fie luată inițiativa ca implementarea articolului 12 al Recomandării să fie posibilă atât din punct de vedere juridic, cât și financiar.

APENDICE I

Consiliul European Comitetul de Miniștri

Recomandarea Nr. R(2000)13 a Comitetului de Miniștri către Statele membre privind o politică europeană asupra accesului la Arhive

(Adoptată de Comitetul de Miniștri în 13 iulie 2000
la a DCCXVII-a întâlnire a reprezentanților miniștrilor)

Comitetul de Miniștri, în baza articolului 15.b al Statutului Consiliului European,

Ținând cont că scopul Consiliului European este să statornicească o mai strânsă uniune între membrii săi și că acest scop poate fi atins printr-o acțiune comună în domeniul cultural,

Potrivit Convenției pentru protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în special articolele 8 și 10, și conform Convenției pentru protecția persoanelor, cu privire la prelucrarea automată a datelor personale (ETS nr. 108);

Potrivit Recomandării Nr. R(81)19 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind accesul la informațiile deținute de autoritățile publice și conform Recomandării Nr. R (91)10 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind comunicarea către terți a datelor personale deținute de organismele publice;

Considerând că arhivele reprezintă un element cultural esențial și de neînlocuit;

Considerând că ele asigură perenitatea memoriei umanității;

Ținând cont de interesul crescând al publicului pentru istorie, de reformele instituționale care se produc în noile democrații și de amploarea excepțională a schimbărilor care au loc în crearea de documente;

Considerând că o țară nu este în întregime democratică decât atunci când fiecare dintre locuitorii ei are posibilitatea unei cunoașteri de o manieră obiectivă a elementelor istoriei sale.

Ținând cont de complexitatea problemelor privind accesul la arhive, atât la nivel național, cât și internațional, datorită varietății cadrului

constituțional și juridic, de cerințele contradictorii de transparență și secretizare, de protejare a vieții private și de accesul la informațiile istorice, toate acestea fiind percepute diferit de opinia publică în fiecare țară;

Recunoscând dorința istoricilor de a studia și dorința societății civile de a înțelege mai bine complexitatea procesului istoric, în general, și a istoriei secolului al XX-lea, în special;

Fiind conștient că o înțelegere mai bună a istoriei europene recente poate contribui la prevenirea conflictelor;

Considerând că, din perspectiva complexității problemelor aflate în legătură cu deschiderea arhivelor, este nevoie de adoptarea unei politici europene asupra accesului la arhive, bazată pe principii comune, compatibile cu valorile democratice;

Recomandă ca guvernele Statelor membre să ia toate măsurile și să facă pașii necesari către:

i. adoptarea legislației privind accesul la arhive, inspirată de principiile schițate în această Recomandare sau aducerea legislației existente la nivelul acestor principii;

ii. difuzarea cât mai largă cu putință a Recomandării, către toate organismele și persoanele interesate.

Apendice la Recomandarea Nr. R(2000)13

I. Definiții

1. Pentru scopul Recomandării de față;

a. cuvântul „arhive” are următoarele sensuri:

i. când este scris cu literă mică „a”: totalitatea documentelor indiferent de dată, format sau suport, create sau primite de o persoană sau o organizație în cursul activității sale și depuse la Arhive pentru păstrare permanentă; dacă nu este altfel formulată, Recomandarea de față are în vedere doar „arhivele publice”, adică cele create de autoritățile oficiale;

ii. când este scris cu literă mare „A” înseamnă: instituțiile publice însărcinate cu păstrarea arhivelor;

b. cuvântul „acces” are următoarele sensuri:

i. funcție atribuită Arhivelor de a face disponibile, pentru utilizatori arhivaliile pe care le dețin în custodie;

ii. îndeplinirea acestei activități.

c. „accesul la arhive” înseamnă posibilitatea consultării documentelor de arhivă, în conformitate cu legea națională. Această noțiune de „acces” nu acoperă folosirea documentelor ce conduce la produse derivate, care vor fi subiect al unor reglementări specifice.

d. „utilizator” înseamnă orice persoană care consultă arhivele, cu excepția personalului care lucrează în Arhive.

e. „date personale protejate” înseamnă orice informație referitoare la o persoană identificată sau identificabilă (subiectul datelor), despre care legea, textele normative și instanțele consideră că nu poate fi subiect al comunicării către public, fără a risca să aducă atingere intereselor respectivei persoane.

II. Texte legislative și normative

2. În țările europene, responsabilitatea pentru stabilirea principiilor generale, care dirijează accesul la arhive revine puterii legislative și, prin urmare, acestea trebuie să facă obiectul unei legi emise de Parlament. Dispozițiile practice vor fi emise în funcție de legi și regulamente, conform contextului juridic al fiecărei țări.

3. Legile și regulamentele referitoare la accesul la arhivele publice trebuie coordonate și armonizate cu legislația din domenii conexe, în special cu Legea accesului la informațiile deținute de autoritățile publice și cu Legea protecției datelor personale.

4. Criteriile de acces la arhivele publice, definite de lege, trebuie să se aplice la toate arhivele de pe întreg teritoriul național, indiferent de instituția arhivistică responsabilă de păstrarea acestor arhive.

III. Modalități de acces la arhivele publice

5. Accesul la arhivele publice este un drept. Într-un sistem politic care respectă valorile democratice, acest drept trebuie recunoscut tuturor utilizatorilor, indiferent de naționalitate, statut sau profesie.

6. Accesul la arhive este o parte a funcției serviciilor de arhivă publică, pentru care, în sine, nu trebuie percepute taxe.

7. Legislația trebuie să prevadă:

- a. fie deschiderea arhivelor publice fără restricții speciale;
- b. fie o perioadă generală de protecție.

7.1. Pot fi prevăzute excepții de la această regulă generală, necesară într-o societate democratică, atunci când este cazul, pentru a se garanta protejarea:

- a. intereselor publice importante care impun această protecție (cum sunt: apărarea națională, politica externă și ordinea publică);
- b. persoanelor particulare împotriva scurgerilor de informații referitoare la viața lor privată.

7.2. Toate excepțiile de la perioada generală de protecție, legate fie de reducerea, fie de prelungirea perioadei, trebuie să aibă o bază legală. Responsabilitatea pentru orice închidere sau deschidere revine organizației care a creat documentele sau administrației sale tutelare, cu excepția cazului în care legislația națională atribuie această responsabilitate unei anumite instituții de arhivă. Orice prelungire peste perioada obișnuită de protecție trebuie să se facă pentru o durată predeterminată, la sfârșitul căreia documentele în cauză se deschid.

8. Instrumentele de cercetare trebuie să acopere totalitatea documentelor și să se refere, dacă este cazul, la documentele care au fost excluse din descriere. Chiar și atunci când instrumentele de cercetare dezvăluie existența unor documente protejate (și atât timp cât aceste instrumente nu conțin informații protejate de lege), instrumentele trebuie să fie imediat accesibile utilizatorilor, astfel încât aceștia să poată solicita autorizație specială pentru acces.

9. Regulile aplicabile trebuie să ofere posibilitatea solicitării unei autorizații speciale de la autoritatea competentă, pentru a se obține accesul la documentele care nu sunt disponibile în mod obișnuit. Autorizația specială de acces trebuie acordată în aceleași condiții tuturor utilizatorilor care o solicită.

10. Dacă arhiva cerută nu este accesibilă pentru motivele definite în articolul 7.1, se poate acorda autorizație specială de acces la extrase sau la documente cu acoperire parțială. Utilizatorului trebuie să i se aducă la cunoștință că i se acordă doar acces parțial.

11. Orice refuz, al accesului sau al eliberării unei autorizări speciale, trebuie comunicat în scris, iar persoana care a făcut cererea trebuie să aibă posibilitatea de a face apel împotriva deciziei negative și, ca o ultimă soluție, să se adreseze instanței.

IV. Accesul la arhivele private

12. Acolo unde este posibil, *mutatis mutandis*, trebuie să se facă eforturi pentru a aduce reglementările arhivelor private, referitoare la acces, în acord cu cele pentru arhivele publice.

Expunere de motive

Introducere

Arhivele alcătuiesc o parte esențială și de neînlocuit a patrimoniului cultural. Ele păstrează memoria națiunilor și, în mare măsură, supraviețuirea memoriei umane depinde de ele.

Această idee este importantă în Europa, în mod special din mai multe motive:

i. interesul crescând al publicului pentru istorie și pentru cercetarea documentelor istorice, care transpare din frecventarea tot mai intensă a arhivelor și din creșterea rapidă a numărului de cercetători interesați de perioadele cele mai recente ale istoriei;

ii. reformele instituționale și economice care au loc în noile democrații, fapt ce demonstrează importanța arhivelor în procesul democratizării statului;

iii. amploarea excepțională a schimbărilor care au loc pretutindeni, în ceea ce privește crearea documentelor, ca urmare, pe de o parte, a creșterii complexității domeniilor în care au intervenit autoritățile publice, iar pe de altă parte datorită progreselor tehnologice.

De vreme ce este general acceptat că nici o țară nu este în întregime democratică, atât timp cât locuitorii ei nu au posibilitatea să cunoască, de o manieră obiectivă, propria istorie, este esențial ca acest principiu să fie aplicat, prin cooperare europeană, la nivel internațional, în sensul creării unei mai puternice conștientizări a patrimoniului comun constituit de arhivele țărilor din Europa. În acest sens, Consiliul Europei a decis că a sosit

timpul să examineze domeniul arhivelor, în special aspectul de bază al accesului la acestea și să creioneze un set de principii care să urmărească armonizarea legislației naționale relevante a statelor membre.

Cercetările făcute între 1995–1996, de echipe formate din experți arhiviști, istorici și avocați, au pus în lumină complexitatea problemei. La nivel național, acest lucru își are originea în mulțimea de reguli complicate care reglementează accesul, cuprinse în diversele texte normative și în cerințele contradictorii de transparență și secretizare; la nivel internațional este un rezultat al diversității cadrului constituțional și juridic. O altă concluzie a cercetărilor este că problema accesului la arhive este pretutindeni o parte inerentă a contextului cultural general și că opinia publică o percepe de o manieră specifică, în fiecare țară.

Dacă natura complexă a problemei face iluzorie orice încercare de uniformizare a legislației și regulilor, ea scoate în schimb la suprafață, în mod flagrant, nevoia enormă a unui efort comun pentru a formula un set de principii, care să inspire politica statelor membre, privind la accesul la arhive. Astfel de principii trebuie să fie în acord cu valorile democratice și compatibile cu ordinea constituțională a fiecărei stat.

Recomandarea aderă la aceleași principii ca și convențiile internaționale promovate de Consiliul Europei, în domeniile înrudite și, în special:

– Convenția pentru protejarea drepturilor omului și a libertăților sale fundamentale din 4 noiembrie 1950, amendată prin Protocolul nr. 11 și mai ales articolul 8, referitor la dreptul de respectare a vieții familiale și personale, și articolul 10, referitor la dreptul libertății de expresie;

– Convenția pentru protecția persoanelor în cazul prelucrării automate a datelor personale;

– Recomandarea Nr. R (81)19 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind accesul la informațiile deținute de autoritățile publice;

– Recomandarea Nr. R (91)10 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind comunicarea către terți a datelor personale deținute de organismele publice.

Prezenta Recomandare subliniază necesitatea:

– de a se asigura coerența la diferite niveluri, în ierarhia normelor juridice, între regulile privind accesul la arhive și toate celelalte măsuri referitoare la accesul la informații;

– de a se baza cu tărie pe principiul proporționalității și al echilibrului, cu scopul de a respecta diversele interese, implicate în problema accesului;

– de a se crea suficiente garanții procedurale care să salvgardeze interesele tuturor indivizilor și organismelor interesate.

Prin urmare, Recomandarea se referă la principiile și procedurile legate direct de accesul la arhive.

Sunt excluse următoarele aspecte: analiza aspectelor înrudite, cum este dreptul indivizilor de a cere corectarea documentelor oficiale și efectele economice colaterale, care ar rezulta dintr-o posibilă deschidere către public a arhivelor; alte aspecte de natură tehnică, ca genurile cele mai potrivite de instrumente de cercetare, care să faciliteze activitatea utilizatorilor; administrarea programelor de microfilmare și digitalizare; caracteristicile specifice ale prelucrării documentelor și folosirea arhivelor electronice și, desigur, restricțiile de acces datorate stării fizice a documentelor.

Cu toate acestea, trebuie amintit că oricât ar fi de liberale regulile de acces prevăzute în legislație, accesul la arhive depinde, în primul rând, de spațiile și de resursele umane și financiare pe care le are la dispoziție o instituție de arhivă, în vederea păstrării și prelucrării arhivaliilor sale. Distrugerea necontrolată a arhivelor, imposibilitatea de a continua ordonarea lor, absența clădirilor care să permită păstrarea fizică a documentelor în condiții corespunzătoare reprezintă obstacole comune pentru accesul publicului la documentele care l-ar putea interesa. Dacă bugetul statului nu asigură funcționalitatea serviciilor arhivistice, legea va fi fără efect, de vreme ce nu este posibil să se aplice măsurile care vizează accesul la arhive.

Comentariu asupra Prevederilor Recomandării

I. Definiții

Articolul 1

Definițiile propuse în prezenta Recomandare se bazează pe numeroase lucrări de terminologie elaborate de arhiviști, atât de nivel

național cât și internațional și pe dicționarul de terminologie arhivistică al Consiliului Internațional al Arhivelor.

În terminologia profesională general acceptată, cuvântul „arhive”, scris cu literă inițială mică, se referă la documentele păstrate la creator, cele păstrate în depozite intermediare și cele transferate la Arhive. În perspectiva obiectivului prezentei Recomandări, definiția propusă în articolul 1, paragraf a (I) se limitează la arhivaliile puse sub responsabilitatea Arhivelor.

II. Texte legislative și de reglementare

Articolul 2

Scopul acestui articol este să amintească faptul că, având în vedere marea lor importanță, principiile generale privind accesul la arhive trebuie să fie încorporate într-un text de lege; pe de altă parte, măsurile practice pentru implementare pot fi specificate în textele de reglementare.

Prezenta Recomandare are în vedere doar principiile generale care privesc accesul la arhive.

Articolul 3

Scopul acestui articol este să accentueze că întocmirea textelor de reglementare și a celor legislative, privitoare la accesul la arhive nu trebuie să se facă fără a se avea în vedere:

a. pe de o parte, prevederile constituționale specifice fiecărei țări, a nume, de la caz la caz, constituția scrisă sau principiile constituționale nescrise;

b. pe de altă parte, textele juridice care acoperă un număr de domenii ce au legătură cu regulile referitoare la accesul la arhive, în special:

i. texte privind accesul la documentele oficiale, care au la bază principiul accesului direct al publicului la informații; potrivit legislației asupra transparenței administrative, documentele care pot fi consultate în organizația creatoare trebuie să rămână accesibile și după predarea lor la Arhive;

ii. proiectul Recomandării întocmit de Grupul de Specialiști în Problema Accesului la Informațiile Oficiale ale Consiliului Europei (DH-S-AC);

iii. texte referitoare la folosirea documentelor electronice care conțin informații personale, menite să protejeze viața privată a cetățenilor, evitându-se astfel riscul pierderii memoriei colective, pe care l-ar implica distrugerea acestor fișiere, la sfârșitul perioadei lor de folosire. În legătură cu aceasta se recomandă, pentru îndrumare, Convenția pentru protecția persoanelor în cazul prelucrării automate a datelor personale (ETS No. 108) și Directiva Nr. 95/46/CE, Articolul 6, a Parlamentului European și a Consiliului, din 24 Octombrie 1995, privind protecția persoanelor în cazul prelucrării și liberei circulații a datelor personale;

iv. texte juridice care definesc niveluri diferite de protejare a datelor în domenii ca sănătate, impozite, siguranță publică și spărare națională;

v. texte juridice referitoare la protejarea vieții private; acestea au o importanță specială pentru Arhive, de vreme ce descriu categoriile de informații protejate, perioada de protecție pentru fiecare categorie, precum și categoriile de persoane care pot beneficia de această protecție. Se înțelege de la sine că oficialitățile nu trebuie să împiedice accesul la documentele publice, create în timpul propriei lor activități administrative invocând respectul pentru propria viață privată;

vi. instrumente referitoare la protecția proprietății intelectuale, care poate afecta accesul la și folosirea arhivelor publice, inclusiv arhivele audio-vizuale și electronice, potrivit Directivei 96/9/EC a Parlamentului European și a Consiliului (11 martie 1996), asupra protecției juridice a bazelor de date.

Articolul 4

Scopul prezentului articol este să sublinieze faptul că libertățile publice și principiul egalității cetățenilor cer aplicarea identică a regulilor de acces la arhivele publice, pe tot teritoriul țării și indiferent de ordinea constituțională și de amploarea competenței guvernului central.

Această cerință, deși este în conformitate cu activitatea instituțiilor democratice, poate fi în contradicție cu prevederile constituționale care stabilesc drepturile și prerogativele statelor componente, într-un sistem federal sau a altor categorii de autorități autonome.

Din acest motiv se recomandă ca acele state europene interesate să reconcilieze aceste două imperative democratice contradictorii, în conformitate cu posibilitățile oferite de legile lor constituționale.

I. Măsuri privind accesul la arhivele publice

Articolul 5

Scopul acestui articol este să prevină orice măsură care ar permite manifestarea vreunei preferințe față de vreo categorie de utilizatori, pe motiv de naționalitate, nivel de educație, temă de cercetare sau orice alte criterii. Legea nu trebuie să facă nici un fel de distincție între categoriile de utilizatori.

Articolul 6

Prezentul articol subliniază faptul că accesul liber și gratuit, pentru consultarea documentelor și a instrumentelor de cercetare, este un principiu de bază, care fundamentează orice politică de acces la arhive.

Perceperea de tarife și taxe poate fi, cu toate acestea, autorizată pentru serviciile cu valoare adăugată, cum sunt: eliberarea de copii sau folosirea unui echipament tehnic special. Serviciile arhivistice pot avea partea lor de profit din publicarea sau exploatarea documentelor de a căror păstrare sunt responsabile.

Articolul 7

În anumite țări, arhivele publice sunt accesibile fără restricții speciale, excepție făcând cazurile în care dreptul de acces este limitat de necesitatea păstrării confidențialității, cum sunt apărarea națională, politica externă, ordinea publică sau intimitatea persoanelor. Nu se aplică o perioadă generală de protecție.

Când nu este vorba de astfel de cazuri, pentru a se echilibra dreptul la cunoașterea istorică și protecția intereselor statului și a intimității persoanelor, se pot avea în vedere anumite termene-limită de acces, după cum urmează:

a. o perioadă generală de protecție, care în mod obișnuit nu depășește 20-30 de ani și care se aplică automat la documentele sau la

grupele de documente, unde accesibilizarea nu afectează interesele statului sau ale persoanelor;

b. o perioadă de protecție mai lungă, care în mod obișnuit nu depășește 50 de ani, pentru documentele sau grupele de documente referitoare la afaceri externe, apărare și ordinea publică;

c. o perioadă de protecție variabilă (de pildă de la 10 la 70 de ani după încheierea unui dosar sau între 100–120 de ani de la nașterea unei persoane), pentru documentele sau dosarele care conțin informații secrete juridice, financiare, medicale sau alte detalii despre persoane particulare.

Articolul 8

Definiția instrumentelor de cercetare se referă atât la cele create de organizația de proveniență (de pildă registre, indexuri, dosare, opisuri), cât și la cataloagele sau repertoriile create de serviciile de arhivă. Ultimele trebuie să indice regulile de acces care se aplică documentelor descrise.

Articolul 9

Autoritatea competentă pentru acordarea autorizațiilor speciale pentru acces trebuie să fie, după caz, fie organizația creatoare, după ce s-a consultat în prealabil cu servicii de arhivă, fie conducerea Arhivelor, la recomandarea organizației creatoare, fie o autoritate unică, responsabilă cu eliberarea de autorizații, pentru întreaga țară.

Pentru stabilirea regulilor care trebuie urmărite în acordarea autorizației speciale de acces, trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

i. Acces pentru scopuri de cercetare

Autorizația specială de acces se poate acorda potrivit celor două proceduri diferite, *ad actum* sau *ad personam*.

Ad actum înseamnă că documentele făcute accesibile, ca rezultat al unei autorizații speciale, sunt deschise permanent spre cercetare și devin liber-disponibile.

Ad personam înseamnă că documentele făcute accesibile, printr-o dispensă acordată unui anumit utilizator, își păstrează statutul închis pentru cercetători, astfel încât fiecare utilizator care vrea să le consulte trebuie să solicite o autorizație specială. Cu toate acestea, în cazul celei de-a doua proceduri este necesar, așa cum este subliniat de Recomandare, ca pentru

aceiași document, autorizația specială pentru acces să fie acordată în aceleași condiții, tuturor utilizatorilor care o solicită.

Legislația trebuie să prevadă aceste posibilități, adică deschiderea înainte de data legală de acces și accesul prin dispensă specială. Cu toate acestea, este de dorit ca atunci când este vorba de cereri pentru autorizație specială de acces, conducerea Arhivelor să fie autorizată să recomande cercetarea documentelor care sunt solicitate.

- ii. Accesul la documente care conțin date personale pentru persoanele la care se referă aceste date sau pentru reprezentanții lor autorizați

În acest context, conducerea Arhivelor trebuie să aplice regulamentele prevăzute de legislația privind libertatea de informare și de protecție a datelor personale. Dacă nu există asemenea legi, trebuie aplicate regulile privind autorizația specială de acces.

- iii. Responsabilitatea utilizatorilor conform dreptului civil și penal

În caz de acordare a autorizației speciale de acces, utilizatorilor li se poate cere să semneze o declarație în care să-și ia angajamentul că nu vor face publică nicio informație, care ar putea dăuna intereselor publice sau private și că își asumă întreaga responsabilitate în caz de proces. Este responsabilitatea instanțelor să hotărască admisibilitatea unor astfel de declarații, în caz de litigii.

Articolul 10

„Accesul la extrase” se referă la acțiunea de extragere dintr-un dosar, înainte ca accesul să îi fie permis unui utilizator, a anumitor documente pentru care nu se aplică autorizația de acces. Astfel, utilizatorul nu are acces la dosarul complet, ci doar la un extras (o parte) din el.

„Accesul cu acoperire parțială” înseamnă punerea la dispoziția utilizatorului a tuturor documentelor cerute, anumite informații fiind ascunse (acoperite).

Accesul parțial, fie la extrase, fie cu acoperire, nu permite întotdeauna o înțelegere comprehensivă a documentului de către utilizator. Se poate afecta astfel integritatea dosarului, iar prin extragere se reduce exactitatea informației conținute în dosar. Din acest motiv prezenta

Recomandare cere ca cercetătorul să fie informat de caracterul parțial al accesului acordat.

Articolul 11

Este de dorit ca primul recurs, împotriva respingerii cererii pentru autorizația specială de acces, să fie adresat direct administrației tutelare a organizației care a refuzat accesul, înainte de a se face un apel în instanță.

În unele țări, recursul juridic poate fi precedat de un apel la un organism înființat pentru acest scop, o comisie colegială sau o autoritate independentă ca Avocatul poporului sau comisarul parlamentar.

Articolul 12

Pe lângă arhivele oficiale, patrimoniul arhivistic al unei țări include și arhivele private (ale unei companii, familii, asociații, biserici), care contribuie în egală măsură la formarea memoriei națiunii.

Activitatea statului în relație cu arhivele private trebuie să aibă în mod obișnuit, ca scop principal, asigurarea protecției acestora și păstrarea lor fizică în condiții bune. Reglementările pentru astfel de acțiuni pot varia, în funcție de tradiția fiecărei țări.

Intenția acestui articol este de a arăta că reglementările privind accesul la arhivele private nu trebuie să fie pierdute din vedere, de vreme ce accesibilizarea constituie scopul final al păstrării lor.

APENDICE II

Consiliul European Comitetul de Miniștri

Recomandarea Rec (2001)15 a Comitetului de Miniștri către Statele membre privind predarea istoriei în Europa secolului al XXI-lea

*(Adoptată de Comitetul de Miniștri pe 31 octombrie 2001
la a DCCI a întâlnire a Reprezentanților Miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu articolul 15.b din Statutul Consiliului European,

Reamintind că scopul Consiliului European este acela de a tinde spre o mai mare unitate între membrii săi;

Având în vedere Convenția Culturală Europeană, semnată la Paris, la 19 decembrie 1954, care a chemat statele semnatare să încurajeze studierea istoriei și civilizației celorlalte părți semnatare și să promoveze aceste studii pe teritoriile celorlalte părți contractante;

Reamintind întâlnirile de la Viena (1993) și Strasbourg (1997), la care șefii de stat și de guvern din Consiliul European:

– și-au exprimat dorința de a face din Consiliul European un organism capabil să răspundă provocărilor secolului al XXI-lea;

– au arătat nevoia unei mai puternice încrederi și înțelegeri reciproce între popoare, care se poate împlini prin elaborarea unei programe de predare a istoriei, care să elimine prejudecățile și să sublinieze influențele reciproce pozitive ce au dominat țările, religiile și ideile în dezvoltarea istorică a Europei;

– au reafirmat dimensiunile culturale și educaționale ale provocărilor majore din Europa de mâine.

Confirmând că falsificarea ideologică și manipularea istoriei sunt incompatibile cu principiile fundamentale ale Consiliului European, așa cum au fost stabilite în Statutul său;

Reamintind recomandările Adunării Parlamentare asupra dimensiunii europene a educației (Recomandarea 1111 (1989)) și asupra istoriei și studiului ei în Europa (Recomandarea 1283 (1996));

Reamintind Rezoluția nr. 1 adoptată la a XIX-a Sesiune a Conferinței Permanente a Miniștrilor Europeni ai Educației, pe tema tendințelor și problemelor comune, în domeniul educației din Europa (Kristiansand, Norvegia 1997) și Concluziile și Rezoluțiile celei de-a XX-a Sesiuni a Conferinței Permanente a Miniștrilor Europeni ai Educației asupra proiectului *Studierea și predarea istoriei Europei în secolul al XX-lea* (Cracovia, Polonia, 2000);

Reamintind declarația adoptată la Conferința Neoficială a Miniștrilor Educației din Europa de Sud-Est (Strasbourg, 1999), în care s-a recomandat ca activitățile cu caracter practic să fie întreprinse în ariile tematice în care Consiliul Europei are o veche și recunoscută expertiză, inclusiv în domeniul predării istoriei;

Luând în considerare Declarația adoptată la Conferința Regională a Miniștrilor Educației din țările caucaziene (Tbilisi, Georgia, 2000);

Ținând seamă de Recomandarea Nr. R(98)5 a Comitetului de Miniștri către Statele membre asupra educării în domeniul moștenirii culturale, în care miniștrii au confirmat că activitățile educaționale din sfera moștenirii culturale dau un sens viitorului, oferind o mai bună înțelegere a trecutului;

Luând în considerare Rezoluția Comitetului de Miniștri (98)4 asupra intereselor culturale ale Consiliului Europei;

Ținând seamă de Recomandarea Nr. R(2000)1 a Comitetului de Miniștri către Statele membre asupra cooperării culturale transfrontaliere între comunități teritoriale sau autorități din domeniul cultural, în care miniștrii au afirmat că activitățile transfrontaliere permit tinerilor să înțeleagă mai bine diversitatea tradițiilor culturale și istorice;

Luând în considerare rezoluțiile adoptate la a V-a Conferință a Miniștrilor Europeni ai Culturii (Portoroz, Slovenia, 2001), în care miniștrii au reafirmat că predarea istoriei trebuie să aibă ca punct de plecare înțelegerea și explicarea patrimoniului și trebuie să sublinieze caracterul transfrontalier al patrimoniului;

Ținând seamă de Recomandarea Nr. R(2003)13 a Comitetului de Miniștri către statele membre asupra unei politici europene privind accesul la în arhive, în care miniștrii, având în vedere interesul crescând al

publicului pentru istorie și observând că o înțelegere mai bună a istoriei europene recente ar putea contribui la prevenirea conflictelor, au cerut o politică europeană de acces la arhive, care să aibă la bază principii compatibile cu valorile democratice;

Reamintind Recomandarea Nr. R(97)20 a Comitetului de Miniștri către Statele membre privind „apologia urii” în care *apologia urii* reprezintă toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează și justifică ura rasială, xenofobia și antisemitismul și în care se subliniază că impactul „apologiei urii” asupra omului este mult mai devastator atunci când este difuzat prin mijloacele de comunicare în masă;

Luând în considerare activitatea anterioară a Consiliului Europei în domeniul predării istoriei, care a avut la bază ideea reconcilierii și a influențelor pozitive reciproce între oameni, cum este activitatea sa din perioada postbelică, care s-a concentrat pe eliminarea stereotipiilor și prejudecăților din manualele de istorie și pe proiectul *Istoria în noua Europă* și programul *Predarea istoriei și noua inițiativă a Secretarului General*, care au ajutat republicile din fosta Uniune Sovietică să elaboreze metodologii pentru a moderniza predarea istoriei, să realizeze noi cărți de istorie și să pregătească profesorii în consecință;

Lunând în considerare rezultatele proiectului *Predarea și învățarea istoriei Europei în secolul al XX-lea* și toate materialele didactice prezentate la Conferința finală a proiectului *Secolul al XX-lea – Confluență de idei*, ținută simbolic la „Casa Istoriei” din Republica Federală a Germaniei (Haus des Geschichte in Bonn, Germania, 2001);

Observând că proiectul *Studierea și predarea istoriei Europei în secolul al XX-lea* a făcut posibil, printre altele:

– să se facă progrese apreciabile în elaborarea unui concept pluralist și tolerant de predare a istoriei, *inter alia*, prin dezvoltarea cercetării individuale și a capacităților de analiză;

– să se scoată în evidență inovațiile educaționale, folosindu-se atât tehnologiile informației, cât și noile surse de material didactic;

– să se ofere exemple de abordări deschise, ale problemelor centrale ale istoriei europene a secolului al XX-lea;

Recomandă ca guvernele statelor membre, respectând structurile lor constituționale, situația națională sau locală și sistemele de educație:

- să-și însușească principiile stabilite în apendicele acestei Recomandări, pentru a iniția reforme în predarea istoriei și în pregătirea profesorilor de istorie;
- să asigure prin proceduri la nivel național, regional și local ca organismele publice sau private relevante să ia la cunoștință principiile expuse în această Recomandare, apelând la documentele de referință care stau la baza prezentei Recomandări, în special la resursele pregătite de proiectul *Predarea și învățarea istoriei Europei în secolul al XX-lea*;
- pe baza unor reglementări ce urmează a fi stabilite, să ia măsuri permanente pentru desfășurarea de activități referitoare la predarea istoriei, pentru a întări relațiile de încredere și de toleranță reciprocă între state și pentru a răspunde provocărilor secolului al XXI-lea;
- să adopte un mod de abordare integrat, folosind alte proiecte ale Consiliului Europei, în special proiectul *Educație pentru cetățenie democratică*, precum și proiecte vizând moștenirea culturală;
- să ceară Secretarului General al Consiliului Europei să supună prezenta Recomandare atenției statelor care fac parte din Convenția Culturală Europeană, dar nu sunt membre ale Consiliului Europei.

Appendice la Recomandarea Rec (2001)15

1. Obiectivele predării istoriei în secolul al XXI-lea

Predarea istoriei într-o Europă democratică trebuie:

- să ocupe un loc esențial în educarea unor cetățeni responsabili și activi și în dezvoltarea respectului pentru toate tipurile de alteritate, bazat pe înțelegerea identității naționale și pe principiile toleranței;
- să fie un factor decisiv în reconcilierea, recunoașterea, înțelegerea și încrederea mutuală între oameni;
- să joace un rol esențial în promovarea valorilor fundamentale, cum sunt toleranța, înțelegerea reciprocă, drepturile omului și democrația;
- să fie parte fundamentală în construcția liber-consimțită a Europei, bazată pe o moștenire comună culturală și istorică, îmbogățită prin diversitate, chiar dacă are aspecte conflictuale și câteodată dramatice;
- să fie parte dintr-o politică educațională care joacă un rol direct în dezvoltarea și progresul tineretului, în ceea ce privește participarea lui activă la construirea Europei și la dezvoltarea pașnică a societăților umane în perspectivă globală, în spirit de înțelegere și încredere reciprocă;

– să facă posibilă dezvoltarea abilității intelectuale a elevilor de a analiza și interpreta informația, în mod critic și responsabil, prin intermediul dialogului, al căutării adevărului istoric și al dezbaterii deschise, bazate pe o perspectivă multilaterală asupra problemelor controversate și sensibile;

– să ajute cetățenii europeni să-și îmbogățească identitatea individuală și colectivă, prin cunoașterea moștenirii istorice comune, în dimensiunile sale globale europene, naționale, regionale și locale;

– să fie un instrument de prevenire a crimelor împotriva umanității.

2. Predarea istoriei

Predarea istoriei nu trebuie să fie un instrument de manipulare ideologică, de propagandă sau să fie folosită pentru promovarea ideilor intolerante și ultranaționaliste, xenofobe, rasiste sau antisemite.

Cercetarea istorică sau istoria predată în școli nu poate fi compatibilă cu valorile democratice și cu Statutul Consiliului Europei dacă permite sau promovează utilizări greșite ale istoriei prin:

– falsificarea sau crearea unei mărturii false, statistici falsificate, imagini false etc.;

– fixarea pe un eveniment pentru a justifica sau anula un altul;

– distorsionarea trecutului cu scop de propagandă;

– o versiune excesiv naționalistă a trecutului, care poate crea dihotomia „noi” și „ei”;

– abuz al documentului istoric;

– negarea faptului istoric;

– omiterea faptului istoric.

3. Dimensiunea europeană în predarea istoriei

Așa cum construcția Europei este expresia atât a unei decizii liber-consimțite a europenilor, cât și a unei realități istorice, este necesar:

– să se arate relațiile istorice continue la nivel local, regional, național și european;

– să se încurajeze predarea perioadelor și evoluțiilor cu cea mai evidentă dimensiune europeană, în special evenimentele și tendințele culturale sau istorice care au la bază conștiința europeană;

– să se folosească fiecare mijloc disponibil, în special tehnologia informației, pentru a se promova cooperarea și schimbul de proiecte între școli, pe teme legate de istoria Europei;

– să se stimuleze interesul elevilor pentru istoria altor țări europene;

– să se introducă sau să se dezvolte predarea istoriei construirii Europei însăși;

Pentru a promova dimensiunea europeană în predarea istoriei într-o Europă largită, democratică și pașnică, este necesar:

– să se dea atenție rezultatelor activității desfășurate în cadrul proiectului *Studierea și predarea istoriei Europei în secolul al XX-lea*, condus de Consiliul pentru Cooperare Culturală, avându-se în vedere atât abordarea de conținut, cât și cea metodologică;

– să se însușească programele Consiliului Europei privind reforma predării istoriei și pregătirea de cărți noi și ghiduri metodologice pentru dezvoltarea și consolidarea stabilității democratice;

– să se însușească programele Consiliului Europei pentru creșterea nivelului de cunoaștere și pentru predarea aspectelor legate de moștenirea culturală;

– să se difuzeze, cât mai larg posibil, materiale didactice elaborate în proiectul *Studierea și predarea istoriei Europei în secolul al XX-lea*, folosindu-se tehnologiile informației și comunicării;

– să crească asistența în pregătirea de noi programe și standarde pentru predarea istoriei, inclusiv elaborarea de noi manuale, în special în Federația Rusă, țările caucaziene, Europa de Sud-Est și regiunea Mării Negre;

– să se folosească Programul de pregătire la locul de muncă pentru personalul din Educație al Consiliului Europei, pentru a ajuta profesorii să capete aceste noi cunoștințe, în context european, care să le permită să compare puncte de vedere și experiențe diferite.

4. Conținutul programei

Predarea istoriei, alături de faptul că trebuie să evite acumularea de cunoștințe enciclopedice, trebuie, cu toate acestea, să cuprindă:

- creșterea conștiinței dimensiunii europene, urmărindu-se elaborarea de programe astfel încât să se formeze elevilor o conștiință europeană deschisă restului lumii;
- dezvoltarea spiritului critic la studenți, abilitatea de a gândi pentru sine, obiectivitate și rezistența față de tendințele de manipulare;
- evenimente și momente care și-au lăsat amprenta pe istoria Europei, studiate la nivel local, național, european și global, aprofundându-se, în special, perioade și fapte importante;
- studierea fiecărei dimensiuni a istoriei europene, nu doar politice, ci și economice, sociale și culturale;
- dezvoltarea curiozității și a spiritului interogativ, în special prin folosirea metodelor descoperirii în studierea moștenirii culturale, un domeniu care reflectă foarte bine influențele interculturale;
- eliminarea prejudecăților și a stereotipurilor, prin reliefarea în programele de istorie a influențelor reciproce pozitive între țări diferite, religii și școli de gândire, în dezvoltarea istorică a Europei;
- studierea critică a utilizării greșite a istoriei, fie că este vorba despre negări ale faptelor istorice, falsificări, omiteri, ignoranță sau re-asmări cu scop ideologic;
- studierea problemelor controversate prin luarea în considerare a diverselor fapte, opinii și puncte de vedere, precum și prin cercetare în vederea stabilirii adevărului.

5. Metode de învățare

Folosirea izvoarelor

Trebuie folosită o varietate cât mai mare de izvoare și de materiale didactice pentru a se comunica faptele istorice și a le prezenta spre a fi învățate, printr-o abordare critică și analitică, cum ar fi:

- arhivele, deschise publicului, în special în țările din Europa Centrală și de Est, care acum asigură accesul, niciodată acordat înainte la anumite documente originale;
- filme documentare și artistice și produse audio-vizuale;
- materiale realizate prin tehnologia informației, care trebuie studiate individual și colectiv, în care profesorul are un rol vital;
- toate tipurile de muzee ale secolului al XX-lea din Europa și locurile simbolice din punct de vedere istoric, care promovează o

percepție realistă asupra evenimentelor recente, în special în dimensiunea lor cotidiană;

– istorie orală, prin care mărturia vorbită asupra evenimentelor istorice recente poate prezenta o istorie vie tinerilor și care poate oferi puncte de vedere și perspective asupra faptelor omise din documentul istoric.

Cercetarea personală

Elevii trebuie încurajați să întreprindă cercetări personale, potrivit nivelului lor și împrejurărilor, dezvoltându-se astfel curiozitatea și inițiativele pentru culegere de informații și abilitatea de a discerne faptele mai importante.

Cercetarea în grup

Trebuie încurajate grupurile de elevi, clasele și școlile să se angajeze în proiecte de cercetare sau de inițiere activă, pentru a se crea condiții de dialog și pentru o comparație deschisă și tolerantă a opiniilor.

Abordarea inter- și multidisciplinară

Învățarea istoriei trebuie să folosească potențialul educațional al abordării interdisciplinare și multidisciplinare, creând legături cu alte materii, inclusiv literatură, geografie, științe sociale, filozofie, arte și științe exacte.

Abordarea internațională, transfrontalieră

În funcție de împrejurări, trebuie încurajată implementarea proiectelor internaționale, transfrontaliere, bazate pe studierea unei teme comune, abordare comparativă sau asumarea unei sarcini comune de către câteva școli din țări diferite, urmărindu-se a se obține avantaje din noile posibilități deschise de tehnologia informației și din schimburi inter-scolare.

6. Predare și aducere aminte

Pe lângă reliefaarea realizărilor pozitive ale secolului al XX-lea, ca folosirea pașnică a științei pentru condiții de viață mai bune și extinderea democrației și a drepturilor omului, trebuie ca în sfera educațională să se facă tot ce este omeneste posibil pentru a preveni repetarea sau tăgăduirea

evenimentelor devastatoare care au marcat acest secol, anume Holocaustul, genocidurile și alte crime împotriva umanității, purificarea etnică și violările masive ale drepturilor omului și ale valorilor fundamentale – valori de a căror respectare Consiliul Europei este în mod special preocupat. Astfel, trebuie avute în vedere:

- ajutorarea elevilor în a avea o cunoaștere responsabilă a evenimentelor – și a cauzelor lor – care au însemnat o pată neagră în istoria europeană și mondială;

- meditația asupra ideologiilor care au dus la astfel de evenimente și asupra modului de a preveni repetarea lor;

- concretizarea, dezvoltarea și coordonarea programelor de educație la locul de muncă, pentru profesori în statele membre ale Consiliului pentru Cooperare Culturală;

- facilitatea accesului la documentația disponibilă despre acest subiect, prin folosirea noii tehnologii și prin dezvoltarea unei rețele de centre de predare în acest domeniu;

- implementarea și monitorizarea implementării hotărârii miniștrilor educației (Cracovia, 2000) pentru a se desemna o zi în școli, în linia istoriei fiecărei țări, pentru comemorarea Holocaustului și pentru prevenirea crimelor împotriva umanității;

- dezvoltarea responsabilității specifice a Consiliului Europei în domeniul educațional ca Grup Operativ pentru Cooperare Internațională cu privire la Educația, Aducerea aminte și Cercetarea Holocaustului.

7. Specializarea la locul de muncă pentru profesorii de istorie

Specializarea la locul de muncă a profesorilor de istorie trebuie:

- să ofere posibilitatea și să încurajeze profesorii de istorie să folosească metode complexe, procesuale și reflexive de predare a istoriei;

- să informeze pe viitorii profesori de istorie și pe cei care deja practică profesia despre ultimele inovații, instrumente și metode, în special acolo unde este vorba de tehnologiile comunicării și informației;

- să facă cunoscută profesorilor folosirea tehnicilor de predare care, mergând în profunzime, dar observând și informația factuală, sunt destinate să-i ajute pe elevi să interpreteze și să analizeze faptele istorice și influența lor asupra prezentului în diferite contexte, sociale, geografice, economice etc.;

– să ajute profesorii să folosească acele tehnici de evaluare care au în vedere nu doar informațiile memorate de elevi, ci și activitățile pe care aceștia le pot desfășura, în urma însușirii informației, fie că este vorba de cercetare, discuții sau analiză a problemelor controversate;

– să ajute la inițierea și crearea situațiilor de învățare interdisciplinară, în colaborare cu profesorii.

Având în vedere faptul că tehnologiile informației și ale comunicării conduc la o transformare a rolului profesorilor de istorie, este important:

– să se creeze oportunități pentru schimburi, astfel încât profesorii să poată cunoaște marea varietate de tipuri de învățare, ceea ce implică și noul lor rol;

– să se sprijine înființarea grupurilor de discuții, care să analizeze dificultățile profesiei, ezitățile și îndoielile privind noile metode de învățare;

– să se dezvolte bănci de resurse, care să specifice nu numai documentele și site-urile disponibile, ci și validitatea informațiilor primite de la site-urile respective.

Pentru împlinirea acestor obiective și pentru a se stabili un profil specific profesorilor de istorie, este recomandabil:

– să se asigure institute de educație pentru profesorii de istorie, acordându-li-se sprijinul necesar pentru menținerea și îmbunătățirea calității educației lor, pentru dezvoltarea profesionalismului și crearea statutului social al profesorilor de istorie;

– să se dea importanța cuvenită formatorilor profesorilor de istorie, luându-se în considerare principiile conținute în prezenta Recomandare;

– să se promoveze cercetarea comparativă asupra obiectivelor, structurilor și standardelor specifice formării la locul de muncă a profesorilor de istorie și, ca urmare a acesteia, să se promoveze cooperarea inter-instituțională și schimburile de informații necesare pentru reforma privind educarea profesorilor de istorie la locul de muncă și formarea trainerilor acestora;

– să se inițieze parteneriate între toate instituțiile active sau care au de-a face cu formarea profesorilor de istorie (în special, mass-media), evidențiindu-se misiunea lor specială și responsabilitățile specifice.

8. Tehnologiile informației și comunicării

În conformitate cu legislația și cu respectarea libertății expresiei, trebuie făcuți pașii necesari pentru combaterea difuzării materialului rasist, xenofob și revizionist, în special prin internet.

În contextul folosirii răspândite a tehnologiilor informației și comunicării de către tineri, atât în cadrul, cât și în afara școlii, este important ca metodele de predare să accepte că aceste tehnologii:

- sunt resurse vitale pentru predarea istoriei;
- necesită o evaluare profundă a diversității și credibilității surselor;

- permit profesorilor și elevilor accesul la sursele originale și la interpretări multiple;

- lărgesc accesul la informațiile și faptele istorice;

- măresc și facilitează oportunitățile pentru schimburi și pentru dialog.

Mai mult, este recomandabil să se stabilească condițiile necesare pentru profesori ca:

- în procesul de selecție să-și ajute elevii să evalueze credibilitatea surselor de informare și a informațiilor;

- să introducă proceduri care să încurajeze analiza critică, care recunoaște o multitudine de puncte de vedere și care adoptă o abordare transculturală pentru interpretarea faptelor;

- să-și ajute elevii să-și dezvolte aptitudinile cum sunt: analiza critică și gândirea prin analogie.

APENDICE III

Consiliul Europei Comitetul de Miniștri

Recomandarea Rec(2002)2 a Comitetului de Miniștri către Statele membre privind accesul la documentele oficiale

*(Adoptată de Comitetul de Miniștri pe 21 februarie 2002
la a DCCLXXXIV-a întâlnire a Reprezentanților Miniștrilor)*

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu articolul 15b din Statutul Consiliului Europei;

Luând în considerare faptul că scopul Consiliului Europei este de a tinde spre o mai mare unitate între membrii săi pentru protejarea și împlinirea idealurilor și principiilor care reprezintă patrimoniul comun;

Având în vedere în special articolul 19 din Declarația universală a drepturilor omului, articolele 6, 8 și 10 din Convenția Europeană asupra drepturilor omului și libertăților fundamentale, Convenția Națiunilor Unite asupra accesului la informație, participării publicului la luarea de decizii și cu privire la accesul la justiție în problema mediului înconjurător (adoptată în Aarhus, Danemarca, pe 25 iunie 1998) și Convenția pentru protecția persoanelor în cazul prelucrării automate a informațiilor personale din 28 ianuarie 1981 (ETS nr. 108); Declarația asupra libertății de exprimare și a informației, adoptată pe 29 aprilie 1982; Recomandarea Nr.R(81)13 asupra accesului la informațiile deținute de autoritățile publice, Recomandarea Nr. R(91)10 asupra transmiterii către terți a informațiilor personale deținute de autoritățile publice; Recomandarea Nr.R(97)18 referitoare la protecția informațiilor personale culese și prelucrate pentru scopuri statistice și Recomandarea Nr.R(2000)13 privind o politică europeană asupra accesului la arhive;

Având în vedere importanța, într-o societate pluralistă, democratică, a transparenței administrației publice și a disponibilității informațiilor referitoare la probleme de interes public;

Având în vedere că accesul larg la documentele oficiale, pe bază de egalitate și potrivit unor norme clare:

– permite publicului să aibă o viziune adecvată și să-și formeze o părere critică despre starea societății în care trăiește și despre autoritățile care o conduc, încurajând participarea acestuia la rezolvarea unor probleme de interes comun;

– stimulează eficiența administrației și ajută la menținerea integrității acesteia, prin evitarea riscului de corupție;

– contribuie la afirmarea legitimității administrației ca serviciu public și la consolidarea încrederii publicului în autorități.

Având în vedere că Statele membre trebuie să fie primele care trebuie să facă eforturi pentru a asigura disponibilitatea pentru public a informațiilor conținute în documentele oficiale, supuse protecției altor drepturi și interese legitime;

Accentuând că principiile stabilite reprezintă un standard minim și că trebuie înțelese fără a se prejudicia legile și regulamentele naționale, care deja recunosc un drept lărgit de acces la documentele oficiale;

Având în vedere că, deși acest instrument se concentrează pe cererile de acces ale persoanelor la documentele oficiale, autoritățile publice trebuie să se angajeze în supervizarea unei politici active de comunicare, cu scopul de a pune la dispoziția publicului orice informație care este socotită folositoare într-o societate democratică transparentă;

Recomandă guvernelor Statelor membre să se conducă în legislația și în procedurile lor după principiile stabilite în prezenta recomandare.

I. Definiții

Pentru scopul prezentei recomandări: „autorități publice” înseamnă:

i. guvern și administrație la nivel național, regional sau local;

ii. persoane fizice sau juridice care exercită funcții publice potrivit legii naționale.

iii. „documente oficiale” înseamnă toate informațiile, înregistrate sub orice formă, întocmite sau primite și deținute de autoritățile publice și în legătură cu orice funcție publică sau administrativă, excepție făcând documentele aflate în pregătire.

II. Scop

1. Prezenta Recomandare are în vedere numai documentele oficiale aflate în custodia autorităților publice. Totuși, statele membre trebuie să cerceteze, în lumina legii și practicii naționale, în ce măsură principiile

prezentei recomandări pot fi aplicate pentru informațiile deținute de organismele legislative și autoritățile juridice.

2. Prezenta Recomandare nu afectează dreptul de acces sau limitele de acces prevăzute de Convenția pentru protecția persoanelor, în legătură cu prelucrarea automată a informațiilor personale.

III. Principiul general privind accesul la documentele oficiale

Statele membre trebuie să garanteze dreptul fiecărei persoane de a avea acces, la cerere, la documentele oficiale deținute de autoritățile publice. Acest principiu trebuie aplicat fără discriminare pe diverse motive, inclusiv motivul etnic.

IV. Limite posibile privind accesul la documentele oficiale

1. Statele membre pot limita dreptul de acces la documentele oficiale. Limitele trebuie specificate în lege, trebuie să fie necesare într-o societate democratică și trebuie să slujească scopului de protecție a:

- i. securității naționale, apărării și relațiilor internaționale;
- ii. siguranței publice;
- iii. prevenirii, investigării și acuzării activităților penale;
- iv. intimității și altor interese private legitime;
- v. intereselor comerciale și economice, fie private fie publice;
- vi. egalității părților în tribunal;
- vii. naturii;
- viii. inspecției, controlului și supervizării autorităților publice;
- ix. politicilor economice, monetare și de schimb ale statului;
- x. confidențialității deliberărilor dintre autoritățile publice în timpul pregătirii unui material.

2. Accesul la un document poate fi refuzat dacă dezvăluirea informațiilor existente în respectivul document oficial prejudiciază interesele menționate în paragraful 1, cu excepția cazului în care există un interes public superior în favoarea dezvăluirii;

3. Statele membre trebuie să aibă în vedere stabilirea de limite de timp, peste care restricțiile menționate la paragraful 1 nu se mai aplică.

V. Cereri de acces la documentele oficiale

1. Solicitantul unui document oficial nu trebuie obligat să invoce motive pentru a avea acces la respectivul document.

2. Formalitățile de cerere trebuie să fie reduse la minimum.

VI. Prelucrarea cererilor de acces la documentele oficiale

1. Cererea de acces la documentul oficial trebuie rezolvată de autoritatea publică care deține documentul.
2. Cererile de acces la documentele oficiale trebuie rezolvate pornind de la aceiași teme.
3. Cererea de acces la documentul oficial trebuie rezolvată prompt. Trebuie să se ia o hotărâre, să se comunice și să se execute în limita de timp care a fost specificată.
4. Dacă respectiva autoritate publică nu deține documentul oficial solicitat, ea trebuie, acolo unde este posibil, să îndrume aplicantul spre autoritatea publică competentă.
5. Autoritatea publică trebuie să ajute pe solicitant, atât cât este în puterea ei, să găsească documentul oficial solicitat, dar autoritatea nu are datoria să rezolve cererea dacă documentul nu poate fi identificat.
6. Cererea de acces la documentul oficial poate fi refuzată dacă cererea este evident nerezonabilă.
7. Autoritatea publică care respinge accesul la documentul oficial, total sau parțial, trebuie să-și motiveze refuzul.

VII. Forme de acces la documentele oficiale

1. Când se acordă acces la documentul oficial, autoritatea publică trebuie să permită studierea originalului sau să ofere o copie a acestuia, ținând seama de preferința exprimată de solicitant;
2. Dacă o parte din informația cuprinsă într-un document oficial este supusă unor restricții, autoritatea publică trebuie totuși să acorde acces pentru partea din informația rămasă. Existența omisiunilor trebuie specificată în mod clar. Totuși, dacă versiunea parțială rămasă a documentului induce în eroare solicitantul sau este fără sens, accesul poate fi refuzat.
3. Autoritatea publică poate acorda acces la un document oficial prin îndrumarea solicitantului spre surse alternative ușor accesibile.

VIII. Taxe pentru accesul la documentele oficiale

1. Consultarea pe loc a documentelor oficiale originale trebuie, în principiu, să fie scutită de taxă.
2. Se poate percepe o taxă aplicantului pentru copia documentului oficial, taxă care trebuie să fie rezonabilă și să nu depășească costul suportat de autoritatea respectivă.

IX. Procedura de apel

1. Solicitantul a cărui cerere de acces la un document oficial a fost respinsă, parțial sau în întregime, nu a fost luată în considerare sau nu a fost rezolvată în limita de timp menționată în Principiul VI.3, trebuie să aibă acces la procedura de apel în fața unei instanțe sau a altui organism independent și imparțial creat prin lege în acest sens.

2. Solicitantul trebuie întotdeauna să aibă acces la o procedură de revizuire promptă și ieftină, care să implice fie reanalizarea din partea unei autorități publice, fie revizuirea potrivit paragrafului 1 de mai sus.

X. Măsuri complementare

1. Statele membre trebuie să ia măsurile necesare:

- i. pentru a informa publicul despre dreptul lui de acces la documentele oficiale și despre cum poate fi exercitat acest drept;
- ii. pentru a se asigura că funcționarii oficiali își cunosc îndatoririle și obligațiile, respectând astfel implementarea dreptului de acces;
- iii. să asigure ca solicitanții să-și poată exercita acest drept.

2. În acest scop, autoritățile publice trebuie, în special:

- i. să-și administreze documentele în mod eficient, astfel încât acestea să fie ușor accesibile;
- ii. să urmeze reguli clare pentru păstrarea documentelor lor;
- iii. pe cât posibil, să pună la dispoziția publicului informații privind problemele sau activitățile de care ele răspund, cum este, de exemplu întocmirea de liste sau registre cu documentele pe care le dețin.

XI. Informații puse la dispoziția publicului la inițiativa autorităților publice

Autoritatea publică trebuie, din proprie inițiativă și unde este cazul, să ia măsurile necesare pentru a pune la dispoziția publicului informațiile pe care le deține, atunci când furnizarea acestor informații este în interesul promovării transparenței administrației publice și a eficienței acesteia și încurajează participarea publicului la rezolvarea problemelor de interes comunitar.

APENDICE IV

Alcătuirea chestionarelor

ARHIVE	CERCETĂTORI ȘTIINȚIFICI	O.N.G.-uri
O. Introducere		
1. Legislația arhivistică și cea conexă	1. Legislația arhivistică	
2. Regulamente arhivistice	2. Regulamente, condiții de cercetare	
3. Aplicabilitate la scară națională		
4. Condiții de acces	4. Condiții de acces la materialele fără restricții	Condiții de acces
5. Taxe		
6. Perioada generală de protecție		
7. Protecție/accesibilizare	7. Acces la documentele cu restricții	
8. Instrumente de cercetare		
9. Autorizații speciale		
10. Acces parțial		
11. Respingeri - apeluri	11. Apeluri	
12. Arhive private		
13. Cercetarea în străinătate		
14. Cercetarea în arhivele organizațiilor interguvernamentale și supranaționale		

APENDICE V

Legislația arhivistică și cea conexă

Fiecare poziție la nivel de țară din Apendicele V este structurată conform codului următor (dacă *n.a.* apare după titlul secțiunii, înseamnă că nici o astfel de lege nu a fost încă adoptată)* :

1. Legea Arhivelor

- 1.1. Titlu întreg în limba original
- 1.2. Titlu întreg în engleză
- 1.3.a Data adoptării
- 1.3.b Data intrării în vigoare
- 1.3.c Data amendamentelor
- 1.4. Noua lege sau amendamentul în pregătire
- 1. C/E Comentarii și explicații

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete

- 2.1. Titlu întreg în limba originală
- 2.2. Titlu întreg în engleză
- 2.3.a Data adoptării
- 2.3.b Data intrării în vigoare
- 2.3.c Data amendamentelor
- 2.4. Legea nouă sau amendament în pregătire
- 2 C/E Comentarii și explicații

3. Legea libertății de informare

- 3.1. Titlu întreg în limba originală
- 3.2. Titlu întreg în engleză
- 3.3.a Data adoptării

* Față de forma folosită în versiunea în limba engleză, pentru prezenta ediție în limba română am optat doar pentru prezentarea titlului secțiunii în limba română, restul descrierii rămânând în limba engleză sau în limba națională respectivă, cu excepția rubricii „Comentarii și explicații”. Considerăm că este suficient pentru cititorul de limbă română să aibă la dispoziție denumirea fiecărei secțiuni, situație care îi permite să remarce atât diversitatea de titluri, cât și elementele care îi oferă posibilitatea de a adânci o eventuală cercetare. În plus, față de ediția engleză, prezenta listă reordonează țările în ordinea alfabetică a numelor din limba română. (n.trad.).

- 3.3.b** Data intrării în vigoare
- 3.3.c** Data amendamentelor
- 3.4.** Noua lege sau amendamentul în pregătire
- 3C/E** Comentarii și explicații

4. Legea informațiilor clasificate

- 4.1.** Titlu întreg în limba originală
- 4.2.** Titlu întreg în engleză
- 4.3.a** Data adoptării
- 4.3.b** Data intrării în vigoare
- 4.3.c** Data amendamentelor
- 4.4.** Noua lege sau amendamentul în pregătire
- 4 C/E** Comentarii și explicații

5. Legea protecției datelor personale

- 5.1.** Titlu întreg în limba originală
- 5.2.** Titlu întreg în engleză
- 5.3.a** Data adoptării
- 5.3.b** Data intrării în vigoare
- 5.3.c** Data amendamentelor
- 5.4.** Legea nouă sau amendamentul în pregătire
- 5 C/E** Comentarii și explicații

6. Legea dreptului de autor

- 6.1.** Titlu întreg în limba originală
- 6.2.** Titlu întreg în Engleză
- 6.3.a** Data adoptării
- 6.3.b** Data intrării în vigoare
- 6.3.c** Data amendamentelor
- 6.4.** Legea nouă sau amendamentul în pregătire
- 6 C/E** Comentarii și explicații

Alte legi relevante sunt numerotate începând cu 7.

Data adoptării și data intrării în vigoare a textelor juridice urmează ordinea zi/lună/an.

*

Albania

1. Legea arhivelor 1.1: *Ligji nr. 7726, date 29.06.1993 "Për Fondin Arkivor Kombëtar dhe për Arkivat"* **1.2:** Act No. 7726, of 29.06.1993. Act on the National Archival Fonds and the Archives **1.3:** 29/06/1993 **1.4:** DA **1C/E:** Un nou proiect de lege a fost aprobat de guvern în august 2003. Recomandarea Nr.R(2000)13 a Consiliului Europei este reprodusă aici integral.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2C/E: n.a. Documentele poliției se află sub incidența Legii arhivelor.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Ligji për shtypin; Ligji për informim* **3.2:** Act on the Press, Act on Information **3.3:** 21/10/1998.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Ligji për informacionin e klasifikuar sekret shtetëror* **4.2:** Act on the Information Classified as State Secret **4.3:** 13/02/1999 **4.4:** DA **4C/E:** Proiectul de lege a arhivelor conține prevederi referitoare la declasificarea parțială preliminară a documentelor clasificate.

5. Legea protecției datelor personale 5C/E: Articolul 23 din proiectul de lege a arhivelor prevede protecția vieții private a cetățenilor.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Ligji për të drejtën e autorit* **6.2:** Copyright Act **6.3:** 19/05/1992 **6.4:** DA **6.4:** 19/04/1995, 06/04/2000, 05/11/2001 **6C/E:** Pentru prima dată în legislația referitoare la arhive proiectul de lege al arhivelor are o secțiune referitoare la dreptul de autor.

Andora

1. Legea arhivelor 1.1: *Llei del reglament dels Arxius Nacionals d'Andorra* **1.2:** National Archives of Andorra Act **1.3a:** 25/12/1975 **1.3b:** 25/12/1975 **1.4:** DA **1C/E:** Pregătirea unei noi legi, armonizată cu Legea patrimoniului cultural (16/06/2003), se află în studiu).

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Codi de l'Administració* **3.2:** Administration Code **3.3a:** 29/03/1989 **3.3b:** 11/04/1989.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Llei del Govern* **4.2:** Government Act **4.3a:** 15/12/2000 **4.3b:** 11/01/2001.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Llei de protecció de dates* **5.2:** Act on protection of personal data (în prezent în discuția Parlamentului).

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Llei sobre drets d'autor i drets veïns* **6.2:** Act on copyright and neighbouring rights **6.3a:** 10/06/1999 **6.3b:** 07/07/1999.

Armenia

1. Legea arhivelor 1.1: *Об архивном деле* **1.2:** Act on the National archival activities **1.3:** 08/06/2004.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *О свободе информации* **3.2:** Freedom of Information Act **3.3:** 24/09/2003.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *О государственной и служебной тайне* **4.2:** Act on State and Official Secret **4.3:** 03/12/1996 **4.3c:** 20/03/2002.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *О карте социального обеспечения* **5.2:** Act on Social Welfare **5.3:** 24/09/2003.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Об авторском праве и смежных прав* **6.2:** Act on copyright and neighbouring rights **6.3:** 08/12/1999 **6.3c:** 04/12/2001; 20/11/2002.

Austria

1. Legea arhivelor 1.1: *Bundesgesetz über die Sicherung, Aufbewahrung und Nutzung von Archivgut des Bundes – Bundesarchivgesetz* **1.2:** Federal Archives Act **1.3a:** 17/08/1999 **1.3b:** 01/01/2000.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Bundesgesetz über die Umsetzung völkerrechtlicher Verpflichtungen zur sicheren Verwendung von Informationen (Informations-sicherheitsgesetz)* **4.2:** Act on Security and Secrecy of Information **4.3a:** 15/01/2002 **4.3b:** 15/01/2002.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Bundesgesetz über den Schutz personenbezogener Daten (Datenschutzgesetz 2000 – DSGVO 2000)* **5.2:** Act on Data Protection 2000 **5.3a:** 17/08/1999 **5.3b:** 01/01/2000.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Urheberrechtsgesetz-Novelle 2003* **6.2:** Copyright Act 2003 **6.3a:** 06/06/2003 **6.3b:** 01/07/2003.

7. Alte legi 7.1: Bundesgesetz, mit welchem das Bundesgesetz betreffend Beschränkungen in der Verfügung über Gegenstände von geschichtlicher, künstlerischer oder kultureller Bedeutung (Denkmalschutzgesetz – DMSG) geändert wird **7.2:** Monuments Protection Act (Version 19/08/1999) **7.3a:** 19/08/1999 **7.3b:** 19/08/1999.

Azerbaidjan

1. Legea arhivelor 1.1: *“Milli arxiv fondu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu* **1.2:** Act on the National Archival Fonds of the Republic of Azerbaijan **1.3:** 27/07/1999.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *“Informasiya, informasiyalaşdırma və informasiyanın mühafizəsi haqqında” Qanun* **3.2:** Act on Information and the Protection of Information **3.3:** 04/07/2001.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *“Dövlət sirri haqqında” Qanun* **4.2:** Secrecy Act **4.3:** 17/01/1997.

5. Legea protecției datelor personale n.a.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Qanun* **6.2:** Copyright Act **6.3:** 05/06/1996.

Belarus

1. Legea arhivelor 1.1: *О Национальном архивном фонде и архивах в*

Республике Беларусь 1.2: Act on the National Archival Fonds and the Archives of the Republic of Belarus 1.3: 06/10/1994 1.3c: 06/01/1999.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *О государственных секретах* 4.2.: Act on State secrets 4.3: 29/11/1994 4.3c: 04/01/2003.

5. Legea protecției datelor personale n.a.

6. Copyright Act 6.1: *Об авторском праве и смежных правах* 6.2: Act on Copyright and neighbouring rights 6.3: 16/05/1996.

Belgia

1. Legea arhivelor 1.1: *Archiefwet/Loi relative aux archives* 1.2: Archives Act 1.3a: 24/06/1955 1.3b: 12/08/1955 1.4: DA 1C/E: Mai multe proiecte și propuneri au fost depuse pentru o nouă lege, fără rezultat pentru moment.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Wet betreffende de openbaarheid van bestuur* 3.2: Freedom of Information Act 3.3: 11/04/1994 3.3c: 25/06/1998, 26/06/2000.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Wet betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen* 4.2: Act concerning classification and security authorisations 4.3: 11/12/1998.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens* 5.2: Privacy Act 5.3: 08/12/1992.

6. Legea dreptului de autor 1: *De auteurswet. Wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten* 6.3: 30/06/1994.

Bosnia Herțegovina

1. Legea arhivelor 1.1: *Zakon o arhivskoj građi i Arhivu Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» br. 16/01)* **1.2:** Act on Records and Archives of Bosnia and Herzegovina **1.3:** 2001.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini («Službeni glasnik BiH» br. 28/2000)* **3.2:** Act on the Freedom of Access to Data and Information in Bosnia and Herzegovina **3.3:** 2000.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Zakon o zaštiti ličnih podataka («Službeni glasnik BiH» br. 32/2001)* **5.2:** Act on the Protection of Personal Data **5.3:** 2001.

6. Legea dreptului de autor 6.4: DA 6C/E: Lege în pregătire.

Bulgaria

1. Legea arhivelor 1.1: *Zakon za Dържавния архивен фонд* **1.2:** Act on the State Archival Fonds **1.3:** 12/07/1974 **1.4:** DA 1C/E: Legea asupra fondului arhivistic național și a arhivelor (trimis în Parlament)).

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Zakon za достъп до документата на бившата държавна сигурност* **2.2:** Act on the Access to the Files of Former Security Service Office (without any e provision regarding clearance of persons) **2.3:** 7/08/1997.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Zakon za достъп до обществената информация* **3.2:** Act on the Access to Public Information **3.3:** 7/07/2000 **3.3c:** 01/01/2002.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Наредба за дейността на Националната служба за сигурност по осигуряване защитата на стратегически обекти и дейности и по опазване на държавната тайна в Република България* **4.2:** Regulations on the activities of the National Security Office activities for the protection of strategic objectives and activities and for preserving the State secret in the Republic of Bulgaria. Rezoluția 457(1995) a Consiliului de Miniștri a adoptat lista organismelor de stat și a agențiilor abilitate să creeze structuri de securitate pentru a păstra documente, date și informații secrete de stat. **4.3:**

1995.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Закон за Защита на личните данни* **5.2:** Act on the Protection of Personal Data **5.3:** 01/01/2002.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Закон за авторското право* **6.2:** Copyright Act **6.3:** 09/06/1993.

Cehia

1. Legea arhivelor 1.1: *Закон č. 97/1974 Sb., o archivnictví ve znění pozdějších předpisů* **1.2:** Act no. 97/1974 coll., on the keeping of archives, as amended by subsequent regulations **1.3:** 1974 **1.3c:** 1992, 2002 **1.4:** DA **IC/E:** Nouvelle loi.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Закон č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí* **2.2:** Act no. 451/1991 coll., by which some other conditions for execution of any offices are determined **2.3:** 1991 **2.3c:** 1992, 2001.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Закон č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím* **3.2:** Act no. 106/1999 coll., on Free Access to Information **3.3a:** 2000.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Закон č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností ve znění pozdějších předpisů* **4.2:** Act no. 148/1998 coll., on the protection of classified materials, as amended by subsequent regulations **4.3:** 1998 **4.4:** DA **4C/E:** Nu există informații complementare.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Закон č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů o změně některých zákonů* **5.2:** Act no. 101/2000 Sb., on the Protection of Personal Data and Amendments to Several Acts **5.3:** 2000 **5.3c:** 2001, 2002.

6. Legea dreptului de autor .1: *Закон č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským* **6.2:** Act no. 121/2000 coll., on Copyright and Other Rights Connected with Copyright **6.3:** 2000.

7. Alte legi 7.1: *Закон č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby a*

šířeni audiovizuálních děl 7.2: Act no. 273/1993 coll., on Certain Conditions of the Production and Dissemination of Audiovisual Works 7.3: 1993.

Cipru

1. Legea arhivelor 1.1: *Νόμος που προνοεί την ίδρυση και λειτουργία κρατικού αρχείου και τα σχετικά με αυτό θέματα n.208/91* **1.2:** *An Act for the Establishment and on the Operations of a State Archives and on Connected Matters 208/91* **1.3:** 1991.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Ο περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (προστασία του ατόμου) νόμος 138(I)/2001* **5.2:** *Act on the Processing of Personal Data (protection of individuals) 138(I)/2001* **5.3:** 2001.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Ο περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων νόμος του 1976-2002* **6.2:** *Copyright Act of 1976 as amended up to 2002.*

6.3: 1976 **6.4:** *DA 6C/E: Pour intégrer la Directive 2001/29/EC.*

7. Alte legi 7.1: *Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας* **7.2:** *Constitution of the Republic of Cyprus* **7.3a:** 1960 **8.1:** *Ο περί τύπου νόμος 145/1989 (Τροποποιήσεις = 27(I)/2001, 84(I)/2002* **8.2:** *Act on the Press 145/1989; Regulations 27(I)/2001, 84(I)/2002* **8.3a:** 1989.

Croația

1. Legea arhivelor 1.1: *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima* **1.2:** *Act on Archives* **1.3:** 1997.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.4: OUI.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Zakon o zaštiti tajnosti podataka*
4.2: Act on the Protection of Secret Information **4.3:** 1996.

5. Legea protecției datelor personale n.a.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Zakon o autorskom pravu* **6.2:**
Copyright Act **6.3:** 1999 **6.3c:** 2001 **6.4:** OUI.

Danemarca

1. Legea arhivelor 1.1: *Arkivlov (Lov nr. 1050 af 17. december 2003)*
1.2: Archives Act **1.3:** 01/07/2003.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Lov om offentlighed i forvaltningen (offentlighedsloven)* **3.2:** FOIA **3.3:** 01/01/1971 **3.3c:** 1985 **3.4:** DA 3C/E:
A fost creat un comitet care va prezenta probabil un nou proiect în 2006-2008.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Lov om behandling af personoplysninger (persondataloven)* **5.2:** Data Protection Act **5.3:**
01/07/2000.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Lov om ophavsret (ophavsretloven)* **6.2:**
Copyright Act **6.3:** 1995 **6.3c:** 2002.

Elveția

1. Legea arhivelor 1.1: (Observație: Suedia este un stat federal cu patru limbi naționale; deși, în general, textele sunt mai întâi redactate în germană, în materie legislativă toate cele patru limbi au statut de limbă originală) **1.2:** *Loi fédérale sur l'archivage du 26 juin 1998* **1.2:** Federal Act on Archives of June 26, 1998 **1.3a:** 26/06/1998 **1.3b:** 01/10/1999.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *A: Loi fédérale instituant des*

mesures visant au maintien de la sûreté intérieure; B: Ordonnance sur la classification et le traitement d'informations de l'administration civile; C:
3) *Ordonnance concernant la protection des informations militaires 4.2:*
A: Federal Act instituting measures aiming to maintain internal security; B: Ordinance on the classification and processing of information in the civil administration; C: Ordinance on the Protection of Military Information 4.3a: A: 21/03/1997; B: 10/12/1990; C: 01/05/1990 4.3b: A: 01/07/1998; B: 01/01/1991; C: 01/01/1991.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Loi fédérale sur la protection des données du 19 juin 1992 5.2:* Federal Act on Data Protection of June 19, 1992 **5.3a:** 19/06/1992 **5.3b:** 01/07/1993.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Loi fédérale sur le droit d'auteur et les droits voisins du 9 octobre 1992 6.2:* Federal Act on Copyright and Neighbouring Rights of 9 October 1992 **6.3a:** 09/10/1992 **6.3b:** 01/07/1993.

Estonia

1. Legea arhivelor 1.1: *Arhiiviseadus 1.2:* Archives Act **1.3a:** 25/03/1998 **1.3b:** 01/05/1998 **1.3c:** 13/04/2004 **1.4:** DA *IC/E:* în prezent în stadiul etapelor preliminare: un comitet de experți a fost creat cu acest scop.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Eestis tegutsenud teiste riikide julgeoleku- ja luureorganite materjalide kogumise, arvelevõtmise, säilitamise ja kasutamise korra seadus 2.2:* Act on the Collect, Registration, Keeping and Use of the Materials of the Foreign State Security or Intelligence Agencies Which Operated in Estonia **2.3a:** 10/03/1994 **2.3b:** 10/04/1994.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Avaliku teabe seadus 3.2:* Public Information Act **3.3a:** 15/11/2000 **3.3b:** 01/01/2001 **3.3c:** 12/02/2003.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Riigisaladuse seadus 4.2:* Act on State Secrets **4.3a:** 26/01/1999 **4.3b:** 28/02/1999 **4.3c:** Amendat în mai multe etape.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Isikuandmete kaitse seadus 5.2:* Personal Data Protection Act **5.3a:** 12/02/2003 **5.3b:** 01/10/2003 **5.3c:** 14/04/2004.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Autoriõiguse seadus* **6.2:** Copyright Act **6.3a:** 11/11/1992 **6.3b:** 12/12/1992 **6.3c:** Amendé 13 fois.

7. Alte legi 7.1: *Andmekogude seadus* **7.2:** Act on Databases **7.3a:** 12/03/1997 **7.3b:** 19/04/1997 **7.3c:** 08/04/2004.

Finlanda

1. Legea arhivelor 1.1: *Arkistolaki (Swedish: Arkivlag)* **1.2:** Archives Act **1.3a:** 23/09/1994 **1.3b:** 01/10/1994.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (Swedish: Lag om offentlighet I myndigheternas verksamhet)* **3.2:** Act on the Openness of Government Activities **3.3a:** 21/05/1999 **3.3b:** 01/12/1999.

4. Legea informațiilor clasificate 4C/E: Legea liberului acces la informații îndeplinește și această funcție.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Henkilõtietolaki (Swedish: Personuppgiftslag)* **5.2:** Personal Data Act **5.3a:** 22/04/1999 **5.3b:** 01/06/1999.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Tekijõnoikeuslaki (Swedish: Upphovsrättslagen)* **6.2:** Copyright Act **6.3a:** 08/07/1961 **6.3b:** 01/09/1961 **6.3c:** Numeroase amendamente după 1961 **6.4:** DA **6C/E:** O revizuire detaliată este în pregătire, dar nu va rezulta o nouă lege, deoarece modificările sunt făcute ca amendamente la vechea lege.

7. Alte legi 7C/E: Numeroase legi tratează păstrarea, folosirea accesul și secretizarea înregistrărilor datelor informatizate cu caracter personal, păstrate de autorități. Nu pot fi toate enumerate aici. Cele referitoare la accesul și secretul informației din bazele de date sunt conforme legii liberului acces la informații.

Germania

1. Legea arhivelor 1.1: *Gesetz über die Sicherung und Nutzung von*

Archivgut des Bundes 1.2: Act on the Preservation and Use of Federal Archival Documents 1.3a: 06/01/1988 1.3b: 15/01/1988 1.3c: 1990, 1992, 2002.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Gesetz über die Unterlagen des Staatssicherheitsdiensten der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik* 2.2: Act on the Files of the State Security Service of the former German Democratic Republic 2.3: 20/12/1991 2.3c: 1994, 1996, 1998, 2002, 2003.

3. Legea libertății de informare 3.4: DA 3C/E: Proiect în pregătire de către guvernul federal.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Bundesdatenschutzgesetz* 5.2: Federal Data Protection Act 5.3: 27/01/1977 5.3c: 20/12/1990, 2001, 2002, 2002, 2003.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)* 6.2: Copyright Act 6.3: 16/09/1965 6.3c: 1972, 1993, 1995, 1998.

Grecia

1. Legea arhivelor 1.1: *Νόμος 1946/91 «Γενικά Αρχεία του Κράτους και άλλες διατάξεις»* 1.2: Act No. 1946/1991 on the General State Archives and other provisions 1.3: 14/05/1991.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Νόμος 1599/86 «Σχέσεις κράτους πολίτη, άρθρο 16 «Δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», Νόμος 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις (άρθρο 5 Πρόσβαση σε έγγραφα)* 3.2: Act 1599/1986 “Relations between State-citizen”, article 16: Right of information on administrative documents), Act 2690/1999 Article 5 “Access to documents” 3.3a: 11/06/1986 3.3b: 09/03/1999.

4. Loi sur le secret 4.1: «Κανονισμός διακίνησης διαβαθμισμένων εγγράφων» 4.2: “Ratified Ministerial decision on Regulation of handling secret documents” 4.3: 1976.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Νόμος 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»* **5.2:** “Act 2472/1997 on the protection of the individual from the processing of personal data” **5.3a:** 10/04/1997.

6. Legea dreptului de autor.1: *Νόμος 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα»* **6.2:** Act 2121/1993 “Copyright, related rights and cultural matters”.

Italia

1. Legea arhivelor 1.1: *D.lgs.490 – Testo unico delle disposizioni legislative in materia di beni culturali ed ambientali* **1.2** Single text on the legal provisions concerning cultural and environmental goods **1.3:** 29/10/1999.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Legge 241, Nuove norme in materia di procedimento amministrativo e di diritto di accesso ai documenti amministrativi* **3.2** New norms in respect of the administrative procedure and on the right of access to administrative documents **3.3:** 07/08/1990.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Legge 675, Tutela delle persone e di altri soggetti rispetto al trattamento dei dati personali* **5.2** Protection of persons and other entities with respect to the processing of personal data. **5.3:** 31/12/1996 **5.3c:** Degr. 281 – 30/07/1999.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Legge 248, Nuove norme di tutela del diritto d'autore* **6.2** New norms of the protection of copyright **6.3:** 18/08/2000.

7. Alte legi 7.1: *DPR 455, Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di documentazione* **7.2** Single text on the legal and regulatory provisions concerning documentation.

Letonia

1. Legea arhivelor 1.1: *Likums “Par arhīviem”* **1.2:** Archives Act **1.3a:** 26/03/1991 **1.3b:** 01/05/1991 **1.4:** DA *IC/E* Lege adoptată în 1991, una

din primele ale restabilitei Republici Letonia. Următorii 10 ani au cunoscut o dezvoltare rapidă, în mod special în domeniul accesului la informații. Legea nu mai este adaptată la cerințele actuale, arhiviștii pregătind un nou proiect de lege.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete **2.1:** *Likums "Par bijušās Valsts drošības komitejas dokumentu saglabāšanu, izmantošanu un personas sadarbības fakta konstatēšanu"* **2.2:** Act "On the preservation of and access to the records of the former State Security Committee and on the verification of facts with respect to the co-operation of persons with the KGB" **2.3a:** 19/05/1994 **2.3b:** 03/06/1994.

3. Legea libertății de informare **3.1:** *Informācijas atklātības likums* **3.2:** Freedom of Information Act **3.3a:** 29/10/1998 **3.3b:** 06/11/1998.

4. Legea informațiilor clasificate **4.1:** *Likums "Par valsts noslēpumu"* **4.2:** State Secret Act **4.3a:** 29/10/1996 **4.3b:** 01/01/1997.

5. Legea protecției datelor personale **5.1:** *Fizisko personu datu aizsardzības likums* **5.2:** Act on the Protection of Personal Data **5.3a:** 03/03/2000 **5.3b:** 06/04/2000.

6. Legea dreptului de autor **6.1:** *Autortiesību likums* **6.2:** Copyright Act **6.3a:** 06/04/2000 **6.3b:** 11/05/2000.

Liechtenstein

1. Legea arhivelor **1.1:** *Archivgesetz* **1.2:** Archives Act **1.3:** 01/01/1998.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate **4.1:** *Gesetz über die Information der Bevölkerung (Informationsgesetz)* **4.2:** Act on the Information of the Population (Information Act) **4.3:** 01/01/2000.

5. Legea protecției datelor personale **5.1:** *Datenschutzgesetz* **5.2:** Data Protection Act **5.3:** 01/08/2002.

6. Legea dreptului de autor **6.1:** *Gesetz über das Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)* **6.2:** Copyright Act **6.3:**

Lituania

- 1. Legea arhivelor 1.1:** *Lietuvos Respublikos ir archyvų įstatymas* **1.2:** Act on Documents and Archives of the Republic of Lithuania **1.3a:** 30/03/2004 **1.3b:** 01/01/2005.
- 2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1:** *Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. balandžio 12 d Nutarimas. Nr. 452 „Dėl Ypatingosios valstybinio archyvų fondo dalies saugojimo tvarkymo, tyrimo ir naudojimo reglamento patvirtinimo“* **2.2:** Resolution of the Government of the Republic of Lithuania Approving the Regulations on the Storage, Management, Research and Use of the Special Part of the State Archival Fonds **2.3:** 12/04/1996 **2.4:** DA 2C/E: Urmeaza amendamente la Legea arhivelor.
- 3. Legea libertății de informare 3.1:** *A: Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas; B: Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių įstaigų įstatymas* **3.2:** *A:* Act of the Republic of Lithuania on the Provision of Information to the Public; *B:* Act of the Republic of Lithuania on the Right to obtain information from State and Local Government Institutions **3.3a:** *A:* 02/07/1996; *B:* 11/01/2000 **3.3b:** *A:* 26/07/1996; *B:* 01/06/2000 **3.3c:** *A:* 29/08/2000.
- 4. Legea informațiilor clasificate 4.1:** *Lietuvos Respublikos Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas* **4.2:** Act of the Republic of Lithuania on State Secrets and Official Secrets **4.3a:** 01/05/2004.
- 5. Legea protecției datelor personale 5.1:** *Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas* **5.2:** Act of the Republic of Lithuania on the Legal Protection of Personal Data **5.3a:** 16/06/1996 **5.3b:** 03/07/1996 **5.3c:** 21/01/2003.
- 6. Legea dreptului de autor 6.1:** *Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymas* **6.2:** Act of the Republic of Lithuania on Copyright and Rights **6.3a:** 19/05/1999 **6.3b:** 09/06/1999 **6.3c:** 05/03/2003 Related.
- 7. Alte legi 7.1:** *Lietuvos Respublikos registru įstatymas* **7.2:** Act of the Republic of Lithuania on State Registers **7.3a:** 13/08/1996 **7.3b:** 13/09/1996.

Luxemburg

1. Legea arhivelor n.a.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Loi du 2 août 2002 relative à la protection des personnes à l'égard du traitement des données à caractère personnel* **5.2** Act of August 2, 2002, on the Protection of Persons with respect to the Processing of Personal Data.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Loi du 18 avril 2001 sur les droits d'auteur, les droits voisins et les bases de données* **6.2** Act of April 18, 2001 on Copyright, Neighbouring Rights and Databases.

Malta

1. Legea arhivelor 1.1: *Att sabiex jirregola l – Arkivji Nazzjonali* **1.2:** An Act Governing the National Archives **1.3a:** 23/1/1990 **1.3b:** 30/1/1990 **1.4:** DA IC/E: Une loi va être soumise au Parlement.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare n.a.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Att sabiex jagħmel provvedimenti għall – protezzjoni ta individwi kontra l – ksur tal – privatezza ta għhom* **5.2:** An Act for the protection of individuals against the violation of their privacy by the processing of personal data and on connected matters. **5.3a:** 12/12/2001 **5.3b:** 15/7/2003.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Att dwar il – Copyright 1967* **6.2:** Copyright Act 1967 amended in 1992 **6.3a:** 1967 **6.3c:** 1992.

Moldova

1. Legea arhivelor 1.1: *Legea Republicii Moldova privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova (nr. 880-XII)* **1.2:** Act on the National Archival Fonds of the Republic of Moldova **1.3:** 22/01/1992 **1.3c:** 06/06/1995.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Lege privind accesul la informație (nr. 982-XIV)* **3.2:** Act on Access to Information (nr. 982-XIV) **3.3:** 11/05/2000.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Legea cu privire la secretul de stat (nr. 106-XIII)* **4.2:** Act on State Secret (nr. 106-XIII) **4.3:** 17/05/1994.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Lege privind accesul la informație (nr. 982-XIV)* **5.2:** Act on Access to Information (nr. 982-XIV) **5.3:** 11/05/2000.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe (nr. 293-XIII)* **6.2:** Act on Copyright and Related Rights (nr. 293-XIII) **6.3:** 02/03/1995.

7. Alte legi 7.1: *Legea cu privire la informatică (nr. 1069-XIV)* **7.2:** Act on Information Resources (nr. 1069-XIV) **7.3:** 22/06/2000.

Norvegia

1. Legea arhivelor 1.1: *Lov 04.12.1992 nr. 126 om arkiv* **1.2:** Act No. 126 of December 4, 1992 on Archives **1.3:** 01/01/1999.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Midlertidig lov 17.09.1999 nr. 73 om begrenset innsyn i overvåkingspolitiets arkiver og registre* **2.2:** Interim Act No. 73 of September 17, 1999, on limited right of inspection of secret service archives **2.3:** 01/01/2000 **2.3c:** 15/06/2001.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Lov 19.06.1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen* **3.2:** Act No. 69 of June 19, 1970 on the Freedom of Information **3.3:** 01/07/1971 **3.3c:** 11/06/1982; 25/09/1992; 15/12/2000 **3.4:** DA 3C/E: Un projet d'amendement est en préparation.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Lov 20.03.1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste* **4.2:** Act No 10 of March 10, 1998 on National Security **4.3:** 01/07/2001.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: Lov 14.04.2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger **5.2:** Act No. 31 of April 14, 2000 on Personal Data **5.3:** 01/01/2001.

6. Legea dreptului de autor 6.1: Lov 12.05.1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk **6.2:** Act No. 2 on Copyright in Literary, Scientific and Artistic Works **6.3:** 01/07/1961 **6.3c:** 23/06/2000.

7. Alte legi 7.1: Lov 10.02.1967 nr. 000 om behandlingsmåten i forvaltningssaker **7.2:** Act No. 000 of February 10, 1967 on Public Administration **7.3:** 01/01/1970 **7.3c:** 27/05/1977 (01/01/1978).

Olanda

1. Legea arhivelor 1.1: Wet van 28 April 1995, houdende vervanging van de Archiefwet 1962 (Stb. 313) en in verband daarmee wijziging van enige andere wetten (Archiefwet 1995) **1.2:** Public Records Act 1995 **1.3a:** 28/04/1995

1.3b: 01/01/1996 **1.3c:** 13/03/1997; 04/12/1997; 08/03/2001; 05/04/2001 (Stb.180).

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: Wet van 7 februari 2002 (Stb. 148), houdende regels met betrekking tot de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, alsmede wijziging van enkele wetten **2.2:** Act on Intelligence- and Counterintelligence Services **2.3:** 07/02/2002 **2.3c:** 23/04/2003, Stb. 212.

3. Legea libertății de informare 3.1: Wet van 31 oktober 1991, houdende regelen betreffende openbaarheid van bestuur **3.2:** Freedom of Information Act **3.3:** 31/10/1991 **3.3c:** Wet van 18 juni 1998 tot wijziging van de Wet Nationale ombudsman en de Wet openbaarheid van bestuur.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: Wet van 5 April 1951, houdende nadere voorzieningen met betrekking tot de bescherming van gegevens, waarvan de geheimhouding door het belang van de staat wordt geboden **4.2:** Secrecy Act **4.3:** 05/04/1951.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: Wet van 6 juli 2000, Stb.302, houdende regels inzake de bescherming van persoonsgegevens **5.2:** Personal Data Protection Act **5.3a:** 06/07/2000 **5.3b:** 01/09/2001.

6. Legea dreptului de autor 6.1: A: Wet van 23 september 1912,

houdend nieuwe regeling van het auteursrecht; B: Wet van 18 maart 1993 houdende regelen inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen of van eerste vastleggingen van films en omroeporganisaties en wijziging van de auteurswet 1912 (Wet op de naburige rechten); C: Wet van 8 juli 1999, houdende aanpassing van de Nederlandse wetgeving aan richtlijn 96/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (Databankenwet) 6.2: A: Copyright Act 1912; B: Neighboring Rights Act 1993; C: Act on databases 1999 6.3: A: 23/09/1912; B: 18/03/1993; C: 08/07/1999.

7. Alte legi. Există numeroase legi care se referă la arhive, reglementând de pildă depunerile și restricțiile de acces. Legea din 5 aprilie 2001 enumeră multe dintre acestea, cu scopul de a adapta prevederile referitoare la datele personale (*Wet van 5 april 2001 tot wijziging van bepalingen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, Stb. 180*), dar se aplică în egală măsură legislația generală (Codul civil). Cele două legi de mai jos sunt importante în cazul plângerilor formulate de utilizatori. **7.1:** *Wet van 4 juni 1992, Stb. 315, houdende algemene regels van bestuursrecht (algemene wet bestuursrecht)* **7.2:** General administrative law Act **7.3:** Nu există o dată unică pentru intrarea în vigoare, ci diferite părți ale legii intră în vigoare la diferite date. **8.1:** *Wet nationale ombudsman (wet van van 4 februari 1981, Sbt. 35, laatstelijk gewijzigd bij wet van 24 januari 2002 Stb. 53)* **8.2:** Act on the National Ombudsman (Act of 4 February 1981 Stb. 35, last amended by Act of 24 January 2002, Stb. 53) **8.3a:** 04/02/1981 **8.3b:** 24/01/2002.

Polonia

1. Legea arhivelor 1.1: Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach **1.2:** National Archives Act of July 14, 1983 **1.3:** 01/01/1984 **1.4:** DA **1C/E:** O nouă lege se află în pregătire.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *A: Ustawa z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne; B: Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu 2.2:* *A: Act on the disclosure of information on the employment of civil servants by the State security organs and on the co-*

operation with these organs in the years 1944-1990; **B:** Act of December 18, 1998 on the National Memory Institute – Commission of Prosecution of Crimes Against the Polish Nation **2.3:** **A:** 03/08/1997; **B:** 18/01/1999 **2.3c:** **B:** 09/04/1999; 12/05/2000; July 2003.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* **3.2:** Act on Access to Public Information of September 6, 2001 **3.3:** 01/01/2002.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych* **4.2:** Act on the Protection of Classified Information of January 22, 1999 **4.3:** 10/03/1999 **4.3c:** 03/02/2001.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych* **5.2:** Act on the Protection of Personal Data of August 29, 1997 **5.3:** April 29/04/1998 **5.3c:** 25/08/2001.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych* **6.2:** Act on Copyright and Neighbouring Rights of February 4, 1994 **6.3:** 23/05/1994 **6.3c:** 23/05/1994; 27/07/2001; 28/10/2002.

7. Alte legi 7.1: *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych* **7.2:** Act on the Protection of Databases of July 27, 2001 **7.3:** 09/11/2002.

Portugalia

1. Legea arhivelor 1.1: *Decreto-Lei n.º16/93 de 23 de Janeiro: Estabelece o regime geral dos arquivos e do património arquivístico* **1.2:** Ordinance No. 16/93 of 23 January: Establishes the general regime on archives and the archival heritage **1.3:** 23/02/1993.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Lei n.º 4/91 de 17 de Janeiro: Extinção do Serviço de Coordenação da Extinção da PIDE-DGS e LP* **2.2:** Act No. 4/91 of 17 January on the Suppression of the Service of Coordination and the Closure of PIDE-DGS and LP **2.3:** 17/02/1991.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Lei n.º 65/93, de 26 Agosto: Regula o acesso aos documentos da Administração* **3.2:** Act no. 65/93, of 26 August: Regulates the access to Government Records **3.3:** 27/08/1993 **3.3c:** 29/03/1995; 16/07/1999.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Lei no. 6/94, de 7 Abril: Aprova o regime do segredo de Estado* **4.2:** Act no. 6/94, of 7 April: Approves the rules applicable to State secret **4.3:** 07/05/1994.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Lei n.º 67/98 de 26 de Outubro: Lei de Protecção de Dados Pessoais* **5.2:** Act No. 67/98 of 26 October: Act on the Protection of Personal Data **5.3:** 27/10/1998.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Decreto-Lei no. 63/85, de 14 de Março: Aprova o Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos* **6.2:** Ordinance No. 63/85, of 14 March: Approves the Code of Copyright and Connected Rights **6.3:** 15/03/1985 **6.3c:** 17/09/1985; 03/09/1991; 27/11/1997 **6.4:** DA **6C/E:** Aligéne sur la Directive No. 2001/29/CE.

Regatul Unit

1. Legea arhivelor 1.1: *Public Records Act 1958* (amended by Public Records Act 1967) **1.2:** ca mai sus **1.3a:** 1958 **1.3b:** 01/01/1959 **1.3c:** 1967 (reduce la 30 de ani perioada inițială de 50 de ani) **1.4:** DA **1C/E:** Un document pentru consultare publică asupra posibilelor schimbări în legislația națională privitoare la documentele și arhivele naționale a fost emis la 28 august – vezi www.nationalarchives.gov.uk. Aceste schimbări nu vizează problemele de acces, care sunt obiectul Legii liberului acces la informații din 2000.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Freedom of Information Act 2000* **3.2:** as above **3.3a:** 2000 **3.3b:** January 2005.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Official Secrets Act 1989* **4.2:** as above **4.3b:** 01/03/1990 **4.3c:** [1911] [1939].

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Data Protection Act 1998* **5.2:** as above **5.3a:** 1998 **5.3b:** March 2000 **5.3c:** 2000 – Legea asupra liberului acces la informații, partea VII și tabelul 4 și 6. **5C/E:** Amendamentele la Legea protecției datelor personale (care introduce în legea engleză Directiva din 1995 a UE) au intrat în vigoare în ianuarie 2005. Au fost inserate prin intermediul Legii asupra liberului acces la informații (2000). Se aplică doar în cazul „autorităților publice” – organisme centrale și locale ale guvernului, instanțe, forțe armate și alte organisme publice specificate în Legea liberului acces la informații. Principala schimbare

introdusă se referă la datele cu caracter personal, păstrate în formulare manuale, care nu sunt introduse într-un sistem de îndosariere riguros – de pildă, date semi-structurate și nestructurate, care sunt introduse astfel în cadrul Legii protecției datelor personale. Mai sunt și alte schimbări relevante, de mai mică anvergură. De exemplu, incriminarea distrugerii, modificării sau acoperirii datelor personale care au fost solicitate de către subiectul datelor, acolo unde asemenea acțiuni au ca scop o împiedicare a accesului.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Copyright, Designs and Patents Act 1988* **6.2:** ca mai sus **6.3c:** *numeroase amendamente prin legislația complementară, de pildă* SI 1989/1212, Reglementare în domeniul dreptului de autor (bibliotecari și arhiviști) (Copii de pe documentele aflate sub incidența dreptului de autor); SI 1993/74, Ordinul în materie de drept de autor din 1993 (înregistrări pentru arhive a unei categorii stabilite de programe radiodifuzate sau de cablu) (Organisme desemnate); SI 1997/3032, Reglementare din 1997 în materie de drept de autor și drepturi conexe referitoare la bazele de date **6.4:** *DA 6C/E:* Considerăm că o nouă directivă a UE va face necesară adoptarea unor noi amendamente.

7. Alte legi 7.1: *Environmental Information Regulations 1992* (i.e. secondary legislation but so relevant that included here as they apply to archives) **7.2:** as above **7.3:** 1992 **7.3c:** 1998 **7.4:** *DA 7C/E:* revizuri ale reglementărilor sunt prevăzute pentru a integra Directiva UE din 2003 în legislația britanică.

România

1. Legea arhivelor 1.1: *Legea Arhivelor Naționale* **1.2:** National Archives Act **1.3:** 09/04/1996 **1.4:** *DA 1C/E:* Legea Arhivelor Naționale – versiunea revizuită și completată. Un nou regulament referitor la accesul la documentele deținute de Arhivele Naționale a intrat în vigoare la 26 februarie 2003.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Legea privind accesul la propriul dosar și deconspirarea securității ca poliție politică* **2.2:** Act on access to one's own file and on the disclosure of information on the secret service as political police **2.3a:** 20/10/1999 **2.3b:** 07/12/1999.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Legea privind liberul acces la informații de interes public* **3.2:** Act on the Freedom of Access to Information of Public Interest **3.3a:** 18/09/2001 **3.3b:** 12/10/2001.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Legea privind protecția informațiilor clasificate* **4.2:** Act on the Protection of Classified Information **4.3a:** 18/09/2001 **4.3b:** 12/10/2001.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Lege nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date* **5.2:** Law No. 677/2001 for the Protection of Persons concerning the Processing of Personal Data and Free Circulation of Such Data **5.3.b:** 12/12/2001.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Legea privind drepturile de autor* **6.2:** Copyright Act **6.3a:** 20/02/1996 **6.3b:** 14/06/1996.

Rusia (Federația Rusă)

1. Legea arhivelor 1.1: *Osnovy zakonodatelstva Rossiyskoi Federazii "ob Archivnom fonde Rossiyskoi Federazii i archivakh"* **1.2:** Fundamentals of the Legislation of the Russian Federation on the Archival Fonds of the Russian Federation and on the Archives **1.3:** 07/07/1993 **1.4:** DA *1C/E:* *Legea federală asupra arhivelor Federației Ruse ("Ob arkhivnom dele v Rossiyskoy Federatsii")*.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Federalny zakon "Ob informatsii, informatizatsii i zashchite informatsii"* **3.2:** Federal Act on Information, Informatization and Data Protection **3.3:** 20/02/1995 **3.3c:** 10/01/2003 **3.4:** DA *3C/E:* *Proiect de lege federală asupra dreptului de acces la informații ("O prave na dostup k informatsii")*.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Zakon Rossiyskoy Federatsii "O gosudarstvennoy taine"* **4.2:** Russian Federation Act on State Secret **4.3:** 21/07/1993 **4.3c:** 06/10/1997.

5. Legea protecției datelor personale 5.4: DA *5C/E:* *Proiect de lege federală asupra accesului la datele cu caracter personal O dostupe k informatsii personalnogo kharaktera*).

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Federalny zakon "Ob avtorskom prave i smeshnykh pravakh"* **6.2:** Federal Act on Copyright and Neighbouring Rights **6.3:** 09/07/1993 **6.3c:** 19/07/1995.

Serbia și Muntenegru

1. Legea arhivelor 1.1: *A: Zakon o arhivskoj građi SRJ, 1998; B: Zakon o arhivskoj djelatnosti, Republika Crna Gora, 1992, 1994; C: Zakon o kulturnim dobrima Republike Srbije, 1994* **1.2:** *A: Act on archival records of the FRY, 1998; B: Act on archival activity, Republic of Montenegro, 1992, 1994; C: Act on the Cultural Property, Republic of Serbia, 1994* **1.3:** *A: 1998; B: 1994; C: 1994* **1.4:** *DA IC/E: Pregătirea unei noi legi este în studiu.*

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Zakon o javnom informisanju Republike Srbije* **3.2:** *Act on public information of the Republic of Serbia* **3.3:** *22/04/2003.*

4. Legea informațiilor clasificate 4.1 *A: Osnovni krivični zakon SFRJ/SRJ* **4.2** *A: Basic criminal law of SFRY/SRY (covers the disclosure of state secret)* **4.3** *A: 1976* **4.3c** *A: 1992, 1993, 2001* **4.1B:** *Krivični zakon Republike Srbije* **4.2** *B: Criminal law of the Republic of Serbia* **4.3** *B: 1977* **4.3c** *B: amendată de mai multe ori, 1979-2003* **4.1** *C: Zakon o informacionom sistemu organa i organizacija SRJ* **4.2** *C: Act on the information system of organs and organizations of FRY* **4.3** *C: 1998* **4.1** *D: Zakon o informacionom sistemu Republike Srbije* **4.2** *D: Act on the information system of the Republic of Serbia* **4.3** *D: 1996* **4.1** *E: Uredba o merama zaštite podataka i informacija u informacionom sistemu saveznih organa i organizacija SRJ* **4.2** *E: Regulation for data and information protection in the information system of federal organs and organizations of the FRY* **4.3** *E: 2000.*

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Zakon o zaštiti prodataka o ličnosti SRJ* **5.2:** *Act on the protection of personal data, FRY* **5.3:** *23/05/1998.*

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Zakon o autorskim i srodnim pravima, SRJ* **6.2:** *Act on Copyright and Neighbouring Rights, FRY* **6.3:** *23/05/1998.*

Slovacia

1. Legea arhivelor 1.1: *Zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a*

registraturach a o doplnení niektorých zákonov 1.2: Act No. 395/2002 Coll. of Acts on Archives and Registries and amendments to certain Acts 1.3a: 17/05/2002 1.3b: 01/01/2003.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: A: Zákon č. 451/1991 Zb., ktorým sa ustanovujú niektoré ďalšie predpoklady na výkon niektorých funkcií v štátnych orgánoch a organizáciách Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, Českej republiky a Slovenskej republiky (We have no information on the current situation concerning the application of this Act.); **B:** Zákon č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov **2.2: A:** Act No 451/1991 Coll. on Other Further Conditions for Execution of Certain Positions in the State Authorities and Organizations of the Czech and Slovak Federal Republic, Czech Republic and Slovak Republic; **B:** Act No. 553/2002 Coll. of Acts on Access to the Documents on the Activity of the State Security Services 1939 – 1989 and on the Creation of the Institute of the Nation's Memory and Amendments of Certain Acts (Act on the Nation's Memory), as amended **2.3a: A:** 04/10/1991; **B:** 19/08/2002 Expirată la 31 decembrie 1996, această lege a fost abrogată la 1 ianuarie 2001. Are ca scop eliminarea foștilor agenți și membri ai anumitor organizații. Documentele din Arhivele Statului nu au fost folosite în acest scop — pentru emiterea de certificate **2.3b: A:** 05/11/1991; **B:** 28/09/2002.

3. Legea libertății de informare 3.1: Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácii) 3.2: Act No 211/2000 Coll. of Acts on Free Access to Information and Changes and Amendments of Certain Acts (Freedom of Information Act). Această lege nu se aplică la Arhivele Statului: în termenii din paragraful 22, secțiunea 2, „declasificarea informațiilor din Arhivele Statului este reglementată de un regulament special”. Acest termen se referă la legea arhivelor. Conform articolului 16, secțiunea 2/h a legii nr. 395/2002, creatorul de documente trebuie să le indice pe cele cu acces restricționat și să precizeze durata de restricție **3.3a: 17/05/2000 3.3b: 01/01/2001.**

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: Zákon č. 241/2001 Z. z. o ochrane utajovaných skotočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov 4.2: Act No. 241/2001 Coll. of Acts on Classified Information Protection and Amendments of Certain Acts, as amended. Această lege nu se referă la fondurile păstrate în Arhive; documentele/dosarele clasificate nu sunt depuse la arhive. **4.3a:**

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov* 5.2: Act No 428/2002 Coll. of Acts on Personal Data Protection. Cette loi s'applique à l'autorisation/au refus d'accès aux archives contenant des données à caractère personnel, ceci afin de protéger la vie privée. 5.3a: June 18/06/2002 5.3b: September 01/09/2002.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Zákon c. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským zákonom (autorský zákon)* 6.2: Act of December 4th, 2003 on copyright and rights related to copyright (Copyright Act) 6.3a: 04/12/2003 6.3b: 01/01/2004.

7. Alte legi 7.1: *Zákon Slovenskej národnej rady č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky* 7.2: Act of the Slovak National Council No. 460/1992 Coll. Constitution of the Slovak Republic. Capitolul 2 al Constituției garantează drepturile omului și libertățile sale fundamentale (Art. 19) — dreptul de respect al vieții private și protecția acesteia; drepturile politice (Art. 26) — libertatea de exprimare, dar și aceea de a primi și transmite informații indiferent de frontiere (cu unele restricții pregăzute în lege, necesare într-o societate democratică), drepturi economice, sociale și culturale (Art. 43) — libertatea artistică și de cercetare științifică, protecția legală a rezultatelor creației intelectuale, dreptul de acces la avuția culturală în condițiile prevăzute de lege. 7.3a: 01/09/1992 7.3b: 01/10/1992 8.1: *Zákon národnej rady Slovenskej rady č. 154/1994 Z. z. o matrikách* 8.2: Act of the Slovak National Council No. 154/1994 Coll. on Civil Registers, as amended. § 5 Section 3 – Registrele sunt păstrate la Serviciul stării civile. Registrele de stare civilă (naștere, căsătorie, deces) sunt depuse la arhive la 100 de ani după ultima înregistrare. 8.3a: 27/05/1994 8.3b: 01/01/1995.

Slovenia

1. Legea arhivelor 1.1: *Zakon o arhivskem gradivu in arhivih (Url.l. RS 20/97)* 1.2: Act on Archives and Archival Institutions (Official Gazette of RS, No. 20/97) 1.3a: 27/03/1997 1.3b: 25/04/1997 1.3c: 24/04/1997 1.4: DA 1C/E: Un nou proiect de lege “*Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih*” (Legea asupra păstrării patrimoniului arhivistic și asupra arhivelor) a fost înaintat Palamentului; se așteaptă să fie aprobat la finele lui 2005.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Ur.l. RS 24/2003)* **3.2:** Act on the Access to Public Information (Official Gazette of RS, No. 24/2003) **3.3a:** 25/02/2003 **3.3b:** 22/03/2003.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Zakon o tajnih podatkih (Ur.l. RS 87/2001)* **4.2:** Act on Classified Information (Official Gazette of RS, No. 87/2001) **4.3a:** 25/10/2001 **4.3b:** 23/11/2001.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Zakon o varstvu osebnih podatkov (Ur.l. RS 59/99)* **5.2:** Act on the Protection of Personal Data (Official Gazette of RS, No. 59/99) **5.3a:** 08/07/1999 **5.3b:** 07/08/1999 **5.3c:** 26/06/2001; 12/07/2001.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur.l. RS, 21/95)* **6.2:** Act on Copyright and Neighbouring Rights (Official Gazette of RS, No. 21/95) **6.3a:** 30/03/1995 **6.3b:** 29/04/1995 **6.3c:** 26/01/2001.

Spania

1. Legea arhivelor 1.1: *Ley 16/85, de Patrimonio Histórico Español* **1.2:** Act No. 16/1985 on the Spanish Historical Heritage **1.3:** 25/06/1985.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Ley 30/92, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común* **3.2:** Act No. 30/1992 on the Legal Regime of the Public Administration and the Common Administrative Procedure **3.3:** 26/11/1992.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Ley 9/1968, de Secretos Oficiales modificada por la Ley 48/1978* **4.2:** Act No. 9/1968, on Official Secrets modified by Act No. 48/1978 **4.3:** 05/04/1968 **4.3c:** 07/10/1978.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Ley 15/99, de Protección de Datos de Carácter Personal* **5.2:** Act No. 15/99, on the Protection of Personal Data **5.3:** 13/12/1999.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Real Decreto Legislativo 1/1996, que aprueba el texto refundido de la Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la*

materia 6.2: Royal Legislative Decree No. 1/1996, which approved the Modified Text of the Act on Intellectual Property, enacting, clarifying and harmonizing the illegal texts in force on the subject **6.3:** 12/04/1996 **6.4:** DA **6C/E:** în noiembrie 2002, ministrul spaniol al Educației, Culturii și Sportului a prezentat un prim proiect de lege care viza amendarea Decretului legislativ regal 1/1996. Textul va introduce în legislația spaniolă Directiva UE 2001/29 referitor la „drepturile de autor și drepturile conexe în societatea informației”. De asemenea, va introduce amendamente în administrarea drepturilor de proprietate intelectuală, pentru a permite un plus de transparență și pentru a găsi mijloace de aplanare a conflictelor.

7. Alte legi 7.1: *Ley 5/1998, de incorporación al Derecho español de la Directiva 96/9/CE, de 11-3-1996 del Parlamento Europeo y del Consejo, sobre le protección jurídica de las bases de datos* **7.2:** Act No.5/1998, on the incorporation into Spanish law of the Directive 96/9/EC of the European Parliament and Council, of 11-3-1996, on the legal protection of databases **7.3:** 06/03/1998.

Suedia

1. Legea arhivelor 1.1: *Arkivlagen* **1.2:** Archives Act **1.3:** 01/07/1991 **1.3c:** 1998, 1999 **1.4:** DA **1C/E:** Urmând unor modificări aduse legii privind libertatea presei, un comitet a propus o nouă lege, mai adaptată la problema managementului ciclului de viața al documentelor în societatea informației.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.1: *Tryckfrihetsförordningen* **3.2:** Act on the Freedom of the Press **3.3:** 01/01/1950 **3.3c:** 1976, 1979, 1994, 2003.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: *Sekretesslagen* **4.2:** Secrecy Act **4.3:** 01/01/1981 **4.3c:** Numeroase amendamente anuale. **4.4:** DA **4C/E:** Sus-menționatul comitat pregătește propunerea unui nou proiect de lege.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: *Personuppgiftslagen* **5.2:** Act on the Protection of Personal Data **5.3:** 24/10/1998 **5.4:** DA **5C/E:** Un nou raport este în pregătire

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk* **6.2:** Act on Copyright in Literary and Artistic Work **6.3:**

01/07/1961 6.3c: 1973, 1993, 1997 6.4: DA 6C/E: Pentru aliniere la Directiva UE în materie de drept de autor, amendamente se află în pregătire. Un raport a fost transmis pentru comentarii.

7. Alte legi 7.1: *Lag om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring* 7.2: Act on the Temporary Transfer of Public Archives to Private Bodies. Această lege prevede ca arhivele organizațiilor publice privatizate trebuie păstrate de succesorii lor privați pe o durată limitată. 7.3: 01/01/1995.

Turcia

1. Legea arhivelor 1.1: *Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Malzemenin Yok Edilmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun* 1.2: Act Modifying the Ordinance on the Destruction of the Records and Materials Which Do Not Need Preservation 1.3: 28/09/1988 1.4: DA 1C/E: Lege asupra Arhivelor Naționale (O lege detaliată care acoperă subiecte ca managementul documentelor, controlul arhivelor, sancționarea infracțiunilor etc.).

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete n.a.

3. Legea libertății de informare 3.4: DA 3C/E: Un proiect asupra acestei legi se află în pregătire.

4. Legea informațiilor clasificate n.a.

5. Legea protecției datelor personale n.a.

6. Legea dreptului de autor 6.1: *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu* 6.2: Act on Works of Thought and Art 6.3: 05/12/1951 6.3c: 01/11/1983, 07/06/1995, 21/02/2001.

Ucraina

1. Legea arhivelor 1.1: *Закон України "Про Національний архівний фонд і архівні установи"* 1.2: Act on the National Archival Fonds and Archival Institutions 1.3: 13/12/2001.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: *Указ Президії Верховної Ради України «Про передачу архівних документів ҚДБ України державній архівній службі»* 2.2: Decree of the Presidium of

the Supreme Council of Ukraine on the Transfer of the Records of the State Security Committee (KGB) of Ukraine to the State Archival Service of the Republic" 2.3: 1991.

3. Legea libertății de informare 3.1: Закон України «Про інформацію»
3.2: The Act of Ukraine "On information".

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: Закон України "Про державну таємницю"
4.2: Act on State Secrets **4.3:** 1994.

5. Legea protecției datelor personale 5C/E: є проект Закону України про захист персональних даних.

6. Legea dreptului de autor 6.1: Закон України «Про авторське право та суміжні права»
6.2: Act on Copyright and Neighbouring Rights **6.3:** декабрь 1993.

Ungaria

1. Legea arhivelor 1.1: 1995. évi LXVI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről
1.2: Act No. LXVI of 1995 on Public Records, Public Archives and the Protection of Private Archives
1.3a: 27/06/1995 **1.3b:** 01/01/1996 **1.3c:** 09/12/1997, 01/01/1998, 18/07/2001, 08/10/2001.

2. Legea asupra arhivelor fostelor servicii secrete 2.1: 2003. évi III. törvény az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról
2.2: Act No. III of 2003 on the exploration of secret service activities in the past system and on establishing the Historical Archives of National Security Services
2.3a: 14/01/2003 **2.3b:** 01/04/2003 **2C/E:** Abrogă legea XXIII din 1994 asupra controlului personalului care ocupă anumite funcții importante, ca și cele referitoare la încrederea publicului sau informarea opiniei publice și al Oficiului istoric.

3. Legea libertății de informare 3.1: 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról
3.2: Act No. LXIII of 1992 on Protection of Personal Data and Disclosure of Data of Public Interest
3.3a: 17/11/1992 **3.3b:** 02/12/1992 **3.3c:** 27/06/1995, 01/07/1995, 01/01/2004 **3C/E:** Proiect de lege asupra liberului acces la informațiile electronice a fost transmis Parlamentului.

4. Legea informațiilor clasificate 4.1: 1995. évi LXV. törvény az államtitokról és a szolgálati titokról **4.2:** Act No. LXV of 1995 on State Secrets and Office Secrets **4.3a:** 27/06/1995 **4.3b:** 01/07/1995 **4.3c:** 22/12/1998, 12/03/1999, 07/09/1999, 15/09/1999.

5. Legea protecției datelor personale 5.1: 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról **5.2:** Act No. LXIII of 1992 on Protection of Personal Data and Disclosure of Data of Public Interest **5.3a:** 17/11/1992 **5.3b:** 01/05/1993 **5.3c:** 13/07/1999; 01/01/2004.

6. Legea dreptului de autor 6.1: 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról **6.2:** Act No. LXXVI of 1999 on Copyright **6.3a:** 22/06/1999 **6.3b:** 01/09/1999.

APENDICE VI

Publicații recente ale Consiliului Internațional al Arhivelor privind problema accesului

O bibliografie cuprinzătoare incluzând monografiile și articole referitoare la regulamentele de acces, politici de acces și practice ale accesului publicate în statele membre ale Consiliului Europei ar depăși prea mult scopul acestui Manual. Aceste chestiuni sunt tratate cu regularitate în periodicele din domeniul arhivistic și în cadrul întâlnirilor profesionale. Informații asupra condițiilor de acces sunt afișate în cele mai multe site-uri arhivistice, lesne de accesat prin [http://www.unesco.org/webworld/portal archives](http://www.unesco.org/webworld/portal_archives).

Publicațiile elaborate de Consiliul Internațional al Arhivelor, de-a lungul ultimilor zece ani, oferă o panoramă bine documentată, referitoare în abundență la țările europene, în problemele accesului ca fiind adresate de către autoritățile arhivistice și comunitatea profesională:

CITRA 1997. *Proceedings of the 32nd International Conference of the Round Table on Archives. Access to Archives: Legal Aspects, Edinburgh, 1997* [Comunicări la a 32-a Conferință internațională a Mesei rotunde asupra Arhivelor. Accesul la arhive: Aspecte legale, Edinburgh, 1997],

[Paris], International Council on Archives, nedatat, 140 p.

CITRA 1998. *Proceedings of the 33rd International Conference of the Round Table on Archives. Access to Information: Technologies Challenges, Stockholm, 1998* [Comunicări la a 33-a Conferință internațională a Mesei rotunde asupra Arhivelor. Accesul la informații: Provocări tehnologice, Stockholm, 1998], [Paris], International Council on Archives, nedatat, 216 p.

CITRA 1999. *Proceedings of the 34th International Conference of the Round Table on Archives. Access to Information: Preservation Issues, Budapest, 1999* [Comunicări la a 32-a Conferință internațională a Mesei rotunde asupra Arhivelor. Accesul la informații: Chestiuni de conservare, Budapesta, 1999], [Paris], International Council on Archives, nedatat, 184 p.

Proceedings of the XXXVIIth International Conference of the Round Table on Archives (CITRA), Cape Town, South Africa, 21-25 October 2003. Archives So We Do Not Forget. In Defence of Human Rights [Comunicări la a 37-a Conferință internațională a Mesei rotunde asupra Arhivelor (CITRA), Cape Town, Africa de Sud, 21-25 octombrie 2003. Arhivele astfel încât să nu cadă pradă uitării. În apărarea Drepturilor Omului], în "Comma, International Journal on Archives", 2004/2, 212 p.

Gérard Ermisse (editor), *Mémoire et Histoire: les Etats européens face aux droits des citoyens du XXème siècle. Actes de la Table Ronde organisée à Bucarest, 25-26 septembre 1998* [Memorie și Istorie: Statele europene în fața dreptului cetățenesc al secolului al XX-lea. Actele Mesei rotunde organizate la București, 25-26 septembrie 1998], Paris, Conseil International des Archives et Direction des Archives de France, 2000, 168 p.

"Comma, International Journal on Archives", 2002/3-4: *Archives and Archival Issues in Russia* [Arhive și chestiuni arhivistice în Rusia], 236 p.

"Comma, International Journal on Archives", 2004/1: *Nordic Archives and Archival Issues* [Arhive și chestiuni arhivistice nordice], 220 p.

"Comma, International Journal on Archives", 2004/3-4: *Archives and*

INDEX

Țările avute în vedere în cadrul cercetării Abrevierile utilizate de designerii de hărți apar între paranteze

Albania (Alb.)
Andorra
Armenia
Austria
Azerbaidjan
Belarus
Belgia
Bosnia și Herțegovina (B.-H.)
Bulgaria
Croația (Cro.)
Cehia (Republica Cehă) (Czech R.)
Danemarca
Elveția (Switz.)
Estonia
Finlanda
Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei (Mac.)
Franța
Georgia
Germania
Grecia
Islanda
Irlanda
Italia
Letonia
Liechtenstein (Licht.)
Lituania
Luxemburg (Lux.)
Malta

Moldova
Monaco
Norvegia
Olanda (Nederland)
Polonia
Portugalia
Regatul Unit
România
Rusia (Federația Rusă) (Russia)
San Marino
Serbia și Muntenegru
Sfântul Scaun (Vatican)
Slovacia
Slovenia (Slo.)
Spania
Suedia
Turcia
Ucraina
Ungaria

**Tiparul executat la *S.C. LUMINA TIPO s.r.l.*
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: office@luminatipo.com
www.luminatipo.com**

ISSN 1453-1755

<https://biblioteca-digitala.ro> / <http://arhivelenationale.ro>